

ROČENKA 2012

CHOV SKOTU V ČESKÉ REPUBLICE

2013

**Českomoravská společnost chovatelů, a. s., Praha
Výzkumný ústav živočišné výroby, v. v. i., Praha-Uhřetěves
Svaz chovatelů českého strakatého skotu
Svaz chovatelů holštýnského skotu ČR, o. s.
Český svaz chovatelů masného skotu**

R O Č E N K A

CHOV SKOTU V ČESKÉ REPUBLICE

Hlavní výsledky a ukazatele za rok 2012

Z podkladů dodaných spolupracujícími organizacemi

zpracovali

**Jindřich Kvapilík
Zdeněk Růžička
Pavel Bucek
a kolektiv**

Praha, květen 2013

ISBN: 978-80-87633-04-5

Lektorovala: Jana Velechovská

Obsah	Strana
1. Úvod	5
2. Základní ukazatele agrárního sektoru a chovu skotu v ČR	6
3. Produkce mléka	10
4. Produkce jatečného skotu	25
5. Výsledky kontroly užitkovosti (KU) dojených krav	32
6. Kontrola užitkovosti masných plemen skotu	47
7. Odchov a kontrola výkrmnosti býků českého strakatého plemene	55
8. Reprodukce a inseminace skotu	59
9. Vybrané údaje z ústřední evidence skotu	63
10. Vybrané ukazatele chovu skotu v krajích ČR	69
11. Výroba, prodej a zpracování mléka v EU a ve světě	74
12. Národní ozdravovací program od infekční rinotracheitidy skotu (IBR)	83
13. FarmProfit - nový ekonomický software pro zemědělce	90
14. Závěr	94
15. Summary	95
16. Přílohy	96

1. Úvod

V materiálu „Strategie pro růst – české zemědělství a potravinářství po roce 2013“ předložený MZe (2012) se mj. konstatuje, že zemědělství a potravinářství v podmínkách ČR má předpoklady být strategickým a výnosným odvětvím. V souvislosti s živočišnou výrobou se např. počítá s využitím plateb spojených s produkcí k podpoře chovu přežvýkavců k produkci mléka s preferencí chovu dojníc i na TTP, s diferenciací sazeb příslušných AEO (případně i plateb LFA) podle úrovně intenzity živočišné výroby, s obnovou vyvážené struktury zemědělství a proporcí jeho základních odvětví s odpovídajícím zastoupením přežvýkavců v poměru k zemědělské půdě a racionálním rozměrem živočišné výroby aj. Tato „koncepce“ by měla přispět ke zlepšení aktuální situace. Jde např. o zvětšení „rozměru“ živočišné výroby po výrazném poklesu početních stavů hlavních druhů hospodářských zvířat a produkce živočišných komodit od roku 1990, o snížení vysoké záporné bilance zahraničního obchodu s agrárními produkty, o zvýšení počtu pracovních míst v agrárním sektoru a v navazujících odvětvích, o ekologické a ekonomické udržování krajiny v přirozeném a kulturním stavu aj.

Jedním z předpokladů úspěšného chovu skotu jsou informace, které má poskytnout i tato ročenka. Je zaměřena na hlavní výsledky za rok 2012 a za uplynulé pětileté období s cílem soustředit často rozptýlené údaje zjišťované a publikované MZe, ČSÚ, ČMSCH, chovatelskými svazy, Agrární komorou, SZIF a dalšími tuzemskými a zahraničními institucemi do přehledné a stručné publikace. Z podkladů těchto organizací vychází většina ukazatelů v „ročence“ uvedených.

K 1. dubnu 2013 se meziročně snížily stavy skotu a dojených krav o cca 1 tis. a 6 tis. kusů. Většímu poklesu stavů skotu zabránilo zvýšení stavů krav bez TPM, poklesu výroby a prodeje syrového mléka pak meziroční nárůst roční dojivosti krav o 305 litrů a 4,3 %. Aktuální produkce mléka na krávu (7 433 litry) je vyšší než průměrná užitkovost krav v EU, v Německu, v Rakousku a v dalších chovatelsky vyspělých státech. Tyto údaje spolu s ukazateli jakosti syrového mléka potvrzují, že čeští chovatelé chovat skot a vyrábět mléko umějí. Nepříznivý vývoj chovu skotu a dojených krav od roku 1990 je ovlivněn především neuspokojivými ekonomickými výsledky, především pak cenami mléka nižšími než ve státech EU-15. Např. průměrná nákupní cena mléka se v roce 2012 meziročně snížila na 7,67 Kč (o 0,59 Kč a 7 %) za litr a byla o cca 0,63 Kč nižší než v EU-15. Zvýšení nákupních cen mléka za první čtyři měsíce roku 2013 v ČR o 0,41 Kč a 5 % a růst cen hlavních mléčných komodit na evropském a světových trzích by mohly mít na ekonomické výsledky výroby mléka pozitivní vliv. I přes mírný nárůst výroby a prodeje mléka v posledních letech se však mléčnou kvótu nedaří plnit.

Stavy krav chovaných v systému bez TPM se v roce 2012 meziročně zvýšily o 7 tis. a 4 %, v letech 2004 až 2013 o 49 tis. a 36 %. Tento pozitivní vývoj souvisí s dobrými ekonomickými výsledky a vysokou kvalitou odchovaných telat, z nichž výrazný podíl je za vyšší než domácí ceny prodán zahraničním chovatelům.

Produkce jatečného skotu je v posledních letech poměrně stabilní, v důsledku exportu živých zvířat se snižuje počet porážek.

Autoři považují za svoji povinnost poděkovat za podporu a spolupráci při zpracování této i dosavadních čtrnácti vydaných „ročenek“ pracovníkům zainteresovaných institucí.

2. Základní ukazatele agrárního sektoru a chovu skotu v ČR

Hrubý domácí produkt (HDP) v běžných cenách se zvýšil v období let 2007 až 2012 o 271 mld. Kč a 7,6 %, v roce 2012 pak meziročně o 21 mld. Kč a 0,6 %. Ve stejném období (2007 až 2012) se při značném kolísání v jednotlivých letech produkce zemědělského odvětví (PZO) zvýšila v běžných cenách o 1,6 mld. Kč a 1,3 %, ve stálých cenách (roku 2000) se snížila o 6,5 mld. Kč a 6,2 %. Meziročně se PZO v roce 2012 zvýšila v běžných (o 2,9 mld. Kč a 2,4 %) a snížila ve stálých cenách (o 7,7 mld. Kč a 7,2 %). Na poklesu PZO ve stálých cenách se meziročně v roce 2012 podílela rostlinná produkce 7,0 mld. Kč a živočišná produkce 0,4 mld. Kč (tab. 1).

Tab. 1 Základní ukazatele agrárního sektoru ČR

Ukazatel	jedn.	2007	2009	2010	2011	2012
HDP v běžných cenách	mld. Kč	3 559	3 739	3 775	3 809	3 830
PZO ¹⁾ v běžných cenách	mld. Kč	120,2	97,7	102,7	118,9	121,8
PZO ¹⁾ ve stálých cenách roku 2000	mld. Kč	105,1	106,4	97,9	106,3	98,6
	index	100,0	101,2	93,1	101,1	93,8
z toho rostlinná produkce ²⁾	mld. Kč	52,7	56,0	50,7	59,2	52,2
živočišná produkce ²⁾	mld. Kč	49,1	46,9	43,9	43,5	43,1
skot ²⁾	mld. Kč	5,9	6,3	5,9	5,8	5,8
prasata ²⁾	mld. Kč	14,6	11,5	11,6	10,8	9,5
mléko ²⁾	mld. Kč	19,8	20,0	19,0	19,7	20,2
pracovníci v resortu zemědělství a myslivosti ⁵⁾	tis.	142,0	113,0	105,0	102,0	99,3
	% ³⁾	2,9	2,8	2,7	2,6	2,6
Ø měs. mzda zaměstnanců v resortu zemědělství ⁵⁾	Kč	15 953	17 327	18 049	18 721	19 642
	% ⁴⁾	73,5	76,5	78,2	75,0	81,0

Pramen: ČSÚ.

1) termín „produkce zemědělského odvětví“ používaný v mezinárodním měřítku nahrazuje dosud uváděnou „hrubou zemědělskou produkcí“;

2) ve stálých cenách roku 2000;

3) z celkového počtu pracovníků všech resortů;

4) z průměrné mzdy v ČR;

5) z výkazu CZ-NACE za ČR úhrnem (fyzické osoby).

V letech 2007 až 2012 se snížil počet pracovníků v resortu zemědělství a lesnictví o 42,7 tis. a 30,1 %, v roce 2012 meziročně o 2,7 tis. osob a 2,6 %. Znamená to, že v roce 2012 pracovalo v odvětví zemědělství a myslivosti 2,6 % celkového počtu pracovníků všech resortů národního hospodářství. V roce 2009 byla ČSÚ změněna metodika vykazování počtu pracovníků a jejich mezd. Proto jsou údaje v letech 2009, 2010, 2011 a 2012 pouze částečně porovnatelné s předchozím obdobím. Přesto potvrzují další pokles počtu a mírný nárůst průměrných mezd pracovníků v zemědělském sektoru v letech 2007 až 2012. Průměrná měsíční mzda pracovníků v zemědělství se v roce 2012 ve srovnání s rokem 2011 meziročně zvýšila o 921 Kč a 4,9 %.

Chov skotu se vyznačuje úzkou vazbou na zemědělskou půdu. Jedná se především o výrobu a spotřebu objemných a jadrných krmiv, udržování úrodnosti půdy statkovými hnojivy, výrobu objemných krmiv a spotřebu píce z TTP. V souladu

s úkoly a cíli národní a společné zemědělské politiky se zvyšuje význam skotu pro ekologické udržování TTP v přirozeném a kulturním stavu, zejména v regionech se ztíženými podmínkami (LFA oblasti) a při rozvoji venkova (udržování zaměstnanosti, sociální působení aj.). Bez chovu skotu je zajišťování neprodukčních funkcí zemědělství těžko představitelné.

Podle údajů Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního výměra zemědělské a orné půdy v posledních letech mírně klesá. Výměra trvalých travních porostů (luk a pastvin) se v období let 2007 až 2012 (tab. 2) pohybovala kolem 980 tis. ha s tendencí k mírnému zvyšování (podíl z výměry zemědělské půdy 23,5 %).

Ze srovnání v tab. 2 uvedené výměry zemědělské půdy a TTP s údaji vycházejícími ze soupisu ploch osevů vyplývá, že ne veškerá vykazovaná plocha půdy je využívána k produkci. K 1. květnu 2012 činila podle soupisu výměra zemědělské půdy 3 526,0 tis. ha a TTP 967,8 tis. ha. Rozdíl mezi oběma vykazovanými údaji pak dosahuje cca 698 tis. ha zemědělské půdy a 24,2 tis. ha TTP.

Tab. 2 Zemědělská půda a chov skotu

Ukazatel	jedn.	2007	2009	2010	2011	2012
zemědělská půda	tis. ha	4 249	4 239	4 233	4 234	4 224
zem. půda na obyvatele	ha	0,41	0,41	0,40	0,40	0,40
orná půda	tis. ha	3 032	3 017	3 008	3 008	2 993
zornění	%	71,4	71,2	71,1	71,0	70,9
TTP celkem	tis. ha	978	983	986	986	992
zatravnění	%	23,0	23,2	23,3	23,3	23,5
skot celkem	tis.	1 402	1 349	1 344	1 354	1 353
krávy celkem	tis.	569	552	552	551	552
skot na 100 ha zem. půdy	kusy	33,0	31,8	31,8	32,0	32,0
krávy na 100 ha zem. půdy	kusy	13,4	13,0	13,0	13,0	13,1

Pramen: Český úřad zeměměřičský a katastrální, ČSÚ.

V souladu se zásadami společné zemědělské politiky unie a ochrany životního prostředí by se měl podíl TTP v ČR postupně zvyšovat především v regionech se ztíženými podmínkami pro hospodaření, v pásmech ochrany vod a speciálních přírodních biotopů. Zatravnění je, především z důvodu ochrany přírody a životního prostředí, podporováno i v rámci společné zemědělské politiky. Obtížně řešitelným úkolem však je zajištění ekologického a ekonomického využívání TTP při stávajících početních stavech skotu. Z údajů v tab. 2 je zřejmé, že v uplynulém pětiletém období se v přepočtu na 100 ha zemědělské půdy stavy skotu celkem mírně snížily (z 33,0 na 32,0 kusy).

Podrobnější údaje o vývoji početních stavů skotu obsahuje tab. 3. Vyplývá z nich, že dlouhodobý trend snižování stavů skotu v posledních letech pokračoval i v roce 2010, a že ani aktuální údaje nesignalizují výraznější zlepšení tohoto nepříznivého vývoje. Meziročně došlo ke snížení stavů skotu celkem k 1. 4. 2013 o 1 tis. kusů. Stavů krav dojených plemen se snížily o 6 tis. kusů a stavy krav bez TPM se zvýšily o 7 tis. kusů.

Z hlediska dlouhodobého vývoje ukazatelů chovu skotu a členství ČR v EU je snižování stavů všech kategorií skotu nutno hodnotit negativně. Pokles početních stavů plemenic skotu může v mnoha podnicích ohrožovat prostý obrat stáda, snižuje

výrobu jatečného skotu a možnosti exportu některých kategorií skotu (např. zástavu a jalovic).

V roce 2013 dosahují stavy skotu 97,3 %, prasat 56,1 %, koní 141,7 %, ovcí 130,8 %, koz 150,0 % a drůbeže 94,6 % početních stavů stejných druhů zvířat v roce 2007.

Tab. 3 Početní stavy hospodářských zvířat k 1. dubnu (tis. kusů)

Ukazatel	2007	2010	2011	2012	2013	rozdíl ¹⁾
skot celkem	1 391	1 349	1 345	1 354	1 353	-1
z toho telata do 6 měs. věku	218	254 ²⁾	250 ²⁾	253 ²⁾	253²⁾	0
mladý skot 6 –12 měs.	197	146 ³⁾	144 ³⁾	146 ³⁾	146³⁾	0
býci nad 1 rok	139	129	126	111	128	+17
jalovice 1 – 2 roky	201	198	200	201	201	0
jalovice nad 2 roky	71	70	73	74	74	0
krávy celkem	565	552	552	551	552	+1
z toho dojené krávy	410	384	374	373	367	-6
krávy BTPM	155	168	178	178	185	+7
prasata celkem	2 830	1 909	1 749	1 579	1 587	+8
koně celkem	24	30	31	33	34	+1
ovce a berani celkem	169	197	209	221	221	0
kozy a kozli celkem	16	22	23	24	24	0
drůbež celkem	24 592	24 838	21 250	20 691	23 265	+2 574

Pramen: ČSÚ.

1) rozdíl mezi roky 2013 a 2012;

2) do 8 měsíců;

3) 8 měsíců až 1 rok.

Tab. 4 Počty hospodářských zvířat na 100 ha zem. půdy (dobytčích jednotek)

Rok	ukazatel	skot	ovce, kozy	prasata	drůbež	celkem
2007	DJ	25,6	0,6	13,3	5,8	45,3
	%	56,5	1,3	29,4	12,8	100,0
2009	DJ	23,6	0,7	9,3	6,2	39,8
	%	59,3	1,8	23,4	15,5	100,0
2010	DJ	22,6	0,7	9,0	5,9	38,2
	%	59,2	1,8	23,6	15,4	100,0
2011	DJ	22,6	0,8	8,3	5,0	36,7
	%	61,6	2,2	22,6	13,6	100,0
2012	DJ	22,3	0,8	7,5	4,9	35,5
	%	62,8	2,3	21,1	13,8	100,0
2013 ¹⁾	DJ	22,7	0,9	7,5	5,5	36,6
	%	62,0	2,5	20,5	15,0	100,0

1) orientační ukazatele. Pramen: ČSÚ.

Nepříznivou tendenci (s výjimkou ovcí a koz) potvrzují orientační údaje o „hustotě“ jednotlivých druhů hospodářských zvířat na 100 ha zemědělské půdy (tab. 4). V období 2007 až 2013 lze v přepočtu na 100 ha zemědělské půdy odhadnout snížení u skotu o 2,9 a u prasat o 5,8 dobytčích jednotek (DJ). Počet DJ jednotek ovcí, koz se výrazněji nezměnil a došlo k mírnému nárůstu u drůbeže. I tyto údaje poukazují na složitou situaci v ekologickém a ekonomickém využívání zvyšující se výměry TTP.

Významným ukazatelem agrárního sektoru je objem vývozu a dovozu agrárních produktů a jejich podíl na zahraničním obchodu ČR. Z tab. 5 je zřejmé, že v letech 2007 až 2012 se zvýšil objem vývozu (o 50,5 mld. Kč a 52,1 %) i dovozů (o 42,9 mld. Kč a 33,2 %). Projevuje se tendence kolísání podílu vývozu a dovozu na celkových vývozech a dovozech. V letech 2007 až 2012 kolísala záporná bilance zahraničního obchodu s agrárními výrobky na úrovni -24,8 až -36,3 mld. Kč.

Z ukazatelů za rok 2012 vyplývá, že meziročně došlo k nárůstu objemu vývozu (o 27,0 mld. Kč a 22,4 %) a k výraznějšímu zvýšení objemu dovozů (o 15,5 mld. Kč a 9,9 %). V roce 2012 se meziročně mírně snížilo negativní saldo zahraničního obchodu s agrárními produkty. Vzhledem k dostatečnému výrobnímu potenciálu, k příznivým přírodním a výrobním podmínkám a k uspokojivé kvalitě většiny hlavních agrárních výrobků v ČR je nutno dlouhodobě vysoce záporné saldo agrárního obchodu hodnotit negativně.

O vývozech a dovozech živého skotu je stručně pojednáno i v kapitole 9 „Vybrané údaje z ústřední evidence skotu“.

Tab. 5 Vývoj agrárního zahraničního obchodu ČR

Ukazatel	jedn.	2007	2009	2010	2011	2012 ¹⁾
agrární vývozy	mld. Kč	96,9	101,7	105,4	120,4	147,4
– podíl na celkových vývozech	%	3,9	4,8	4,2	4,2	4,8
agrární dovozy	mld. Kč	129,3	133,7	140,0	156,7	172,2
– podíl na celkových dovozech	%	5,4	6,7	5,8	5,8	6,2
saldo agrárního obchodu	mld. Kč	-32,4	-32,0	-34,6	-36,3	-24,8
– index	%	100,0	98,8	106,8	112,0	76,5

Pramen: ČSÚ – statistika zahraničního obchodu.

1) předběžné údaje.

3. Produkce mléka

Výroba a spotřeba mléka

Z ukazatelů vývoje chovu dojnic a výroby mléka (tab. 6) je zřejmé, že v uplynulém pětiletém období se počet dojených krav snížil o 41 tis. kusů a 10 % (z toho v roce 2012 meziročně o 5 tis. kusů a 1,3 %) na 369 tis. Pozoruhodné je zvýšení dojivosti krav od roku 2007 o 885 litrů a 13,5 % i meziroční v roce 2012 o 305 litrů a 4,3 %. Tržní produkce mléka se v letech 2007 až 2012 zvýšila o 10 mil. litrů a 0,4 %, v roce 2012 se zvýšila o 74 mil. litrů a 2,9 % na 2 629 mil. litrů. Z tohoto objemu nakoupily české mlékárny 2 381,8 mil. litrů a 90,6 % mléka, zbytek (cca 247,2 mil. litrů a 9,4 %) pak připadá na syrové mléko vyvezené do zahraničí. Nepříznivý byl meziroční pokles průměrné nákupní ceny mléka v roce 2012, a to z 8,26 na 7,67 Kč (o 0,59 Kč a 7,1 %) za litr.

Tab. 6 Ukazatele výroby mléka

Ukazatel	jedn.	2007	2009	2010	2011	2012
dojnice (Ø stav)	tis.	410	394	378	374	369
Ø denní dojivost	l/krávu	17,94	18,82	18,91	19,53	20,31
Ø roční dojivost	l/krávu	6 548	6 870	6 904	7 128	7 433
produkce mléka	mil. l	2 684	2 708	2 613	2 664	2 741
tržní produkce mléka	mil. l	2 619	2 588	2 508	2 555	2 629
tržnost	%	97,6	95,6	96,0	95,9	95,9
tučnost mléka	%	3,88	3,85	3,86	3,88	3,85
nákupní cena mléka	Kč/l	8,37	6,15	7,42	8,26	7,67

Pramen: ČSÚ – chov skotu, MZe – rezortní statistika, SZIF – mléčné kvóty.

Užitkovost na krávu v roce 2012 (7 433 litry) je srovnatelná s chovatelsky vyspělými zeměmi EU. Národní kvótu platnou pro kvótový rok 2011/12 (2 877,3 tis. tun) lze při tržní produkci 6 500 kg až 7 750 kg mléka na krávu plně využít chovem 445 až 370 tis. dojnic (tab. 7). Aktuálními stavy krav není roční národní kvóta pro dodávky ani pro přímý prodej i při zvyšující se dojivosti v několika posledních letech využita.

Tab. 7 Plnění národní kvóty mléka, tržní produkce a počty dojnic

Ukazatel		tržní produkce mléka na krávu (kg)					
		6 500	6 750	7 000	7 250	7 500	7 750
dojnic	tis. kusů	443	426	411	397	384	371
	%	100	96	93	89	87	84

Z jednoduché bilance produkce a využití mléka (tab. 8) vyplývá, že v roce 2012 se meziročně zvýšila o 131 mil. litrů (4,1 %) celková nabídka a o 62 mil. litrů (2,9 %) domácí spotřeba mléka, při nárůstu vývozu se zvýšil i dovoz mléčných výrobků. Stupeň soběstačnosti ve výrobě mléka se zvýšil meziročně v roce 2012 ze 107,7 na 108,2 %.

Tab. 8 Bilance produkce a využití mléka (mil. litrů)

Ukazatel	2007	2009	2010	2011	2012 ¹⁾
počáteční zásoba mléka	56	98	60	61	69
produkce mléka	2 684	2 708	2 613	2 664	2 741
nákup mléka	2 381	2 292	2 251	2 304	2 382
dovoz mléka a mléčných výrobků	836	854	849	853	898
celková nabídka	3 273	3 244	3 160	3 218	3 349
domácí spotřeba	2 244	2 233	2 197	2 139	2 201
vývoz mléčných výrobků	958	910	902	1 010	1 086
konečná zásoba výrobků	71	60	61	69	62
podíl dovozu na spotřebě (%)	37,3	38,2	38,6	39,9	40,8
podíl vývozu z nákupu mléka (%)	40,2	39,7	40,1	43,8	45,6
stupeň soběstačnosti (%) z nákupu	106,1	103,0	102,5	107,7	108,2

Pramen: ČSÚ; MZe.

1) předběžné údaje.

Objem dovozů mléčných výrobků do ČR, související se snahou států s nadprodukcí zajistit odbyt vlastních výrobků a s činností nadnárodních obchodních řetězců, se zvyšuje. Z tab. 9 je zřejmé, že v období 2010 až 2012 se např. zvýšil dovoz mléka a smetany nezahuštěné o 11,1 tis. tun a 15,5 %, jogurtů a kefirů o 1,6 tis. tun a 3,8 %, syrovátky o 4,2 tis. tun a 15,4 %, másla o 0,4 tis. tun a 2,1 % a sýrů a tvarohů o 5,7 tis. tun a 7,4 %. Poklesly vývozy jogurtů a kefirů o 15,8 tis. tun a 23,0 % a másla o 4,6 tis. tun a 56,8 %.

Ze skupiny výrobků „mléko a nezahuštěná smetana“ je při vývozu nejvyšší položkou syrové mléko. Pozitivní bilance přesahující v letech 2010 a 2011 500 tis. tun a v roce 2012 600 tis. tun zlepšuje ekonomické výsledky výrobců mléka v ČR, současně však snižuje objem „doma“ zpracovávaného mléka a zvyšuje objem dovozů mléčných výrobků. Vysoký převis importu nad exportem je vykázan u másla u sýrů a tvarohů.

Tab. 9 Zahraniční obchod s mlékem a mléčnými produkty (tis. tun)

Výrobek	vývozy			dovozy		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
mléko a smetana ¹⁾	581,1	636,0	693,3	71,7	72,9	82,8
mléko a smetana ²⁾	31,1	34,1	38,5	8,3	7,3	6,6
jogurty, kefir aj.	68,8	69,1	53,0	42,0	41,6	43,6
syrovátka	43,0	50,8	49,5	27,2	25,7	31,4
máslo	8,1	5,0	3,5	19,1	18,8	19,5
sýry, tvarohy	29,1	31,1	32,5	76,6	78,3	82,3

Pramen: ČSÚ – celní statistika (únor 2013) – předběžné údaje.

1) nezahuštěná včetně syrového mléka pro zpracování;

2) zahuštěná.

Tab. 10 potvrzuje pozitivní saldo zahraničního obchodu s mléčnými výrobky (kromě másla, sýrů a tvarohů) a uvádí jednotkové ceny. Zřetelně vyšších vývozních než dovozních cen se v roce 2012 podařilo dosáhnout u mléka, zahuštěné smetany, sušeného a kondenzovaného mléka, syrovátky, másla a sýrů a tvarohů.

Tab. 10 Saldo a ceny dovážených a vyvážенých mléčných výrobků

Výrobek	saldo (tis. tun)		průměrná cena (Kč/kg)			
	2011	2012	dovoz		vývoz	
			2011	2012	2011	2012
mléko a smetana ¹⁾	+563,1	+ 610,5	15,06	15,63	10,09	9,48
mléko aj. ²⁾	+26,9	+ 31,9	35,77	37,76	59,79	56,32
jogurty, kefir aj.	+27,5	+ 9,4	26,24	28,15	26,90	29,12
syrovátka	+25,1	+ 18,1	11,54	13,19	16,96	22,58
máslo	-13,9	- 16,0	88,80	83,27	91,21	88,29
sýry, tvarohy	-47,3	- 49,7	77,32	77,72	98,77	104,94

Pramen: ČSÚ – celní statistika (únor 2013) předběžné údaje.

1) nezahuštěné, včetně syrového mléka pro zpracování;

2) mléko, zahuštěná smetana, sušené a kondenzované mléko.

Finanční bilance zahraničního obchodu s mléčnými výrobky vykazuje dlouhodobě pozitivní saldo. V roce 2012 se ve srovnání s předchozím rokem však snížila o 301 mil. Kč a 7,1 % (tab. 11). Objem vývozu mléčných výrobků se zvýšil v roce 2012 o 419 mil. Kč (2,8 %) při zvýšení dovozů o 720 mil. Kč (6,9 %).

Tab. 11 Bilance zahraničního obchodu s mléčnými výrobky (mil. Kč)

Ukazatel	2007	2009	2010	2011	2012
vývoz	14 977	11 725	12 425	14 703	15 122
dovoz	9 446	8 970	9 828	10 479	11 199
saldo	+5 531	+2 755	+2 597	+4 224	+3 923

Pramen: ČSÚ – celní statistika (únor 2013) – předběžné údaje.

Významným faktorem ovlivňujícím výrobu, odbyt a nákupní ceny je spotřeba mléka a mléčných výrobků. Nejnižší spotřeba (bez másla) v tab. 12 vykázaná za rok 2006 (239 kg na osobu) se do roku 2009 se zvýšila o 10,3 kg a 4,3 % na cca 250 kg, v roce 2010 však meziročně poklesla o zřetelných 5,8 kg a 2,3 %. Od roku 2011 se spotřeba mléka a mléčných výrobků v hodnotě mléka celkem (bez másla) neuvádí.

Tab. 12 Orientační roční spotřeba mléka a mléčných výrobků na obyvatele (kg)

Ukazatel	2007	2009	2010	2011	2012 ¹⁾
konzumní mléko	52,1	59,8	57,7	57,7	58,9
máslo	4,2	5,0	4,9	5,0	5,2
sýry celkem	13,7	13,3	13,2	13,0	13,4
tvaroh	3,4	3,4	3,4	3,4	3,4
ostatní výrobky	32,3	32,7	32,5	32,5	33,2
mléčné konzervy	1,9	2,0	1,8	1,4	1,4
celkem²⁾	244,6	249,7	243,9	x	x

Pramen: ČSÚ, MZe, ÚZEI.

1) předběžné údaje;

2) mléko a mléčné výrobky v hodnotě mléka (bez másla) - ČSÚ od roku 2011 neuvádí, došlo ke změně publikovaných údajů spotřeby potravin podle metodiky Eurostatu.

V roce 2012 se zvýšila nebo zůstala na stejné úrovni spotřeba hlavních mléčných výrobků. Mezi nejnižší v Evropě dlouhodobě patří spotřeba konzumního mléka na obyvatele, srovnatelná s mnoha vyspělými státy je spotřeba sýrů (13,4 kg).

Jakost syrového kravského mléka

Legislativa

Hygienické požadavky na produkci syrového kravského mléka a kritéria pro hodnocení kvality obsahují předpisy EU označované jako hygienický balíček. Patří mezi ně *Narřízení Evropského parlamentu a Rady čis. 178/2002, 852/2004, 853/2004, 854/2004 a 882/2004 a Nařízení Komise čis. 2073/2005 a 2074/2005*. Národní předpisy k jakosti syrového mléka obsahují především *zákon čis. 166/1999 Sb. a vyhlášky MZe čis. 289/2007, 128/2009, 299/2003, 291/2003 a 373/2003*. Normy vztahující se ke kvalitě mléka (ČSN 57 0529 a 56 9601) jsou v ČR platné, nikoliv však závazné.

Prověřování jakosti mléka

Systém kontroly kvality mléka zahrnuje hygienický dozor nad systémem chovu dojnic a způsobem získávání mléka (SVS ČR), prověřování kvality dodávek mléka na sběrných místech (podle ujednání uvedeném v kupních smlouvách) a odběr a analýzy vzorků mléka (zpracovatel nebo pověřené laboratoře). Analytickou činnost v oblasti kontroly hygieny a jakosti nakupovaného mléka vykonávají tři akreditované laboratoře, z nichž největší podíl (cca 65 % vzorků) připadá na dvě laboratoře ČMSCH, a. s. (Buštěhrad a Brno-Tuřany). Zbývající podíl připadá na Centrální laboratoř Madeta Agro, a. s., se sídlem v Českých Budějovicích a dvě zahraniční laboratoře (v Sasku a Bavorsku).

Pro výkon veterinárního dozoru nad výrobou a zpracováním mléka využívá SVS ČR výsledky analýz parametrů stanovených hygienickými předpisy EU. Jedná se o obsah mikroorganismů při 30 °C, somatických buněk a obsah reziduí inhibičních látek. Tyto jakostní parametry mléka jsou laboratořemi předávány do Informačního centra SVS.

Laboratorní analýzy - kontrola správnosti výsledků

Systém kontroly výsledků vychází z napojení rutinních laboratoří na referenční laboratoře, které zajišťují základní servis nastavení úrovně měření prováděného v rámci laboratorních analýz (kalibrace) a pravidelnou kontrolu udržení správnosti takového nastavení mezi jednotlivými kalibracemi (pomocí mezilaboratorních testů).

V podmínkách ČR jsou zřízeny čtyři Národní referenční laboratoře pro syrové mléko:

- *pro základní chemické složení syrového mléka (ve VÚCHS Rapotín);*
- *pro somatické buňky (ve SVÚ Praha);*
- *pro stanovení RIL (ve SVÚ Praha);*
- *pro mikrobiologické kvalitativní ukazatele mléka (ve VÚM Praha).*

Do zkvalitňování systému kontroly jakosti nakupovaného mléka přispívají pracovníci laboratoří školením a zkouškami pracovníků odebírajících vzorky mléka, kontrolou vzorkovacích automatů na svozových cisternách a odborným poradenstvím v oblasti prvovýroby mléka, managementu chovu dojnic a využívání výsledků rozborů mléka.

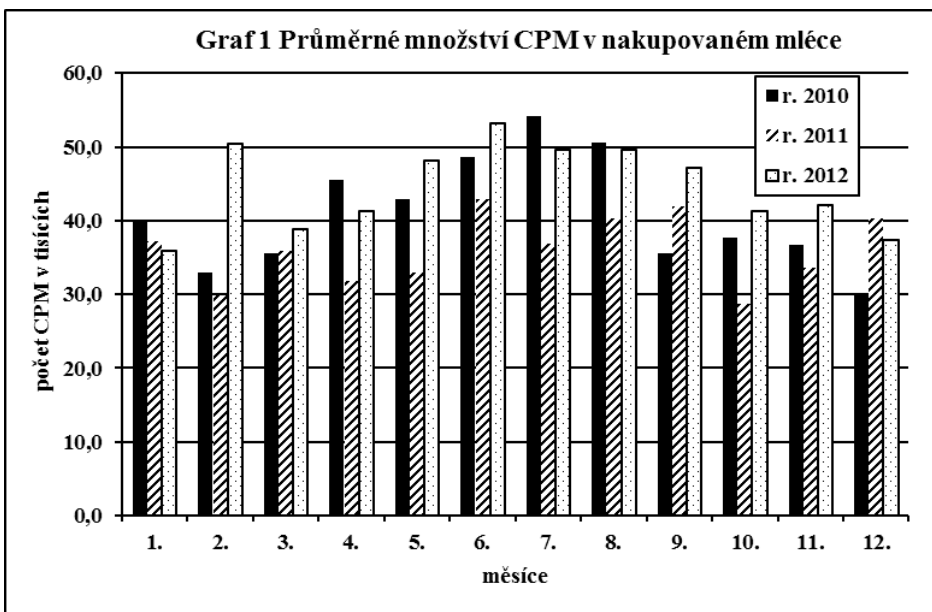
Z výsledků kontroly jakosti bazénových vzorků mléka za posledních deset let vyplývá, že výsledky CPM odpovídají ve většině případů požadavkům hygienických předpisů (do 100 tisíc v ml) a projevuje se trend zvyšování podílu zastoupení doplňkových mikrobiologických parametrů v mikroflóře mléka, zejména u počtu koliformních bakterií a u počtu psychrotrofních mikroorganismů.

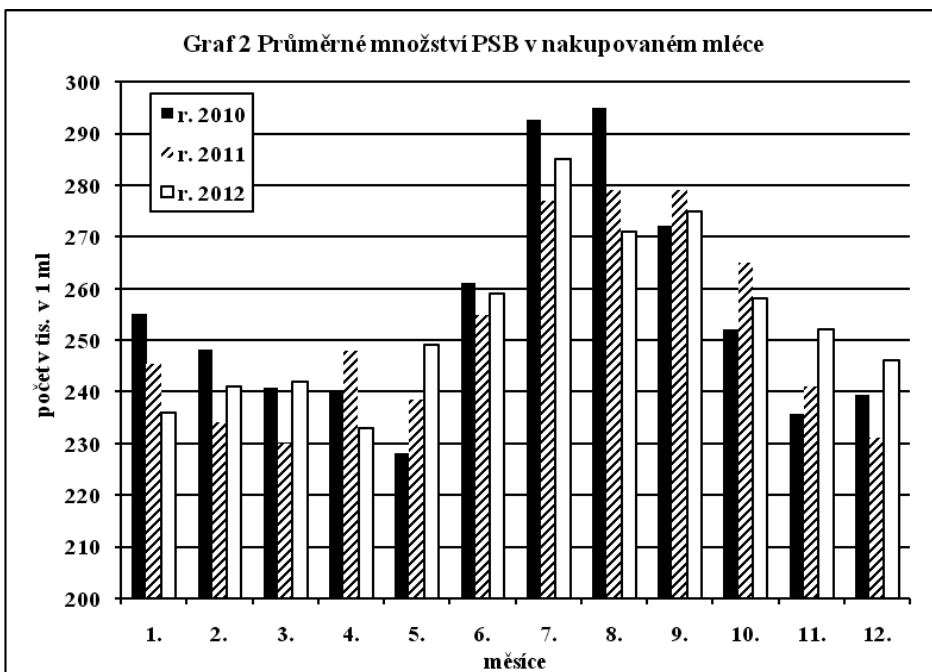
Tab. 13 Průměrné ukazatele jakosti syrového kravského mléka¹⁾

Parametr	2007	2009	2010	2011	2012
CPM (tis./ml)	40,5	40,5	40,8	36,0	44,5
PSB (tis./ml)	266,2	264,0	255,0	252,0	254,0
RIL (% +)	0,22	0,20	0,16	0,11	0,14
bod mrznutí -(m°C)	526,5	527,1	526,4	526,2	526,2
bílkoviny (%)	3,39	3,35	3,40	3,40	3,41
kasein (%)	2,71	2,66	2,67	2,67	2,64
tuk (g/100ml r. 2003) (%)	4,03	4,02	4,04	4,02	4,00
TPS (%)	8,83	8,77	8,84	8,80	8,84
močovina (mg/100ml)	27,07	24,52	25,97	25,60	24,50
VMK (mmol/100 g tuku)	0,66	1,29	1,23	0,95	1,05
koliformní bakterie (v ml)	187	212	236	240	279
termorezistentní m.o. (tis./ml)	0,69	0,31	0,25	0,27	0,25
psychrotrofní m.o. (tis./ml)	8,47	8,87	7,02	12,00	15,96
sporotvorné m.o. (% +)	42,18	55,34	41,84	55,34	42,85

Pramen: ČMSCH, a.s.

1) LRM Buštěhrad a Brno-Tuřany (bez CL Madeta Agro a dodávek do zahraničí).

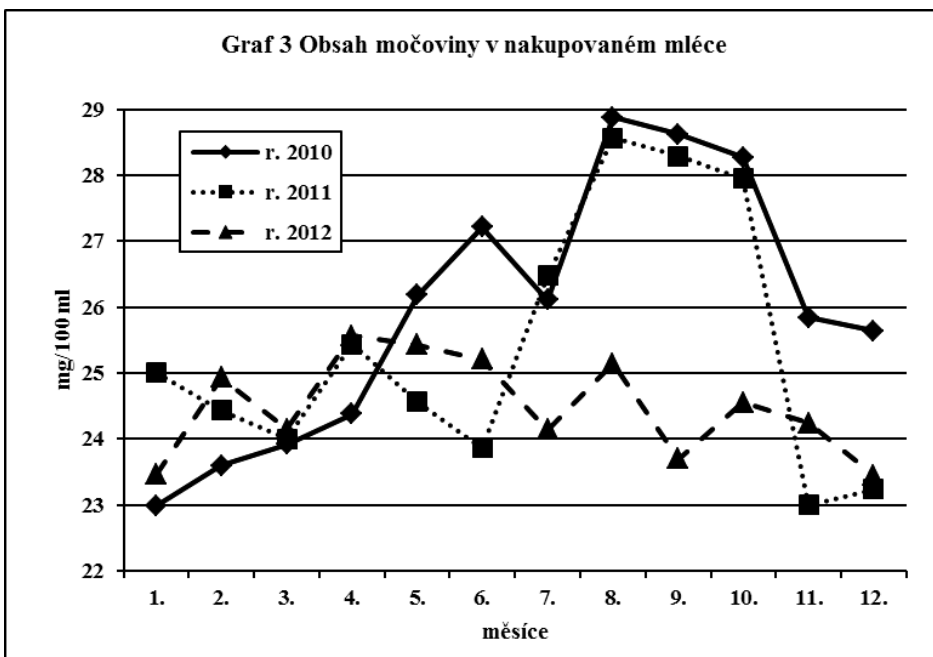

Celkový počet mikroorganismů (CPM), počet somatických buněk (PSB) a průkaz přítomnosti reziduí inhibičních látek (RIL) jsou základní povinně hodnocené parametry nakupovaného mléka (Nařízení EP a Rady č. 853/2004). Hygienický limit 100 tis. CPM v 1 ml byl v roce 2012 překročen u 6,1 % vzorků mléka s maximem v měsících červnu (9,2 %) a červenci (7,3 %).

PSB v bazénových vzorcích mléka jsou v posledních třech letech poměrně stabilní, současně ale poněkud vyšší než stejný ukazatel ve většině chovatelsky vyspělých evropských států. Zdravotní stav stád dojnic je při obsahu PSB do 100 tis. považován za velmi dobrý a při obsahu 100 až 200 tis. za uspokojivý. Při PSB v rozmezí 200 až 300 tis. se zdravotní stav stáda hodnotí jako ohrožený s nutností realizace vhodných opatření k jeho zlepšení. Jedná se mimo jiné o pravidelné vyšetřování mléka a zavedení příslušných hygienických programů. PSB v bazénových vzorcích se v letních měsících zvyšují. Nejvyšší podíl z hlediska PSB nevyhovujících vzorků (nad 400 tisíc v 1 ml, 8,9 % vzorků v roce 2012) byl zjištěn v měsících červenec (14,5 %) a září (11,7 %).

Systém detekce reziduí inhibičních látek v nakupovaném mléce (RIL) je založen na pravidelném hodnocení všech cisternových vzorků při příjmu v mlékárnách. V případě pozitivního zjištění jsou analyzovány jednotlivé vzorky svozové linky a dohledává se, kým bylo mléko znehodnoceno. V laboratořích ČMSCH se mimo tento základní systém provádí rozборы RIL bazénových vzorků odebraných pro stanovení mikrobiologické kvality nakupovaného mléka z jednotlivých svozových míst. Z výsledků je zřejmý pokles záchytů pozitivních vzorků. V roce 2004 to bylo 0,27 % a v roce 2012 0,14 % pozitivních vzorků. V roce 2012 bylo vyšetřeno v laboratořích ČMSCH celkem 34 387 vzorků mléka. V převážné většině z 50 pozitivních vzorků v roce 2012 byla zjištěna beta-laktamová antibiotika.

Rozvoj FTIR analyzátorů umožňuje rutinně a s dostatečnou přesností stanovovat vedle základních obsahových parametrů (tuk, bílkoviny, laktóza, kasein, TPS) též minoritní složky mléka (močovina, kyselina citrónová, volné mastné kyseliny, ketolátky, BHB). Výsledky těchto parametrů lze využívat pro hodnocení výživného a zdravotního stavu dojnic a též sledování technologické kvality nakupovaného mléka. V případě analýz bazénových vzorků je smysluplné hodnotit především obsah močoviny a volných mastných kyselin.

Obsah močoviny se hodnotí v rámci stanovení základních složek ze všech bazénových vzorků mléka. Význam tohoto parametru a způsob posuzování ve vztahu k obsahu bílkovin je dostatečně znám. V průběhu roku 2012 bylo množství močoviny poměrně vyrovnané a pohybovalo se v horní třetině fyziologického rozpětí (15 až 30 mg/100 ml).

Hodnoty volných mastných kyselin (VMK) v bazénových vzorcích mléka lze posuzovat z hlediska výživy (kompletnost obalů tukových kuliček) a šetrnost zacházení s mlékem při a po dojení (mechanické namáhání v dojícím stroji a při transportu do chladicího zařízení). Dále se na zvýšení množství VMK mohou podílet skupiny lipolytických mikroorganismů. Množství VMK stanovené normou je do 1,3 mmol ve 100 g mléčného tuku. Tento limit je průběžně překračován u 10,5 až 15 % vzorků mléka ročně.

Podpora spotřeby školního mléka

Od počátku roku 2012 bylo vyrobeno 1 964 tis. litrů školního mléka (bez července). Za kalendářní rok 2011 bylo vyrobeno 1 898,7 tis. litrů školního mléka, z toho bylo 1 635 tis. litrů mléka ochuceného.

Ve školním roce 2011/2012 bylo do programu „Podpora spotřeby školního mléka“ zapojeno 6 mlékáren a cca 2 850 škol. Celkem bylo do škol dodáno 12 641 tis. kusů podporovaných mléčných výrobků (dále jen PMV). Podíl jednotlivých PMV činil:

- 54 % *ochuceného polotučného mléka*;
- 9 % *neochuceného polotučného mléka*;
- 2 % *kysaného ochuceného mléka*;
- 8 % *ochucených jogurtů*;
- 2 % *čerstvých a tavených sýrů*;
- 4 % *čerstvých sýrů ostatních a ochucených tvarohů*;
- 21 % *smetanového krému*.

V porovnání se školním rokem 2010/2011 se celkové dodávky „školního mléka“ snížily o 2 %. Důvodem tohoto snížení je zúžení sortimentu dodávaných PMV u některých subjektů (nedodávají všechny PMV, které mají schválené). Schváleným mlékárnám byla vyplacena podpora z finančních zdrojů ES ve výši 9 606 tis. Kč a národní podpora z finančních zdrojů ČR ve výši 43 076 tis. Kč. Celkem tak bylo na „školní mléko“ vyplaceno 52 682 tis. Kč. V porovnání se školním rokem 2010/2011 se podpora z ES snížila o 7 %, národní podpora se snížila jen nepatrně (o 0,4 %). Podíl národní podpory na celkovém objemu vyplacených finančních prostředků činil 82 % (30 % dodaných PMV bylo pouze s nárokem na národní podporu, tj. nesplňovalo podmínky dle Přílohy I NK (ES) č. 657/2008.

Mlékárenská výroba

Mlékárenský průmysl v roce 2012 nakoupil a zpracoval 2 381,8 mil. litrů mléka, což je o 77,9 mil. litrů a 3,4 % více než v roce 2011.

Průměrná realizační cena mléka v I. třídě jakosti se v roce 2012 meziročně snížila z 8,29 Kč na 7,70 Kč za litr, tj. o 0,59 Kč a 7,1 %.

Na výrobě ***konzumního mléka***, která v roce 2012 meziročně poklesla o 25,6 mil. litrů a 4,1 %, se 84,2 % podílelo mléko trvanlivé, 15,5 % mléko pasterované a 0,3 % mléko školní. Výroba školního mléka se v roce 2012 nezměnila. Snížila se výroba pasterovaného mléka o 3,1 mil. litrů (3,2 %) a trvanlivého mléka o 22,5 mil. litrů a 4,3 % (tab. 14).

Údaje o ***skladbě konzumního mléka*** podle obsahu tuku nebyly za rok 2012 dostupné. V roce 2011 se na celkovém objemu vyrobeného konzumního mléka podílelo 82,9 % polotučné, 7,1 % plnotučné a 2,4 % mléko odstředěné (tab. 15). Meziročně se zvýšil podíl mléka polotučného na úkor plnotučného a odstředěného.

Výroba jogurtů se v roce 2012 meziročně snížila o 1,2 tis. tun (0,9 %) na 131,4 tis. tun. Podíl nízkotučných jogurtů na jejich celkové produkci byl nízký.

V roce 2011 se meziročně snížila výroba ***konzumní smetany*** o 0,3 mil. litrů a 0,6 %. V letech 2011 a 2012 byla poměrně stabilní výroba ***tvarohů***. O 0,5 tis. tun se snížila výroba ***smetanových krémů***.

Produkce másla se mezi roky 2011 a 2012 snížila o 0,4 tis. tun a 1,0 % na 38,9 tis. tun.

Tab. 14 Produkce mlékárenských výrobků

Ukazatel	jedn.	2011	2012	změna 2012/2011	
				v objemu ¹⁾	index (%)
konzumní mléka celkem	mil. l	627,2	601,6	-25,6	95,9
čerstvé pasterované		96,3	93,2	-3,1	96,8
trvanlivé		528,9	506,4	-22,5	95,7
školní		2,0	2,0	0,0	100,0
konzumní smetany	mil. l	46,8	46,5	-0,3	99,4
kysané		16,4	14,8	-1,6	90,2
smetany ²⁾		18,8	19,0	+0,2	101,1
jogurty	tis. t	132,6	131,4	-1,2	99,1
kysané výrobky³⁾	tis. t	56,5	48,2	-8,3	85,3
podmáslí, mléčné nápoje		24,4	20,6	-3,8	84,4
ostatní		32,1	27,7	-4,4	86,3
máslo celkem	tis. t	39,3	38,9	-0,4	99,0
tvarohy		30,4	30,5	+0,1	100,3
sýry celkem		93,6	95,7	+2,1	102,2
přírodní		79,5	80,7	+1,2	101,5
tavené		14,1	15,0	+0,9	106,4
smetanové krémy		12,1	11,6	-0,5	95,9
tvarohové dezerty		3,9	4,1	+0,2	105,1
mléčné dezerty ⁴⁾		10,2	9,9	-0,3	97,1
sušená mléka ⁵⁾		29,1	30,0	+0,9	103,1
sušené odstředěné mléko		14,5	16,9	+2,4	116,6
sušené plnotučné mléko		14,6	13,1	-1,5	89,7
kondenzované mléko		13,6	15,3	+1,7	112,5

Pramen: MZe, komoditní karta mléko únor 2013.

1) v *naturálních jednotkách*;

2) s obsahem tuku nejméně 30 %; 3) ostatní celkem;

4) pudinky apod.; 5) celkem bez KDV.

Tab. 15 Skladba konzumního mléka podle obsahu tuku¹⁾

Konzum. mléko	obsah tuku (%)	výroba (mil. litrů)		podíl (%)		index 2011/2010
		2010	2011	2010	2011	
odstředěné	do 0,5	27,1	15,2	4,4	2,4	56,1
polotučné	1,5 až 2,0	498,8	519,7	80,4	82,9	104,2
plnotučné	3,5 a více	71,0	44,3	11,4	7,1	62,4
ostatní ²⁾	x	23,8	48,0	3,8	7,6	201,7
celkem	x	620,7	627,2	100,0	100,0	101,0

Pramen: MZe.

1) údaje podle členění v tabulce 15 nebyly za rok 2012 k dispozici;

2) ostatní mléko (bez uvedení obsahu tuku) zahrnuje i školní mléko (tab. 14).

Sýry jsou nejvýznamnější skupinou mléčných výrobků s dlouhodobým růstem spotřeby na obyvatele. Přesto objem jejich výroby v ČR dlouhodobě stagnuje. V roce 2012 se výroba obou skupin sýrů meziročně mírně zvýšila. Výroba **sušeného mléka** (bez kojenecké a dětské výživy) se v roce 2012 ve srovnání s rokem 2011 zvýšila.

Ceny vybraných mléčných výrobků uvádí tab. 16.

Tab. 16 Ceny mléka a vybraných mléčných výrobků

Produkt – mléko	cena	prosinec 2011	leden 2012	prosinec 2012
syrové (Kč/l)	CZV ¹⁾	8,38	8,35	7,80
polotučné trvanlivé (Kč/l)	CPV ²⁾	10,07	10,41	10,64
	SC ³⁾	17,11	17,20	16,95
	rozdíl %	69,91	65,23	59,30
polotučné pasterované (Kč/l)	CPV ²⁾	11,55	12,05	12,32
	SC ³⁾	18,45	19,00	18,32
	rozdíl %	59,74	57,68	48,70
máslo (Kč/kg)	CPV ²⁾	105,71	102,41	99,65
	SC ³⁾	143,61	145,46	142,75
	rozdíl %	35,85	42,04	43,25
sýr eidam (Kč/kg)	CPV ²⁾	89,04	94,49	92,07
	SC ³⁾	124,97	126,56	130,57
	rozdíl %	40,35	33,94	41,82
tvaroh měkký (Kč/kg)	CPV ²⁾	44,46	49,32	47,17
	SC ³⁾	71,15	70,87	70,2
	rozdíl %	60,03	43,69	48,82

Pramen: MZe, komoditní karta mléko únor 2012.

1) ceny zemědělských výrobců;

2) ceny průmyslových výrobců;

3) spotřebitelské ceny.

Ukazatele nákupu mléka podle výkazu SFTR 6 – 12

Údaje o nákupu mléka za rok 2012 převzaté z výkazu SFTR (MZe) 6-12, který vede Odbor statistických a informačních služeb MZe, uvádí tab. 17. Vyplývá z ní, že 97,4 % mléka bylo nakoupeno ve třídě I a Q a pouze 2,6 % ve třídách nižších.

Tab. 17 Ukazatele mlékárny nakoupeného mléka v letech 2011 a 2012

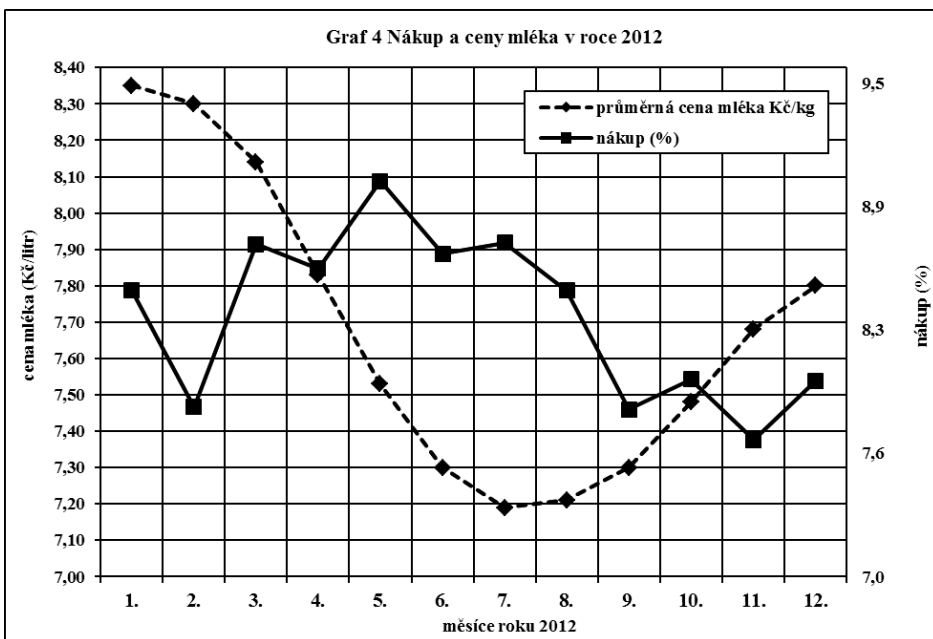
Jakost mléka	jedn.	množství		tržby		cena za litr	
		mil. litrů	%	mil. Kč	%	Kč	%
I. třída a vyšší	2011	2 237,9	97,1	18 551,6	97,5	8,29	100,4
	2012	2 319,3	97,4	17 858,0	97,7	7,70	100,4
celkem	2011	2 303,9	100,0	19 036,1	100,0	8,26	100,0
	2012	2 381,8	100,0	18 274,9	100,0	7,67 ²⁾	100,0
rozdíl¹⁾	%	+77,9	x	-761,2	x	-0,59	x

Pramen: MZe.

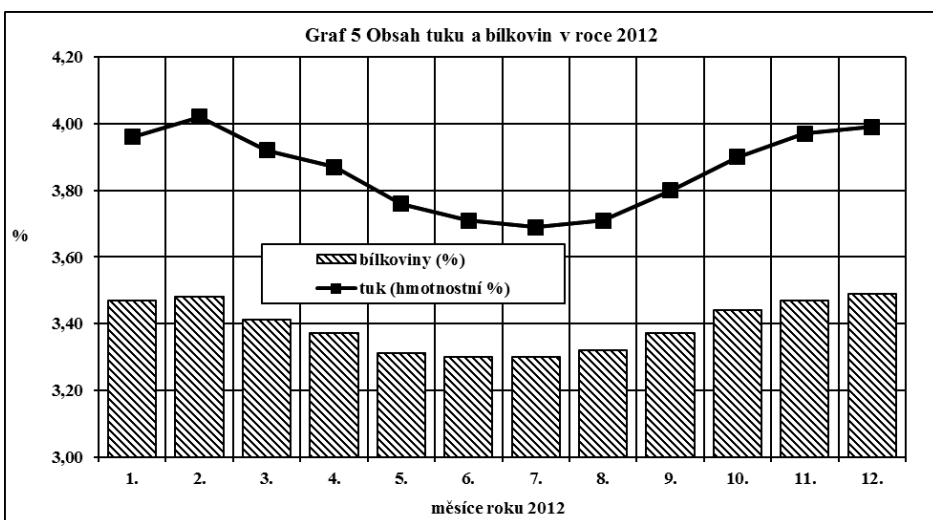
1) rozdíl mezi roky 2012 a 2011 (celkem);

2) minimální cena 7,23 Kč/litr, maximální cena 8,04 Kč/litr.

V grafu 4 jsou uvedeny podíly a průměrné ceny nakoupeného mléka, v grafu 5 obsah tuku a bílkovin v nakoupeném mléce v jednotlivých měsících roku 2012.

Meziroční pokles nákupních cen o 0,59 Kč a 7,1 % na litr mléka měl za následek pokles tržeb za mléko o 0,8 miliard Kč a 4,0 %. Z důvodu nepříznivého vývoje cen se dále snížily stavy dojených krav. Stavy skotu celkem se v roce 2012 zvýšily.

Ekonomické ukazatele výroby mléka

Ukazatele výroby mléka vycházejí z údajů vykázaných pracovníky cca 60 podniků s chovem dojnic za rok 2012 a zpracovaných pracovníky VÚŽV Uhřetěves, v. v. i. Vykázaná dojivost krav tohoto souboru (7 921 litrů na krávu a rok) je o cca 500 litrů vyšší než průměrná dojivost krav v roce 2012 v ČR (7 433 litry, tab. 18).

Tab. 18 Základní ukazatele výroby mléka u souboru podniků (n = 62, 2012)

Ukazatel	jedn.	průměr	min.	max.
dojnic na podnik	n	571	98	2 214
dojivost (mléka) na krávu	litry	7 921	5 101	10 393
tučnost mléka	%	3,90	3,47	4,43
obsah bílkovin v mléce		3,41	3,11	3,69
dojnic na ošetřovatele	n	46,8	16,3	112,5
výroba mléka na pracovníka	tis. litrů	372,3	102,0	813,9
březost	%	58,0	38,7	75,1
jalovic		56,5	37,0	87,7
březost		38,0	15,0	59,7
krav		39,8	22,0	77,5
inseminační index	index	2,2	1,6	3,9
věk při prvním otelení	dny	790	691	971
mezidobí		406	372	503
servis perioda		121	91	176
odchov telat na 100 krav	n	96	73	117
úhyny telat do odstavu	%	6,2	0,4	22,4
obměna stáda krav	%	34,1	16,9	56,6

Pramen: Kvapilík, Syrůček, Burdych (2013).

Nejvyššími nákladovými položkami chovu dojených krav byly náklady na krmiva (41,3 % celkových nákladů), pracovní náklady (14,6 %), odpisy krav (9,3 %) a režie (10,6 %). „Vedlejší“ výrobky (telata a statková hnojiva) snížily náklady o 4,5 %.

Náklady na chov jedné dojnice lze za rok 2012 u tohoto souboru odhadnout na cca 187 Kč na den, 69 tis. Kč na rok a 9,14 Kč na litr prodaného mléka. Po odečtení „vedlejších výrobků“ se tyto náklady snížily na cca 180, 66 tis. a 8,73 Kč. Při značné variabilitě vykazované mezi podniky by bez dotace podle článku 68 bylo v průměru dosaženo ztráty 0,97 Kč na litr mléka, 18,39 Kč na krmný den a 6 730 Kč na krávu, resp. záporné desetiprocentní míry rentability (-10,6 %). Horší ekonomický výsledek ve srovnání se souborem podniků za rok 2011 je způsoben hlavně o 0,58 Kč (6,8 %) nižší nákupní cenou jednoho litru mléka.

Dotace podle článku 68 (1 300 Kč na krávu a rok, 3,54 Kč na krmný den a 0,18 Kč na litr mléka) by vypočítanou ztrátu snížila na cca 5 430 Kč na krávu a rok, 14,85 Kč na den a 0,79 Kč na litr mléka. Objem dalších dotací, které by zahrnutím do výkonů (tržeb) ekonomiku výroby mléka zlepšily, se nepodařilo spolehlivě zjistit.

Mezi hlavní faktory, které mohou ekonomické výsledky produkce mléka zlepšit, patří výrobním podmínkám odpovídající užitkovost, dobrý zdravotní stav a s ním související dobrá plodnost krav, přiměřená obměna stáda, nízké úhyny a nutné porážky zvířat, vysoká celoživotní produkce krav (dlouhověkost), kvalitní objemná krmiva, živinově

vyrovnané krmné dávky, vysoká jakost tržních produktů, spolehliví ošetřovatelé, odpovídající management a organizace práce a maximální příjem všech dotací. Z hlediska posílení konkurenceschopnosti českých výrobců mléka zejména v období po zrušení kvót (2015) by měly ve všech státech unie platit shodné zásady společné zemědělské politiky a tuzemská podpora chovu dojených krav by měla odpovídat významu tohoto základního agrárního odvětví.

Tab. 19 Ekonomické ukazatele výroby mléka v roce 2012 (soubor 60 podniků)

Ukazatel, položka nákladů	náklady na			
	krávu (Kč)	krmný den (Kč)	litr mléka	
			Kč	%
krmiva jadrná	15 684	42,67	2,05	22,4
krmiva objemná	10 805	29,50	1,44	15,8
ostatní krmiva	2 174	5,74	0,29	3,1
krmiva celkem	28 663	77,90	3,78	41,3
pracovní náklady (mzdy + odvody)	9 927	27,00	1,33	14,6
odpisy krav	6 352	17,29	0,85	9,3
odpisy majetku	3 340	9,08	0,43	4,7
veterinární výkony + léky	2 592	7,03	0,34	3,7
energie	2 217	6,03	0,30	3,2
opravy a udržování	2 064	5,60	0,27	2,9
plemenářské výkony	1 468	3,99	0,20	2,1
pojištění majetku a krav	477	1,31	0,07	0,7
ostatní nákladové položky	4 422	12,06	0,59	6,5
režijní náklady	7 358	20,00	1,00	10,9
náklady celkem	68 881	187,30	9,14	100,0
odpočet vedlejších výrobků ¹⁾	3 037	8,26	0,41	4,5
náklady na prodané mléko²⁾	65 843	179,04	8,73	95,5
tržby za mléko	59 114	160,65	7,77	84,9
rozdíl tržeb a nákladů (zisk)	-6 730	-18,39	-0,97	-10,6
dojivost na krávu	7 921	21,70	x	x
prodej mléka na krávu	7 595	20,81	x	x
dotace na dojně krávy (článek 68)	1 302	3,54	0,18	1,9
zisk (včetně dotace)	-5 428	-14,85	-0,79	-8,6

Pramen: Kvapilík, Syrůček, Burdych (2013).

1) telata a statková hnojiva;

2) po odpočtu vedlejších výrobků.

System mléčných kvót

System kvót byl v EU zaveden v roce 1984 za účelem omezení nadprodukce mléka, stabilizace trhu a nákupních cen a garance určité cenové hladiny mléčných výrobků, v roce 2015 bude v rámci reformy společné zemědělské politiky zrušen.

Státům EU jsou systémem kvót stanovena vnitrostátní referenční množství kvóty mléka pro dodávky a přímý prodej. Výše národních kvót je státům EU upravována na základě Komisi schválených změn. Vývoj „české“ národní kvóty a počtu držitelů kvóty

a odběratelů mléka za dobu členství ČR v EU uvádějí tab. 20 až 22. Tab. 20 poukazuje na skutečnost, že národní kvóta mléka se v ČR každoročně mírně zvyšuje, její plnění se výrazněji snižuje.

Tab. 20 Objem a plnění vnitrostátních referenčních množství mléka v ČR

Kvótový rok	národní kvóta mléka						celkem	
	pro dodávky			pro přímý prodej				
	tis. tun	%	% ³⁾	tis. tun	%	% ³⁾	tis. tun	%
2004/05	2 614,4	100,0	99,7	67,7	100,0	4,1	2 682,1	100,0
2005/06	2 679,0	102,5	100,6	3,2	4,7	81,0	2 682,1	100,0
2006/07	2 735,3 ¹⁾	104,6	98,0	2,6	3,9	85,8	2 737,9	102,1
2007/08	2 735,4	104,6	98,6	2,5	3,7	85,0	2 737,9	102,1
2008/09	2 785,4 ²⁾	106,5	96,9	7,3	10,8	30,0	2 792,7	104,1
2009/10	2 808,5	107,4	93,4	12,1	17,9	31,2	2 820,6	105,2
2010/11	2 833,5	108,4	90,7	15,3	22,6	45,3	2 848,8	106,2
2011/12	2 861,1	109,4	92,7	16,2	23,9	43,2	2 877,3	107,3
2012/13 ⁴⁾	2 883,9	110,3	94,2	22,9	32,8	35,0	2 906,1	108,4

Pramen: SZIF.

1) od 1. 4. 2006 uvolněna restrukturalizační rezerva ve výši 55 788 000 kg;

2) od 1. 4. 2008 zvýšení o 50 tis. tun;

3) plnění v příslušném kvótovém roce;

4) předběžný údaj.

V rámci národních kvót je vytvářena rezerva, jejíž část může být vyčleněna pro zvyšování stávajících a přidělování nových kvót (tab. 21).

Tab. 21 Rozdělení rezervy v kvótových letech v ČR (tis. tun)

Kvótový rok	přidělení	rezerva kvóty pro	
		dodávky	přímý prodej
2004/05	1. 10. 2004	25 500	2 000
	1. 3. 2005	25 800	7 700
2005/06	1. 8. 2005	4 897	54 903
2006/07	1. 3. 2007	50 000	0
2007/08	1. 3. 2008	22 000	200
2008/09	1. 3. 2009	50 000	2 500
2009/10	1. 3. 2010	40 000	3 000
2010/11	1. 3. 2011	50 000	5 000
2011/12	1. 3. 2012	59 000	7 000
2012/13	1. 3. 2013	59 000	8 000

Pramen: SZIF.

Z tab. 21 je patrné, že v rozmezí let 2004 až 2013 se počet držitelů dodávkové kvóty snížil, zatímco počet držitelů kvóty pro přímý prodej a odběratelů mléka se v posledních letech mírně zvyšoval.

Tab. 22 Počet držitelů kvóty mléka a schválených odběratelů

Kvótový rok	držitelé kvóty pro				odběratelé	
	dodávky		přímý prodej			
	n	%	n	%	n	%
2004/2005	2 950	100,0	252	100,0	82	100,0
2005/2006	2 871	97,3	264	104,8	86	104,9
2006/2007	2 699	91,5	197	78,2	82	100,0
2007/2008	2 581	87,5	176	69,8	82	100,0
2008/2009	2 479	84,0	162	64,3	83	101,2
2009/2010	2 344	79,5	249	98,8	83	101,2
2010/2011	2 182	74,0	268	106,3	84	102,4
2011/2012	2 072	70,2	276	109,5	81	98,8
2012/2013 ¹⁾	2 034	68,9	315	125,0	80	97,6

Pramen: SZIF.

1) předběžný údaj

Mléčný balíček, vypracovaný Komisí a doporučený státním EU k realizaci v období bez kvót, problematiku výroby mléka ovlivňuje minimálně. Proto se jednotlivé státy na tuto situaci připravují individuálně, přičemž hlavní výrobci (Německo, Francie, Nizozemí, Dánsko, Irsko aj.) uvažují o zvýšení stavu dojených krav a výroby mléka. Vzhledem k aktuální situaci ve výrobě mléka v EU a k prognózám jejího dlouhodobého vývoje je „nejvyšší čas“ k přípravě na toto období i v ČR.

4. Produkce jatečného skotu

V období let 2007 až 2012 se celkové stavy skotu snížily o 37 tis. a 2,7 %, přičemž v roce 2012 došlo ve srovnání s rokem 2011 ke zvýšení stavů skotu celkem o 10 tis. a 0,7 %. Stavů dojených krav se v roce 2012 meziročně snížily o 1 tis. a 0,3 % a stavy krav bez TPM se nezměnily.

Tab. 23 Základní ukazatele produkce jatečného skotu a hovězího masa

Ukazatel	jednotka	2007	2010	2011	2012	roz. 4)	
početní stav skotu celkem ¹⁾	tis. ks	1 391	1 349	1 344	1 354	+10	
z toho – dojené krávy ¹⁾	tis. ks	410	384	374	373	-1	
– krávy bez TPM ¹⁾	tis. ks	154	168	178	178	0	
– krávy celkem ¹⁾	tis. ks	565	551	552	551	-1	
produkce jatečného skotu ²⁾	celkem	tis. t ž. hm.	170	171	170	171	+1
	na krávu	kg ž. hm.	303	312	306	313	+7
spotřeba hovězího a telecího masa ³⁾	celkem	tis. t ž. hm.	163,5	149,0	140,0	129	-11
	na osobu	kg/rok	10,9	9,5	x	x	x
dovoz jateč. skotu a hov. masa	tis. t ž. hm.	35,6	43,1	43,1	37,2	-6	
vývoz jateč. skotu a hov. masa	tis. t ž. hm.	47,3	65,1	72,9	83,5	+11	
soběstačnost v produkci masa	%	104	114	122	132	+10	

Pramen: ČSÚ, ČSÚ – statistika zahraničního obchodu, ÚZEI, MZe.

1) dle soupisu hospodářských zvířat k 1. 4. daného roku;

2) produkce na krávu je počítána z výroby v ž. hm. na průměrný stav krav v daném roce;

3) spotřeba za rok 2012 – odhad;

4) rozdíl mezi roky 2012 a 2011.

Celková produkce v živé hmotnosti kolísala v letech 2007 až 2012 mezi 170 až 171 tis. tunami ž. h. (tab. 23). I přes pokles domácí spotřeby hovězího masa (v letech 2007 až 2012 o 34,5 tis. tun a 21,1 % na 129 tis. tun) bylo z důvodu vysokých exportů jatečného skotu a hovězího masa (cca 83,5 tis. tun v živém) v roce 2012 dovezeno kolem 37,2 tis. tun jatečného skotu (v živém) a hovězího masa ze zahraničí.

Zahraněční obchod s hovězím masem a s živými zvířaty

Výsledky zahraničního obchodu s čerstvým a zmrazeným hovězím masem (položky celního sazebníku 0201 a 0202) nelze hodnotit v posledních letech pozitivně (tab. 24). V roce 2012 bylo z ČR do zahraničí prodáno cca 8,6 tis. tun hovězího masa za 853 mil. Kč, dovoz stejné komodity dosáhl 19,7 tis. tun za 2 231 mil. Kč. Výsledkem této obchodní transakce je pasivní bilance ve výši 11,1 tis. tun hovězího masa a 1 378 mil. Kč. V roce 2012 se meziročně snížil vývoz masa o 8 tun a 0,1 %. Ve finančním vyjádření ale došlo k nárůstu objemu vývozu. V roce 2005 se kg hovězího masa v zahraničí nakupoval za 70,89 Kč, v roce 2010 již za 89,36 Kč a v roce 2012 za 113,12 Kč. Zatímco v letech 2005 a 2006 byla cena vyvezeného masa za kg vyšší než cena hovězího masa dovezeného, v letech 2007 až 2012 se tento poměr obrátil (tab. 24).

Tab. 24 Zahraniční obchod s hovězím masem

Rok	vývoz			dovoz			saldo		
	tun	mil. Kč	Kč/kg	tun	mil. Kč	Kč/kg	tun	mil. Kč	Kč/kg
2007	3 898	321	82,45	18 164	1 654	91,07	-14 266	-1 333	-8,62
2009	5 375	446	82,95	18 930	1 751	92,49	-13 555	-1 305	-9,56
2010	6 704	574	85,67	22 468	2 008	89,36	-15 763	-1 433	-3,69
2011	8 636	764	88,50	22 877	2 192	95,83	-14 241	-1 428	-7,33
2012	8 628	853	98,92	19 721	2 231	113,12	-11 093	-1 378	-14,20

Pramen: ČSÚ – statistika zahraničního obchodu.

Negativní bilance zahraničního obchodu s hovězím masem překročila 10 tis. tun a jednu miliardu Kč v letech 2007, 2009, 2010, 2011 a 2012. V důsledku poptávky po zástavových zvířatech a dalších kategoriích skotu zahraničními chovateli nejen ve státech EU se zvyšuje (zejména z ekonomických důvodů) objem zahraničního obchodu s živými zvířaty.

Tab. 25 Vývoj zahraničního obchodu s živým skotem

Rok	objem (t ž. hm.)		cena (Kč/kg)		finanční hodnota (mil. Kč)		
	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz	vývoz	saldo
2007	4 630 ¹⁾	131 726 ¹⁾	x	x	105,5	2 004,3	1 898,8
2009	2 061	55 813	43,18	46,67	89,0	2 604,5	2 515,5
2010	1 489	52 663	44,39	47,36	66,1	2 494,2	2 428,1
2011	808	57 059	53,07	50,85	42,9	2 901,6	2 585,7
2012	642	67 538	78,22	57,13	50,2	3 858,3	3 808,1

Pramen: ČSÚ – statistika zahraničního obchodu.

1) kusy.

Z tab. 25 je zřejmé, že objem vývozu živého skotu v posledních třech letech vzrostl, a že dovozy zvířat jsou ve fyzickém i finančním vyjádření zřetelně nižší. Na rozdíl od zahraničního obchodu s hovězím masem je při obchodu s živým (nejen jatečným) skotem dlouhodobě vykazován výrazný převis vývozů nad dovozy.

V roce 2012 bylo do ČR dovezeno 642 tun živého skotu za 50,2 mil. Kč, vyvezeno však bylo 67 538 tun živého skotu za 3 858,3 mil. Kč. Znamená to, že objem dovozů živých zvířat dosáhl pouze 1,0 % vývozu v tunách a 1,3 % ve finančním vyjádření.

V roce 2009 byla ČSÚ změněna metodika sledování výsledků zahraničního obchodu s živými zvířaty náhradou počtu kusů hmotností (tunami), jak tomu bylo v letech 2003 až 2005. Ve finančním vyjádření došlo v roce 2012 k meziročnímu poklesu importů a nárůstu exportů.

Pozitivní stránkou zahraničního obchodu s živým skotem je vysoká kladná obchodní bilance a většinou vyšší tržby chovatelů za zvířata prodaná do zahraničí než při jejich uplatnění na domácím trhu. Méně příznivá je skutečnost, že zpravidla kvalitní a zdravá zvířata opouští „domácí teritorium“ s negativními dopady na tuzemskou produkci hovězího masa, zaměstnanost, spotřebu krmiv, využití stájí a objem tržeb za „přidanou hodnotu“ vytvářenou v průběhu dalšího chovu nebo jatečného využití zvířat.

Porážky jatečného skotu

V posledních letech se s poklesem stavů (tab. 23) a zvyšováním vývozu živých zvířat snižují počty porážek všech kategorií skotu (tab. 26). V období 2008 až 2012 poklesl počet porážek býků o 40,3 tis. a 31,3 %, krav o 6,5 tis. ks a 5,8 %, skotu celkem o 46,8 tis. a 17,7 % a telat o 1,8 tis. a 19,4 %. Počty porážek jalovic se nezměnily.

V roce 2012 se meziročně snížil počet poražených býků, krav, jalovic, skotu celkem a telat o 15,2; 3,4; 3,8; 8,6 a 8,5 %.

Tab. 26 Porážky jednotlivých kategorií skotu

Kategorie	2008		2010		2011		2012	
	tis. kusů	%	tis. kusů	%	tis. kusů	%	tis. kusů	%
býci	128,7 ¹⁾	48,7	109,0 ¹⁾	44,6	104,3 ¹⁾	43,8	88,4 ¹⁾	40,6
krávy	112,6	42,6	111,0	45,4	109,8	46,1	106,1	48,8
jalovice	23,0	8,7	24,6	10,0	23,9	10,1	23,0	10,6
skot celkem	264,3	100,0	244,6	100,0	238,0	100,0	217,5	100,0
telata	9,3	3,5	8,5	3,5	8,2	3,4	7,5	3,4

Pramen: ČSÚ.

1) pouze býci, počet porážek volů ve sledovaném období byl zanedbatelný.

Ekonomické ukazatele produkce jatečného skotu

V období let 2010 až 2012 došlo k růstu cen jatečného skotu (ceny zemědělských výrobců). Větší variabilitu vykazují průmyslové ceny hovězího zadního masa bez kosti. Spotřebitelské ceny předního s kostí a zadního bez kosti se ve sledovaném období let 2009 až 2012 zvýšily. U všech sledovaných cen došlo v roce 2012 meziročně k růstu (tab. 27).

Tab. 27 CZV¹⁾ jateč. skotu (Kč/kg ž. hm.) a ceny hovězího masa (Kč/kg)

Kategorie	jedn.	2009	2010	2011	2012
CZV jateční býci tř. SEUR ¹⁾²⁾	Kč/kg ž. hm.	40,16	39,96	42,97	47,25
CZV jatečné jalovice tř. SEUR ¹⁾²⁾		31,60	31,33	33,23	37,74
CZV jatečné krávy tř. EUR ¹⁾²⁾		29,47	29,07	31,46	35,92
CZV skot průměr tř. SEUR		35,82	35,55	38,33	42,69
CPV hovězí přední s kostí ³⁾	Kč/kg	56,45	57,53	60,43	72,17
CPV hovězí zadní bez kosti ³⁾		142,69	123,52	133,27	145,79
SC hovězí přední s kostí ⁴⁾		85,18	85,70	89,55	99,85
SC hovězí zadní bez kosti ⁴⁾		177,73	175,32	187,21	199,92

Pramen: ČSÚ a TISČR SZIF.

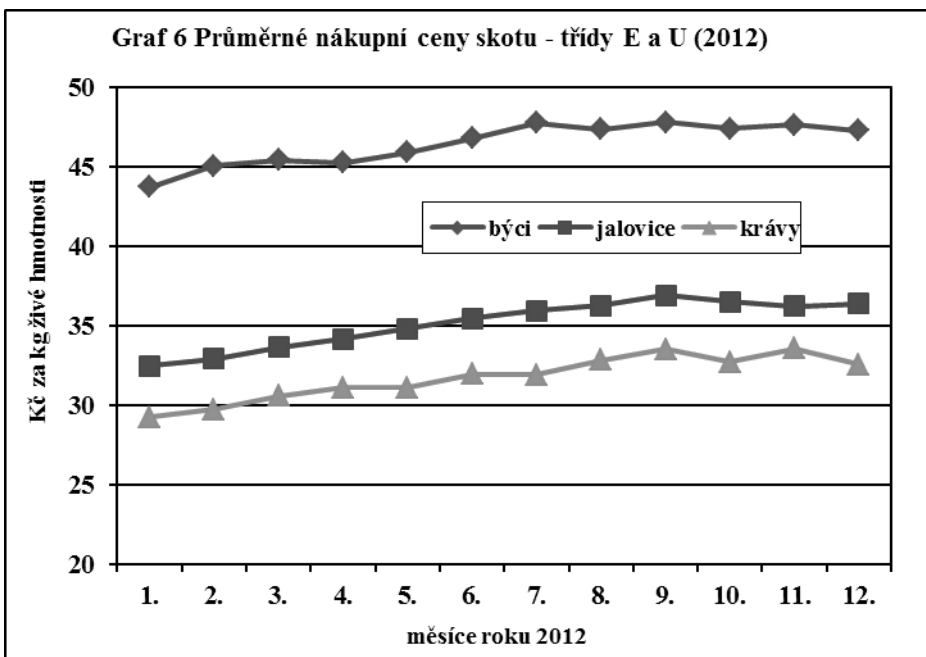
1) CZV = nákupní ceny zemědělských výrobců;

2) ceny za jatečné třídy podle SZIF za kg živé hmotnosti;

3) CPV = ceny průmyslových výrobců;

4) SC = spotřebitelské ceny.

Z grafu 6 jsou patrné rozdíly ve výši „měsíčních“ cen za kg živé hmotnosti a jejich shodný vývoj v průběhu roku u jatečných býků, jalovic a krav.

Odhad ekonomických ukazatelů výkrmu skotu

V tab. 28 jsou uvedeny náklady výkrmu býků zjištěných v rámci výběrového šetření o nákladech a výnosech zemědělských výrobků za rok 2011 *Boudným (2012)*, některé položky jsou dopočítány modelově, cena jatečných býků je vykázána ČSÚ za rok 2012.

Do orientační kalkulace je cena zástavu zahrnuta ve výši 9 000 Kč (150 kg x 60 Kč), přírůstek hmotnosti 900 gramů na kus a den a porážková hmotnost 625 kg na kus. Při tržbách 29 530 Kč a nákladech 36 560 Kč na kus by v roce 2012 bylo dosaženo ztráty ve výši cca 7 000 Kč na kus a 11 Kč na kg živé hmotnosti den při míře rentability cca -19 %. Znamená to, že při běžné variabilitě by mohla bez ekonomické ztráty býky vykrmovat jen malá část výrobců. Ekonomická podpora v uvažované výši 6 500 Kč na býka by snížila odhadnutou ztrátu na cca 500 Kč na kus a zvýšila by míru rentability produkce na cca -1,5 %. Pro dosažení pětiprocentní míry rentability by celkové příjmy (tržby) musely dosáhnout cca 62 Kč za kg živé hmotnosti a 38 400 Kč za kus.

Přes orientační charakter ekonomických ukazatelů je zřejmé, že výkrm býků je v ČR v posledních letech v průměru ztrátový. Tento nepříznivý výsledek poněkud „vylepšují“ přímé platby vyplácené na plochu. Jejich výši připadající na jednotlivé komodity ani na výkrm býků nelze přesně zjistit.

Součet nákladů na krmiva, mzdy a režie dosahuje kolem téměř 85 % nákladů na přírůstek a spolu s náklady na zástav pak 88 % nákladů na jatečného býka celkem. Na zbývající položky pak připadá kolem 15 %, resp. 12 % nákladů. Poněvadž více než polovina nákladů připadá na krmiva, lze hlavní možnosti úspor hledat u této položky. Jedná se hlavně o zvýšení kvality a produkčního efektu objemných krmiv a ekonomické vynakládání jadrných krmiv.

Tab. 28 Odhad nákladů výkrmu skotu a jejich hlavních položek¹⁾ (2011, 2012)

Ukazatel, položka nákladů		na kus (Kč)	na KD ¹⁾ (Kč)	%
krmiva	nakoupená	3 074	5,80	11,2
	vlastní	11 660	22,00	42,3
pracovní náklady		5 300	10,00	19,2
odpisy DHM		742	1,40	2,7
režie		3 180	6,00	11,5
ostatní položky		3 604	6,80	13,1
náklady na přírůstek		27 560	52,00	100,0
zástav (150 kg x 60 Kč)		9 000	17,00	32,7
náklady celkem		36 560	69,00	132,7
tržby		29 530	47,25 ²⁾	107,1
zisk (ztráta)		-7 030	-11,25 ²⁾	-25,5
míra rentability (%)			-19,2	
podpory celkem		6 500	10,40 ²⁾	x
příjmy celkem		36 030	57,65 ²⁾	x
zisk (ztráta)		-530	-1,00	x
míra rentability			-1,5	
přírůstek g/kus/den			900	

Pramen: Boudný (2012), ČSÚ. 1) na krmný den (n = 530), porážková hmotnost 625 kg; 2) Kč/kg živé hmotnosti (průměr tříd SEU vykázány ČSÚ za rok 2012).

Z této orientační kalkulace je zřejmé, že při nízkých přírůstcích hmotnosti a nízkých nákupních cenách jatečných zvířat lze pozitivního ekonomického výsledku výkrmu býků dosáhnout jen výjimečně. Mezi podmínky ekonomicky úspěšného výkrmu býků patří přírůstek nad 1 000 gramů na kus a den, realizace opatření na snížení nákladů a ceny odpovídající nákladům a průměru cen hlavních výrobců hovězího masa v unii.

Tab. 29 Průměrné nákupní ceny jatečného skotu (Kč/kg)

Kategorie	průměr tříd jakosti	rok			index 2012/2011
		2010	2011	2012	
býci v živém	E,U	39,63	42,09	46,42	110,29
	R,O,P	35,43	36,74	38,85	105,74
býci v JUT	E,U	76,29	78,46	84,22	107,34
	R,O,P	68,08	70,72	75,38	106,59
jalovice v živém	E,U	30,45	31,79	35,13	110,51
	R,O,P	25,22	26,29	28,53	108,52
jalovice v JUT	E,U	59,72	60,27	67,95	112,74
	R,O,P	50,89	52,68	59,16	112,30
krávy v živém	E,U	25,90	27,56	31,73	115,13
	R,O,P	20,24	20,66	23,04	111,52
krávy v JUT	E,U	51,99	56,00	65,13	116,30
	R,O,P	44,65	47,83	53,54	111,94
telata v živém	E,U	58,10	57,89	61,27	105,84
	R,O,P	38,63	41,79	42,01	100,53

Tab. 29 uvádí průměrné nákupní ceny jatečného skotu zařazeného do jakostních tříd podle klasifikace systémem SEUROP v letech 2010 až 2012.

Průměr cen býků, jalovic a krav zařazených do jakostních tříd E a U byl v roce 2012 o 10,5 až 27,4 % vyšší než průměrné nákupní ceny zvířat zařazených do tří nejnižších tříd (tab. 30). Při živé hmotnosti jatečných býků, jalovic a krav 600, 450 a 540 kg by rozdíl v nákupní ceně stejných kategorií zvířat v roce 2012 představoval 4 542, 2 970 a 4 693 Kč, při jatečné hmotnosti býků 330 kg a krav 270 kg pak kolem 2 917 a 3 129 Kč. Z této orientační kalkulace vyplývá, že klasifikace, resp. zařazení jatečných zvířat do jakostních tříd, koresponduje s nákupní cenou, a že se vyplatí zlepšovat ukazatele zohledňované v systému SEUROP.

Tab. 30 Rozdíly v cenách jatečného skotu v rozdílných jakostních třídách

Kategorie skotu	rozdíl v ceně mezi průměrem jakostních tříd EU a ROP			
	2011		2012	
	Kč/kg	%	Kč/kg	%
býci v živém	5,35	12,7	7,57	16,3
býci v JUT	7,74	9,9	8,84	10,5
jalovice v živém	5,50	17,3	6,60	18,8
jalovice v JUT	7,59	12,6	8,79	12,9
krávy v živém	6,90	25,0	8,69	27,4
krávy v JUT	8,17	14,6	11,59	17,8

Pramen: ČSÚ, třída EU = 100 %.

Nákupní ceny jatečného skotu v roce 2010, 2011 a 2012 v ČR a reprezentativní ceny jatečného skotu v Německu a v ČR za období 7. 1. 2013 až 13. 1. 2013 podle Tržní informační služby (TIS) SZIF uvádějí tab. 31 a 32.

Tab. 31 Nákupní ceny jatečného skotu (Kč/kg živé hmotnosti, TIS ČR)

Kategorie skotu	prosinec			leden až prosinec		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
skot celkem	31,74	35,00	37,93	31,82	34,28	37,84
skot celkem tř. SEUR	36,51	39,77	43,34	35,55	38,16	42,69
býci tř. SEUR	42,01	44,76	48,00	39,96	42,97	47,25
jalovice tř. SEUR	31,01	33,87	38,46	31,33	33,23	37,74
krávy tř. EUR	28,51	33,02	36,38	29,07	31,46	35,95

Pramen: SZIF (TIS).

Tab. 32 Reprezentativní ceny jatečného skotu (za jatečnou hmotnost)¹⁾

Kategorie	průměr Kč/kg		rozdíl (ČR – Německo)	
	ČR	Německo	Kč/kg	% ²⁾
mladí býci R3	84,53	105,33	-20,80	-19,7
býci R3	83,88	97,93	-14,05	-14,3
krávy O3	63,18	80,83	-17,65	-21,8
jalovice R3	72,93	97,40	-24,47	-25,1

Pramen: SZIF; vlastní výpočet. 1) průměr „týdenních“ cen za 7. 1. až 13. 1. 2013, při kurzu 1 EUR=25,00 Kč; 2) Německo = 100 %.

Hlavními příčinami nepříznivého vývoje výkrmu býků a výroby hovězího masa jsou snižující se početní stavy dojnic, neuspokojivé ceny jatečného skotu a zástavových telat a s nimi spojené vývozy telat a jatečných zvířat, nízká domácí spotřeba hovězího masa a nerovné ekonomické podmínky mezi státy EU-15 a EU-12.

Tab. 33 Ceny jatečného skotu v ČR (31. 12. 2012 až 6. 1. 2013)

Kategorie	třída jakosti	kusů		Ø hmotnost (kg)		Kč/kg jat. hmotn.
		n	%	v živém	v mase	
mladí býci	E	4	0,8	810	446	91,89
	U	107	20,3	779	429	90,67
	R	275	52,3	680	375	87,28
	O	130	24,7	559	308	82,36
	P	10	1,9	474	261	69,76
	celkem	526	100,0	667	368	86,87
býci	U	7	6,5	839	462	88,39
	R	59	55,1	716	395	84,84
	O	41	38,4	638	351	81,10
	celkem	107	100,0	694	382	83,80
krávy	U	31	5,3	813	420	71,28
	R	225	38,8	688	355	70,09
	O	193	33,3	564	291	63,83
	P	131	22,6	462	239	50,97
	celkem	580	100,0	602	311	64,91
jalovice	U	1	1,3	717	380	74,39
	R	39	50,0	582	308	72,45
	O	28	35,9	472	250	66,57
	P	10	12,8	323	171	57,61
	celkem	78	100,0	511	271	69,33

Pramen: SZIF (TIS).

V rámci států EU-27 patří nákupní ceny hlavních kategorií jatečného skotu v ČR mezi nejnižší (tab. 34).

Tab. 34 Reprezentativní ceny jatečného skotu (za jatečnou hmotnost)¹⁾

Země	Kč za kg jatečné hmotnosti		
	mladí býci R3	krávy O3	jalovice R3
ČR	84,53	63,18	72,93
Dánsko	102,58	85,73	97,78
Německo	105,33	80,83	97,40
Francie	97,50	86,50	106,00
Rakousko	101,65	73,95	88,58
Polsko	85,25	71,90	79,58
EU celkem	99,20	77,73	101,90

Pramen: SZIF; vlastní výpočet. 1) průměr „týdenních“ cen za 7. 1. až 13. 1. 2013, při kurzu 1 EUR=25,00 Kč.

5. Výsledky kontroly užítkovosti (KU) dojených krav

Kontrola užítkovosti dojených krav se v ČR řídí pravidly mezinárodní organizace ICAR (Mezinárodní výbor pro kontrolu užítkovosti), Rozhodnutím komise č. 94/515 z 27. 7. 1994, normami ISO a dalšími předpisy. V organizaci ICAR zastupuje ČR od roku 1991 ČMSCH, a. s. V roce 2011 obhájila její laboratoř imunogenetiky již potřetí (ve dvouletých cyklech) akreditaci ICAR. Další akreditace ICAR je plánována na rok 2013. Certifikát ICAR pro dojený skot byl získán v roce 2009 a pro masná plemena skotu a masnou užítkovost českého strakatého skotu v roce 2010.

Výsledky KU jsou zpracovány za kontrolní rok, který trvá od 1. 10. do 30. 9. dalšího kalendářního roku. Uváděné roky se vztahují ke konci příslušného kontrolního roku.

Podíl krav v KU v ČR (téměř 95 %) patří mezi nejvyšší v Evropě. Proto výsledky KU platí s určitým omezením pro celou populaci dojených krav v ČR.

Tab. 35 Rozsah kontroly užítkovosti v ČR

Rok	dojnic (průměrný stav)	krav v KU		metoda KU (% krav)	
		celkem	% ¹⁾	A ₄	A _T
2007	409 802	398 431	97,2	99,3	0,7
2009	394 122	373 199	94,7	99,3	0,7
2010	378 415	357 658	94,5	99,4	0,6
2011	373 705	354 299	94,8	99,4	0,6
2012	369 749	351 075	94,9	99,4	0,6
rozdíl²⁾	-3 956	-3 224	+0,1	0,0	0,0

Pramen: ČMSCH, a. s.

1) z celkového počtu dojnic;

2) rozdíl mezi roky 2012 a 2011.

V období 2007 až 2012 se stavy krav v KU snížily o 47 356 kusů a 11,9 %, průměrné stavy všech dojnic poklesly o 40 053 a 9,8 % (tab. 35). Podíl krav v KU se od roku 2010 do roku 2012 mírně zvyšoval. Současně s poklesem počtu podniků v letech 2007 až 2012 (o 417 a 25,0 %) a stáji s KU (o 940 a 38,9 %) se zřetelně zvýšil počet „kontrolovaných“ krav na podnik (o 42 kusů a 17,6 %) a na stáj (o 73 kusů a 44,2 %, tab. 36 a graf 7).

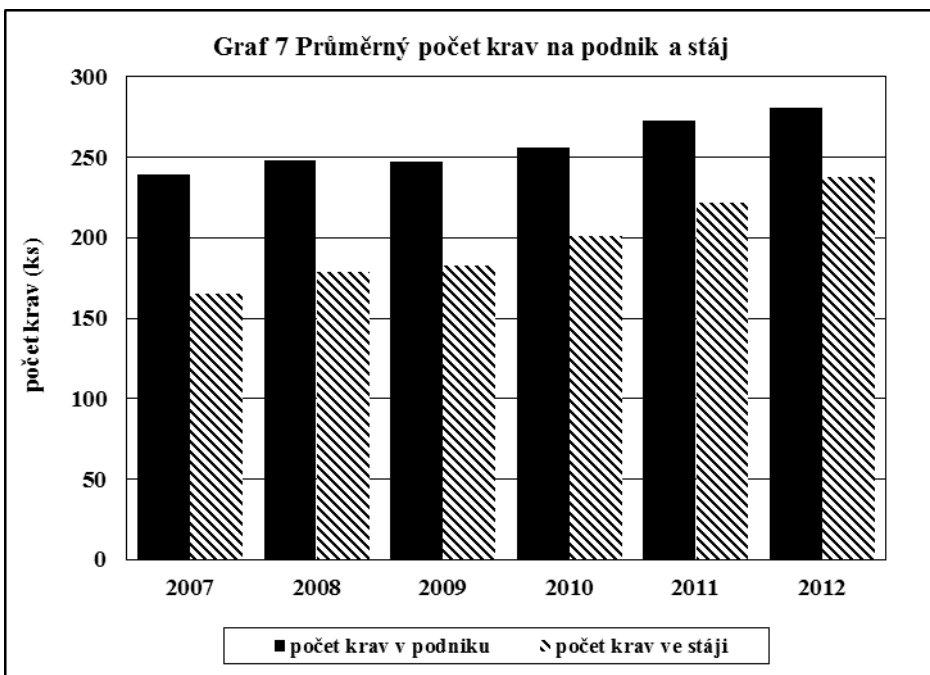
Tab. 36 Počet podniků a stáji s chovem krav v kontrole užítkovosti

Rok	počet podniků	krav v KU	krav na podnik	stáji s KU	krav ve stáji
2007	1 668	398 431	239	2 417	165
2009	1 508	373 199	247	2 039	183
2010	1 399	357 658	256	1 782	201
2011	1 296	354 299	273	1 593	222
2012	1 251	351 075	281	1 477	238

Pramen: ČMSCH, a. s.

V kontrolním roce 2011/12 došlo ve srovnání s předchozím rokem k poklesu počtu krav, podniků a stáji v KU o 0,9; 3,5 a 7,3 %, k růstu průměrného počtu krav na podnik

o 2,9 % a na stáj o 7,2 %. Při snižování objemu vyráběného mléka, s restrukturalizací podniků a s růstem dojivosti lze pokračování tohoto vývoje očekávat i v dalších letech.

Tab. 37 Podniky a stáje v KU podle počtu chovaných krav v roce 2012

Počet krav	podniky (n = 1 251)			stáje (n = 1 477)	
	podniků (%)	stájí v podniku	podíl krav (%)	stájí (%)	podíl krav (%)
1 až 10	1,2	1,0	0,0	2,5	0,0
11 až 30	5,1	1,0	0,4	4,8	0,4
31 až 50	5,5	1,0	0,8	5,0	0,9
51 až 100	15,1	1,0	3,8	18,3	6,0
101 až 150	9,6	1,1	4,2	11,5	6,3
151 až 200	9,2	1,1	5,6	10,5	8,0
201 až 300	15,6	1,2	13,4	17,3	18,8
301 až 400	11,5	1,2	13,7	13,2	19,8
401 až 500	10,1	1,4	15,5	8,8	17,0
nad 500	17,1	1,9	42,6	8,1	22,8
celkem	100,0	1,3	100,0	100,0	100,0

Pramen: ČMSCH, a. s.

Na 11,8 % podniků chovajících 50 a méně dojnic připadá 1,2 % krav, na 17,1 % podniků s více než 500 dojnicemi (v průměru 1,9 stáje na podnik) pak 42,6 % krav v KU (tab. 37). Velikost stád dojených krav v ČR patří v rámci států EU mezi nejvyšší.

Tab. 38 Zastoupení krav (%) v kontrole užítkovosti podle pořadí laktace

Rok	krav (tis.)	pořadí laktace						
		1.	2.	3.	4.	5. až 7.	8. a d.	Ø
2007	398,4	35,6	25,7	17,4	10,4	9,7	1,2	2,5
2009	373,2	35,6	26,0	17,3	10,3	9,9	0,9	2,4
2010	357,7	35,4	26,3	17,3	10,4	9,8	0,8	2,4
2011	354,3	35,2	26,3	17,7	10,4	9,6	0,8	2,4
2012	351,1	35,5	26,5	17,5	10,6	9,2	0,7	2,4

Pramen: ČMSCH, a. s.

Na rozdíl od příznivého podílu krav v KU a struktury stád vykazuje méně příznivý vývoj zastoupení krav v KU podle pořadí laktace (tab. 38). V letech 2007 až 2012 se zvýšil podíl krav na prvních třech laktacích o 0,8 % a o stejný podíl se snížil počet krav na vyšších laktacích. Průměrné pořadí laktace se snížilo z 2,5 na 2,4. Jednou z příčin je vysoká dojivost prvotetek odpovídající intenzivnímu šlechtění na užítkovost. Z hlediska nákladů na obměnu stáda, dojivosti za laktaci a celoživotní užítkovosti nemusí být tato skutečnost hodnocena vždy pozitivně. S vyšší obměnou stáda roste ztráta z brakování (odpisu) krav a často se zhoršuje ekonomika výroby mléka. Při vysoké dojivosti prvotetek, nízkých nákladech na odchovanou jalovici a příznivých cenách jatečných krav však nemusejí být ekonomické dopady negativní.

Tab. 39 Výsledky kontroly mléčné užítkovosti krav (hlavní ukazatele)

Rok	krav ¹⁾	laktační dny	mléko (kg)	tuk		bílkoviny		laktóza %
				%	kg	%	kg	
2007	323 020	297	7 365	3,90	287	3,33	245	4,94
2009	305 378	297	7 659	3,87	296	3,32	254	4,91
2010	291 595	297	7 726	3,84	297	3,34	258	4,89
2011	286 000	297	7 811	3,87	302	3,37	263	4,89
2012	288 015	297	8 047	3,87	311	3,38	272	4,90
rozdíl²⁾	+2 015	0	+236	0,00	+9	+0,01	+9	+0,01

Pramen: ČMSCH, a. s.

1) počet krav s uzávěrkou za normovanou laktaci;

2) rozdíl mezi roky 2012 a 2011.

Dlouhodobý trend zvyšování užítkovosti pokračoval i v roce 2012. Po rekordním nárůstu v roce 1999 (o 399 kg a 7,8 %) se roční přírůstky dojivosti snižují, v roce 2012 se dojivost za normovanou laktaci zvýšila o 236 kg (3,0 %) mléka (tab. 39 a graf 8). Dosažená dojivost (přes 8 000 kg mléka za normovanou laktaci) je srovnatelná s užítkovostí krav ve vyspělých státech.

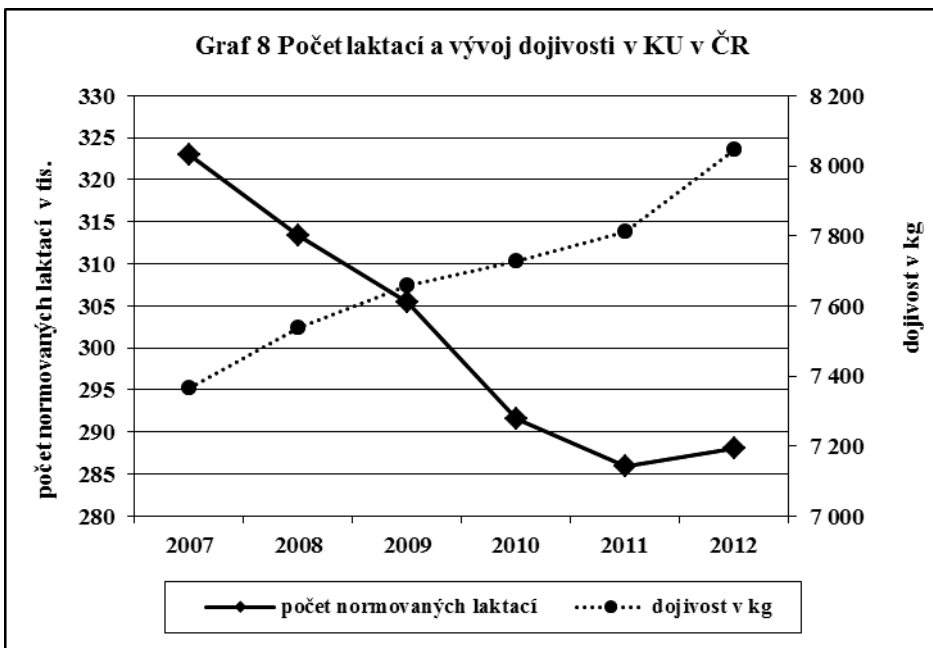
Obsah tuku se v roce 2012 meziročně nezměnil. Obsah bílkovin se zvýšil o 0,01 % (na 3,38 %) a o 9 kg se zvýšila produkce obou složek mléka (na 311 a 272 kg). Obsah laktózy dlouhodobě dosahuje fyziologicky normálních hodnot (kolem 4,9 %).

Vývoj doplňkových (a ekonomicky významných) ukazatelů za období 2007 až 2012 je mimo jiné charakterizován mírným poklesem průměrného pořadí laktace žijících krav, růstem perzistence laktace, zkracováním věku při prvním otelení a mírným zkrácením mezidobí (tab. 40).

Tab. 40 Výsledky kontroly mléčné užitkovosti krav (doplňkové ukazatele)

Rok	normované laktace	pořadí laktace	index P _{2:1}	1. otelení (měs./dnů)	mezidobí (dnů)
2007	323 020	2,5	87,0	27/15	409
2009	305 378	2,4	87,1	27/03	411
2010	291 595	2,4	87,3	26/29	410
2011	286 000	2,4	87,3	26/24	407
2012	288 015	2,4	87,8	26/22	407

Pramen: ČMSCH, a. s.

Početní stavy a užitkovost krav v hlavních výrobních oblastech ČR uvádí tab. 41.

V roce 2012 se 59,8 % dojníc chovalo v podhorské a horské (H) a 40,2 % v nížinné oblasti (N). V uplynulém pětiletém období se stavy krav poklesly v N oblasti výrazněji (o 12,9 %) než v oblasti H (o 9,4 %). Vyšší dojivost v N oblasti rostla v uplynulých pěti letech rychleji než v H oblasti. Meziročně se však v roce 2012 zvýšila dojivost v N oblasti méně (o 217 kg a 2,6 %) než v H (o 247 kg mléka a 3,3 %). V H oblasti je vykazován o cca 0,05 % vyšší obsah bílkovin a o 0,14 % vyšší obsah tuku v mléce, vyšší věk krav při 1. otelení a o cca 5 dnů kratší mezidobí než v N oblasti. Tyto rozdíly souvisejí s vyšším podílem holštýnských krav v N a českých strakatých krav v H oblasti.

Nárůst užitkovosti krav od roku 2007 má za následek i posun podílu stájí ve skupinách podle průměrné dojivosti (tab. 42). Do roku 2012 se zvýšil podíl stájí s dojivostí nad 9 000 kg mléka na krávu o 8,8 % při snížení podílu stájí s dojivostí do 5 000 kg mléka o 2,5 %. Pozitivní posun vyplývá i z vývoje meziročních výsledků za rok 2012.

Tab. 41 Výsledky kontroly užítkovosti podle výrobních oblastí

Rok	výr. obl. ¹⁾	krávy		mléko kg	tuk %	bílkoviny		první otel. ²⁾	mezid. dnů
		tis.	%			%	kg		
2007	H	190,0	58,8	7 094	3,97	3,35	237	28/03	407
	N	133,0	41,2	7 751	3,82	3,30	256	26/20	412
2009	H	179,6	58,8	7 380	3,93	3,34	247	27/20	409
	N	125,8	41,2	8 055	3,79	3,29	265	26/10	414
2010	H	173,3	59,4	7 418	3,90	3,36	250	27/16	408
	N	118,3	40,6	8 177	3,76	3,32	271	26/05	412
2011	H	171,1	59,8	7 470	3,93	3,39	253	27/13	405
	N	114,9	40,2	8 319	3,79	3,34	278	25/28	410
2012	H	172,1	59,8	7 717	3,92	3,40	263	27/10	405
	N	115,9	40,2	8 536	3,79	3,35	286	25/28	410

Pramen: ČMSCH, a. s.

1) H = podhorská a horská, N = nížinná oblast; 2) věk při prvním otelení (měsíců/dnů).

Tab. 42 Podíl stájí s kontrolou užítkovosti podle průměrné dojivosti krav (%)

Rok	počet stájí	průměrná dojivost za stáj (tis. kg mléka na krávu)					
		do 5	5 až 6	6 až 7	7 až 8	8 až 9	nad 9
2007	2 417	6,6	18,7	29,1	22,5	15,6	7,5
2009	2 039	4,7	14,6	28,9	23,7	18,2	9,9
2010	1 782	5,5	15,0	24,9	26,3	16,8	11,5
2011	1 593	5,0	15,2	24,5	25,0	17,1	13,2
2012	1 477	4,1	11,6	24,5	24,0	19,5	16,3
rozdíl ¹⁾	-116	-0,9	-3,6	0,0	-1,0	+2,4	+3,1

Pramen: ČMSCH, a. s.

1) rozdíl mezi roky 2012 a 2011.

Tab. 43 Podíl krav v KU podle dojivosti krav za normované laktace (%)

Rok	normov. laktací	mléka na krávu za normovanou laktaci (tis. kg)						
		do 5	5 až 6	6 až 7	7 až 8	8 až 9	9 až 10	nad 10
2007	323 020	11,2	15,6	19,5	18,4	14,6	9,8	10,9
2009	305 378	9,2	13,5	18,1	18,4	15,5	11,3	14,0
2010	291 595	9,0	13,1	17,6	18,1	15,6	11,6	15,0
2011	286 000	8,4	12,4	17,2	18,1	15,7	12,1	16,1
2012	288 015	6,8	10,9	16,0	17,9	16,9	13,2	18,3
rozdíl ¹⁾	+2 015	-1,6	-1,5	-1,2	-0,2	+1,2	+1,1	+2,2

Pramen: ČMSCH, a. s. 1) rozdíl mezi roky 2012 a 2011.

Přibližně shodné tendence jako podíly stájí vykazují za normované laktace i podíly krav podle dojivosti. Z tab. 43 je patrné, že v posledních pěti letech stoupá podíl krav s vyšší a klesá podíl krav s nízkou užítkovostí. Jestliže např. užítkovost 6 000 kg mléka překročilo v roce 2007 cca 73,2 % krav, v roce 2012 to bylo již 82,3 % krav. Ve stejném období se snížil podíl krav s dojivostí pod 5 000 kg za laktaci z 11,2 % na 6,8 %. Proto se i v dalším období bude průměrná dojivost zvyšovat především poklesem

podílu stád a krav s podprůměrnou dojivostí. Poněvadž hlavním cílem chovu dojnic je dosahování zisku, je nutno dojivost krav zvyšovat se zřetelem na ekonomické ukazatele.

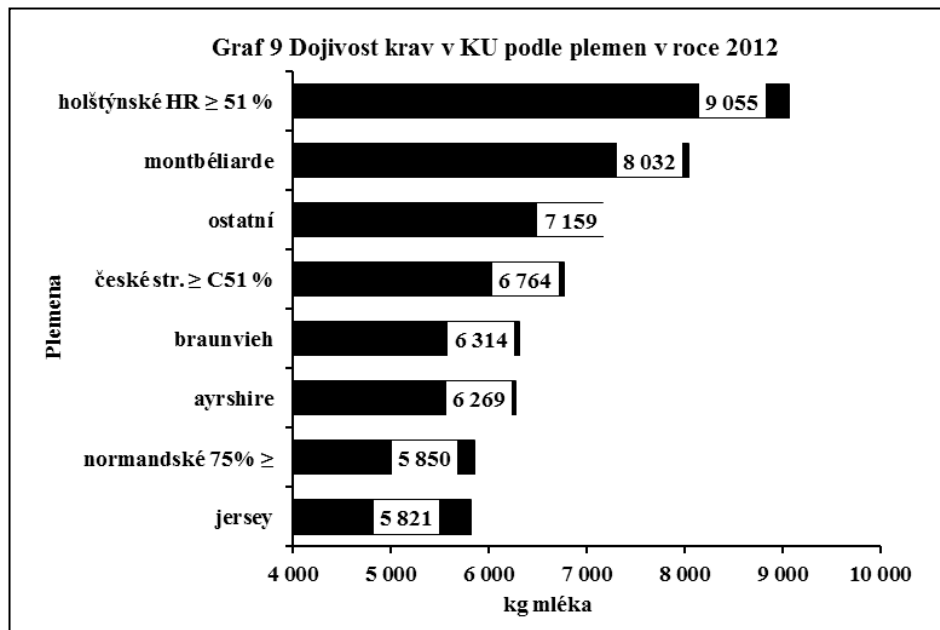
Ukazatele vykázané v tab. 46 (délka laktace a perzistence laktační křivky) se v roce 2011 meziročně stejně jako v posledních pěti letech výrazněji nezměnily.

Tab. 44 Užítkovost krav v KU podle pořadí laktace za rok 2012

Pořadí laktace	laktací	mléko kg	tuk		bílkoviny		věk ¹⁾ mezidobí
			%	kg	%	kg	
1.	103 420	7 489	3,87	290	3,40	254	26/22
2.	76 381	8 478	3,86	327	3,39	288	408
3. a další	108 214	8 276	3,87	320	3,35	277	406
celkem	288 015	8 047	3,87	311	3,38	272	407

Pramen: ČMSCH, a. s. 1) věk při prvním otelení (měsíců/dnů), délka mezidobí ve dnech.

Z tab. 44 je patrný významný nárůst dojivosti krav mezi první a druhou laktací a nižší užítkovost na třetí a dalších laktacích než na laktaci druhé. Obsah hlavních složek byl pořadím laktace ovlivněn méně výrazně.

Počty uzávěrek laktací, produkci a složení mléka, věk při prvním otelení a délku mezidobí u hlavních dojených plemen krav v KU v roce 2012 uvádějí graf 9 a tab. 45. Je z nich zřejmé, že v roce 2012 se na počtu uzávěrek laktací nejvíce podílely dojnice plemen holštýnské a české strakaté, a že nejvyšší dojivosti dosáhly krávy holštýnského a RED holštýnského plemene (H, R ≥ 51 %). Stejně jako v předchozích letech je u většiny plemen vykázána vyšší dojivost krav v nížinných než v podhorských a horských oblastech a existují poměrně značné rozdíly v délce mezidobí mezi plemeny.

Tab. 45 Výsledky kontroly užítkovosti podle plemen v roce 2012 v ČR

Plemeno ¹⁾	laktací n	mléko kg	tuk %	bílk. %	1. otel. měs./dny	mezid. dny
české strakaté \geq C51 %	110 303	6 764	4,00	3,50	28/12	396
z toho H oblast ²⁾	81 679	6 681	4,02	3,49	28/17	397
z toho N oblast ²⁾	28 624	7 001	3,95	3,50	27/30	395
holštýnské H, R \geq 51 %	157 533	9 055	3,78	3,31	25/20	416
z toho H oblast ²⁾	77 763	8 922	3,84	3,32	26/03	415
z toho N oblast ²⁾	79 770	9 185	3,73	3,30	25/07	417
montbéliarde	1 050	8 032	3,87	3,48	28/09	398
z toho H oblast ²⁾	189	7 661	4,02	3,49	29/05	399
z toho N oblast ²⁾	861	8 113	3,84	3,48	28/04	398
ayrshire	67	6 269	4,11	3,33	31/06	408
jersey	106	5 821	5,46	3,91	28/14	414
z toho H oblast ²⁾	9	6 636	5,19	3,81	28/26	373
z toho N oblast ²⁾	97	5 746	5,49	3,92	28/13	418
braunvieh	9	6 314	4,24	3,59	26/08	483
z toho H oblast ²⁾	7	5 816	4,12	3,52	26/08	540
z toho N oblast ²⁾	2	8 056	4,54	3,76	x	398
normandské 75% \geq	103	5 850	4,11	3,64	26/15	397
z toho H oblast ²⁾	97	5 903	4,12	3,64	26/07	397
z toho N oblast ²⁾	6	5 001	3,92	3,58	28/25	x
ost. plemena a křížanky	18 844	7 159	3,98	3,44	27/24	403
z toho H oblast ²⁾	12 258	7 004	4,00	3,45	28/09	404
z toho N oblast ²⁾	6 586	7 446	3,93	3,42	26/27	402

Pramen: ČMSCH, a. s.

1) klasifikace plemen v KU platná od kontrolního roku 2009/10.

2) H = horská a podhorská oblast, N = nížinná oblast.

Tab. 46 Zastoupení ukončených laktací v kontrole užítkovosti (%)

Rok	podíl laktací v KU (%) při délce laktace (dnů)					index P _{2:1}
	305	240 až 304	do 240, krávy		celkem	
			zaprahlé	vyřazené		
2007	57,1	26,8	7,9	8,2	100,0	87,0
2009	55,0	27,3	8,3	9,4	100,0	87,1
2010	55,0	27,5	8,2	9,3	100,0	87,3
2011	56,0	28,0	8,0	8,0	100,0	87,3
2012	56,3	27,8	11,3	4,6	100,0	87,8

V roce 2012 se meziročně o 0,2 % snížil podíl krav vyřazených z chovu (na 34,6 %, tab. 47). Obměna stáda je vysoká stejně jako (na úrovni kolem 23 %) vykazované vyřazování krav ze zdravotních důvodů. Poměrně stabilní je v posledních letech mezidobí (407 až 411 dnů), i když ve vztahu k průměrné dojivosti by mělo být o 10 až 20 dnů kratší. Pozitivní je jeho zkrácení o 2 dny od roku 2007.

Tab. 47 Vyřazování, pořadí laktace a délka mezidobí krav v KU

Rok	krav v KU (tis.)		vyřazeno krav %		Ø pořadí laktace ³⁾	mezidobí dnů
	celkem	vyřazeno ¹⁾	celkem ¹⁾	zdrav. ²⁾		
2007	398,4	147,3	37,0	29,2	3,7	409
2009	373,2	149,7	40,1	30,4	3,7	411
2010	357,7	136,4	38,1	28,7	3,7	410
2011	354,3	123,3	34,8	27,6	3,7	407
2012	351,1	121,6	34,6	23,0	3,7	407

Pramen: ČMSCH, a. s.

1) celkem (100 %) – včetně krav vyřazených z důvodu zrušení KU;

2) ze zdravotních důvodů;

3) vyřazených krav.

V roce 2012 bylo 84,4 % krav z chovu vyřazeno ze zdravotních a 15,6 % krav ze zootechnických důvodů (tab. 48).

Tab. 48 Příčiny vyřazování krav v KU¹⁾ v ČR

Ukazatel	2007	2010	2011	2012
nízká užitkovost	12,1	11,7	10,7	10,0
vysoký věk	1,0	1,1	1,0	1,1
ostatní zootechnické důvody	3,7	4,3	4,5	4,5
zootechnické důvody celkem	16,8	17,1	16,2	15,6
poruchy plodnosti	22,9	22,5	23,4	22,9
těžké porody	11,3	11,0	10,4	10,1
onemocnění vemene	8,4	9,0	9,1	9,0
ostatní zdravotní důvody	40,6	40,4	40,9	42,4
zdravotní důvody celkem	83,2	82,9	83,8	84,4

Pramen: ČMSCH, a. s. 1) celkem (100 %) (bez krav vyřazených z důvodu zrušení KU).

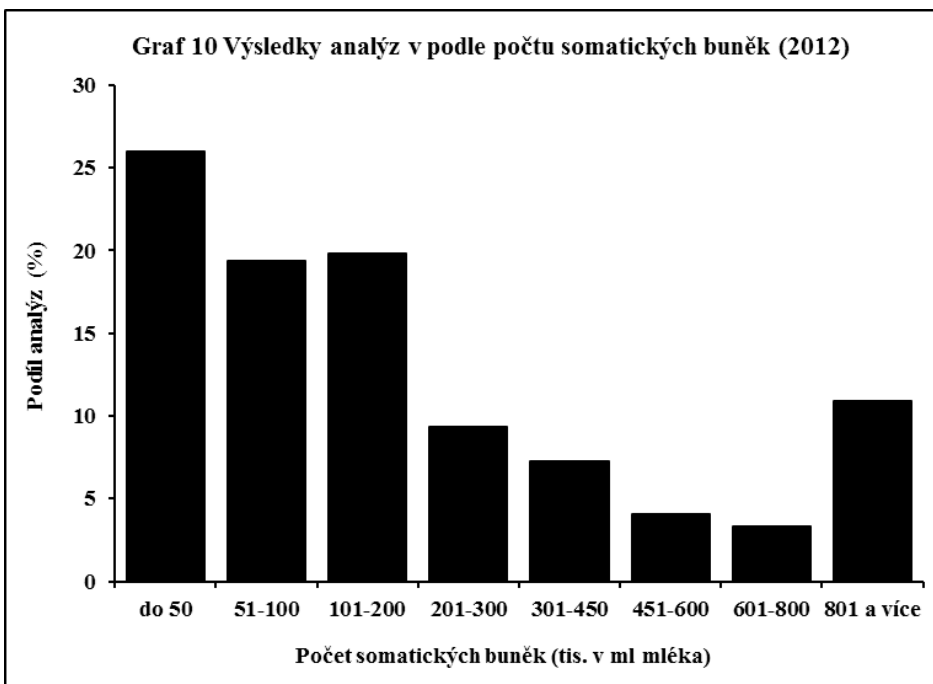
Údaje v tab. 49 poukazují na vývoj ukazatelů souvisejících s dlouhověkostí krav.

Tab. 49 Průměrné pořadí laktace krav v kontrole užitkovosti

Rok	průměrné pořadí laktace		krav na laktacích (%)	
	II. a vyšší	celkem	III. a vyšší	V. a vyšších
2007	3,2	2,5	38,7	10,9
2009	3,2	2,4	38,4	10,8
2010	3,2	2,4	38,4	10,7
2011	3,2	2,4	38,5	10,4
2012	3,2	2,4	38,1	10,0

Pramen: ČMSCH, a. s.

V rámci KU je kromě měření denního nádoje, evidence dalších ukazatelů a poradenství zjišťováno v laboratořích ČMSCH (Brno-Tuřany a Buštěhrad) složení mléka. Údaje se využívají v plemenářské a selekční práci, obsah močoviny a počty somatických buněk ovlivňují management stád v podnicích. Přehled o počtu somatických buněk v mléce krav v kontrole užitkovosti uvádí graf 10.

Tab. 50 Počet vzorků analyzovaných laboratořemi ČMSCH, a. s.

Rok	počty analýz vzorků mléka na zjištění obsahu (tis.)				
	tuku, bílkovin a laktózy	somatických buněk ¹⁾	močoviny	analýz celkem	somatických buněk ²⁾
2007	3 360,5	2 157,9	128,1	5 646,5	365,7
2009	3 188,1	2 063,8	100,5	5 352,4	303,1
2010	3 065,4	2 038,8	95,6	5 199,8	297,2
2011	3 045,0	2 113,4	91,6	5 250,0	291,4
2012	3 061,2	2 235,1	497,5	5 793,8	293,5
rozdíl³⁾	+16,2	+121,7	+405,9	+543,8	+2,1

Pramen: ČMSCH, a. s.

1) počet somatických buněk v rámci KU;

2) počet somatických buněk mimo KU;

3) rozdíl mezi roky 2012 a 2011.

Počet analýz na obsah tuku a bílkovin v mléce se dlouhodobě snižuje úměrně poklesu stavů krav v KU, zjišťování obsahu somatických buněk a močoviny v mléce odpovídá zájmu chovatelů krav (růst počtu analýz na počet somatických buněk a obsah močoviny v mléce). Celkový počet analýz v laboratořích ČMSCH, a. s., byl v roce 2012 vyšší než v roce 2011 (tab. 50).

Od roku 2003 nabízí ČMSCH, a. s., kromě analýz na obsah tuku, bílkovin, laktózy, somatických buněk (SB) i stanovení bodu mrznutí, zjištění obsahu reziduí inhibičních látek, celkového počtu mikroorganismů a močoviny v mléce.

Vybrané ukazatele KU krav holštýnského plemene

V rámci holštýnské a RED holštýnské populace v KU se v posledních letech zvyšuje podíl čistokrevných krav a vysokopodílových kříženek. V období 2007 až 2012 se užitkovost čistokrevných černostrakatých krav zvýšila o 701 kg mléka a 28 kg bílkovin při mezidobí kratším o 5 dnů. Meziročně se v roce 2012 zvýšil počet normovaných laktací o 4,2 %, dojivost vzrostla o 2,7 % a mezidobí se zkrátilo o 1 den (tab. 51).

Tab. 51 Vývoj užitkovosti čistokrevných černostrakatých krav v KU (H 100 %)

Rok	laktace	mléko kg	tuk %	bílk. %	bílk. kg	mezidobí
2007	106 654	8 527	3,77	3,24	276	423
2009	111 786	8 820	3,74	3,24	286	425
2010	111 280	8 912	3,72	3,26	291	422
2011	112 771	8 986	3,75	3,29	295	419
2012	117 547	9 228	3,75	3,29	304	418
rozdíl ¹⁾	+4 776	+242	0,00	0,00	+9	-1

Pramen: Svaz chovatelů holštýnského skotu ČR, o. s. 1) rozdíl mezi roky 2012 a 2011.

Průměrnou užitkovost krav plemenných skupin v roce 2012 uvádí tab. 52, za jednotlivé laktace tab. 53. Z tab. 52 je patrný pokles ukazatelů užitkovosti s poklesem podílu „holštýnské“ krve, z tab. 53 pak vysoký nárůst dojivosti mezi 1. a 2. laktací.

Tab. 52 Užitkovost plemenných skupin krav holštýnského plemene v roce 2012

Plemenná skupina	laktací	mléko kg	tuk %	bílk. %	bílk. kg	1. otelení měs./dnů	mezid. dnů
H 100%	117 547	9 228	3,75	3,29	304	25/15	418
H 88 %	7 372	9 040	3,80	3,32	300	25/29	412
H 75-87 %	15 324	8 840	3,81	3,33	294	26/07	413
H 51-74 %	5 694	8 179	3,89	3,39	277	26/23	409
H 51 % >	145 937	9 137	3,77	3,30	302	25/18	417
R 100%	4 643	8 259	4,02	3,42	282	25/28	406
R 88 %	1 144	7 977	4,18	3,53	281	25/23	399
R 75-87 %	2 637	8 108	4,03	3,42	278	26/24	409
R51-74 %	3 172	7 633	4,01	3,45	263	26/29	412
R 51 % >	11 596	8 026	4,04	3,44	276	26/09	408
H, R 51 % >	157 533	9 055	3,78	3,31	300	25/20	416

Pramen: ČMSCH, a. s.

Tab. 53 Užitkovost holštýnských krav roce 2012 (H a R 51% a více)

Pořadí laktace	počet uzávěrek	mléko kg	tuk		bílkoviny		věk ¹⁾ mezidobí
			%	kg	%	kg	
1.	61 407	8 383	3,77	316	3,33	279	25/20
2. a další	96 126	9 484	3,79	359	3,30	313	416
celkem	157 533	9 055	3,78	343	3,31	300	x

Pramen: ČMSCH, a. s. 1) věk při prvním otelení (měsíce/dny), mezidobí (dny).

Pozoruhodná je užítkovost nejlepší dojnice z podniku ZERAS, a. s., Radostín. n. O. (na 2. laktaci 18 235 kg mléka a 1 357 kg tuku + bílkovin) stejně jako deseti nejlepších krav za rok 2012 (tab. 54).

Tab. 54 Krávy holštýnského plemene s nejvyšší užítkovostí v roce 2012

Chovatel	číslo krávy (CZ)	poř. lakt.	mléko kg ¹⁾	obsah %		T + B (kg)
				bílk.	tuku	
ZERAS, a. s., Radostín. n. O.	272389961	2.	18 235	3,16	4,28	1 357
Kopecký, P.	118041101	7.	17 620	3,20	4,35	1 331
AGRAS Bohdalov	274547961	4.	19 014	3,11	3,75	1 304
VOD Zdislavice	153970921	3.	15 967	3,40	4,48	1 258
VAL. ZOD, DR. Zašová	127380972	4.	14 500	3,23	5,41	1 253
Kopecký, P.	109462921	4.	16 565	3,16	4,38	1 249
AGRAS Bohdalov	319684961	3.	17 176	3,18	4,07	1 246
AGRAS Bohdalov	319719961	3.	15 958	3,30	4,51	1 245
AGRAS Bohdalov	274700961	3.	16 383	3,22	4,37	1 243
ZERAS, a. s., Radostín. n. O.	367026961	2.	16 539	3,48	4,01	1 238
průměr	x	3,5	16 796	3,24	4,36	1 272

Pramen: Svaz chovatelů holštýnského skotu ČR, o. s. 1) za normované laktace.

Tab. 55 Stáje s chovem holštýnských krav s nejvyšší užítkovostí¹⁾ v roce 2012

Chovatel	počet laktací	mléko kg	tuk %	bílk. %	T+B ¹⁾ kg	mezid. dny
Kopecký, P.	58	12 531	3,94	3,33	912	478
AGRAS Bohdalov	678	12 331	3,93	3,26	887	399
VAL. ZOD, DR. Zašová	266	11 147	4,43	3,29	861	389
Vyjíďáček, R.	28	12 211	3,61	3,19	830	446
ZERAS, a. s., Radostín. n. O.	601	11 736	3,74	3,30	826	390
Basík, M.	60	11 875	3,61	3,28	819	398
ZS Ostřetín, a. s.	460	11 718	3,74	3,25	819	423
Agrodružstvo Záhoří, Oslov	284	11 791	3,77	3,18	819	419
Genoservis, a. s.	9	11 710	3,78	3,08	803	431
Rozvodí, spol. s r. o., Černov	446	11 440	3,74	3,26	801	417
průměr	289	11 849	3,83	3,24	838	419

Pramen: Svaz chovatelů holštýnského skotu ČR, o. s.

1) pořadí podle produkce tuku a bílkovin.

Vysokou užítkovost vykázalo rovněž deset nejlepších stájí s chovem holštýnských krav (tab. 55). Je v nich vykázána vysoká dojvost i produkce tuku + bílkovin. V žádné stáji není obsah bílkovin pod 3,00 %, v jedné stáji překročila tučnost mléka 4,00 %.

Svaz chovatelů holštýnského skotu ČR, o. s., sleduje a vyhodnocuje krávy s vynikající celoživotní užítkovostí (100 tis. kg mléka a více). Seznam deseti nejlepších uvádí tab. 56.

Tab. 56 Krávy holštýnského plemene s nejvyšší celoživotní užitkovostí v roce 2012

Podnik	číslo krávy (CZ)	lakt. n	mléko kg ¹⁾	obsah % ²⁾		B (kg)
				bílk.	tuku	
ZERAS, a. s., Radostín. n. O.	63536614	10	143 455	3,00	3,42	3 958
ZERAS, a. s., Radostín. n. O.	63505614	9	142 576	3,19	3,42	4 176
Ing. Jindrová, Lipanovice	56354246	12	141 154	3,08	4,30	4 053
AGRODRUŽSTVO Záhoří	44130265	11	138 741	3,02	3,62	3 704
CRF, spol. s r. o. Dvory n. L.	18348203	10	138 146	3,14	3,32	3 529
CZF Miller, Svrkyně	100298110	6	135 364	2,88	2,93	2 862
VOS Zemědělců, a. s.	81707621	11	135 045	2,93	3,29	3 658
ZD Šemíkovice	5944610	14	128 234	3,45	4,55	4 089
ZERAS, a. s., Radostín. n. O.	63884614	9	127 907	3,16	3,52	3 841
Rozvodí, spol. s r. o.	76759264	10	127 235	3,31	3,78	3 869
průměr	x	10,2	135 786	3,12	3,62	3 774

Pramen: Svaz chovatelů holštýnského skotu ČR, o. s.

1) za celé ukončené laktace (údaje zahrnují i období laktace nad 305 dnů);
2) za normované laktace.

Výběrovou základnou k realizaci selekčního programu je skot evidovaný v plemenné knize. V březnu roku 2013 bylo v plemenné knize zapsáno 192 698 plemenic. Do testace bylo v roce 2012 zařazeno 71 býků (tab. 57).

Tab. 57 Přehled počtu testovaných býků H plemene

Zdroj	kusů				2012	
	2007	2009	2010	2011	kusů	%
import býka	10	14	11	14	2	2,8
import embrya	22	8	9	8	2	2,8
import spermatu	54	63	67	41	54	76,1
z domácího chovu	60	46	29	23	13	18,3
celkem	146	131	116	86	71	100,0

Pramen: Svaz chovatelů holštýnského skotu ČR, o. s.

Vybrané ukazatele KU krav českého strakatého plemene

V rámci populace českého strakatého plemene tvořily nejvyšší podíl krávy s podílem 88 % a více krve tohoto plemene. V březnu 2013 bylo v plemenné knize zapsáno 134 270 krav, v roce 2012 ukončilo normované laktace 110 303 krav (44 % krav s podílem C 88 % a více, 41 % s C 75–87 % a 15 % s C 51–74 % (tab. 58).

Tab. 58 Užitkovost plemenných skupin krav českého strakatého skotu v roce 2012

Plemenná skupina	laktací	mléko kg	tuk %	bílk. %	bílk. kg	1. otelení měs./dnů	mezid. dnů
C 88 % a více	48 517	6 862	3,98	3,50	240	28/05	393
C 75–87 %	44 788	6 668	4,01	3,50	233	28/16	397
C 51–74%	16 998	6 739	4,02	3,49	235	29/05	400
C 51 % a více	110 303	6 764	4,00	3,50	236	28/12	396

Pramen: ČMSCH, a. s.

Dojivost českých strakatých krav dosáhla v roce 2012 v průměru 6 764 kg mléka (6 112 kg na první a 7 066 kg na dalších laktacích, tab. 59). Věk při 1. otelení se v posledních letech mírně snižuje, z ekonomického hlediska je žádoucí další zkrácení mezidobí.

Tab. 59 Užítkovost českých strakatých krav dle pořadí laktace (2012)

Pořadí laktace	laktaci ¹⁾		mléko kg	tuk		bílkoviny		věk ²⁾ mezidobí
	n	%		%	kg	%	kg	
1.	34 926	31,7	6 112	4,07	249	3,54	216	28/12
2. a další	75 377	68,3	7 066	3,97	281	3,48	246	396
celkem	110 303	100,0	6 764	4,00	271	3,50	236	x

Pramen: ČMSCH, a. s. 1) počet krav s uzávěrkou za normovanou laktaci;

2) věk krav při 1. otelení (měsíců/dnů), délka mezidobí (dnů).

V tab. 60 je uvedeno deset českých strakatých krav (na 2. až 4. laktaci) s nejvyšší produkcí bílkovin za normovanou laktaci. Jejich průměrné pořadí laktace je vyšší než průměrné pořadí laktace krav v KU. Za vysoké je nutno považovat dojivost a obsah bílkovin, za zajímavou vysokou variabilitu tučnosti mléka. Hranici 500 kg bílkovin za normovanou laktaci překročily v roce 2012 tři dojnice z AGROSPOL Útěchovice, ZAS Ůžice, a. s., a VOD Zdislavice.

Tab. 60 Krávy českého strakatého plemene s nejvyšší užítkovostí (2011/2012)¹⁾

Podnik	číslo krávy (CZ)	poř. lakt.	mléko kg	obsah %		bílk. (kg)	tuk (kg)
				bílk.	tuku		
AGROSPOL Útěchovice	337041961	2.	14 724	3,86	4,71	568	693
ZAS Ůžice, a. s.	224076921	2.	13 669	3,70	4,03	506	551
VOD Zdislavice	194583921	3.	13 335	3,79	4,46	505	595
VOD Zdislavice	194551921	3.	14 388	3,43	3,81	494	548
VOD Zdislavice	194440921	3.	12 855	3,81	4,06	490	522
AGRODR. Načeradec	108088921	4.	14 607	3,33	3,96	487	579
ZEAS, a. s., S. Hradiště	145916952	3.	12 469	3,73	3,99	465	497
ZD Vysočina Zbýšov	203120921	2.	12 974	3,58	4,53	464	588
Příkosická zem. a. s.	181640932	3.	12 900	3,59	4,09	463	528
VOD Zdislavice	134022921	4.	13 447	3,44	4,08	462	549
průměr	x	2,9	13 537	3,63	4,17	490	565

Pramen: Svaz chovatelů českého strakatého skotu, seřazeno podle kg bílkovin.

1) za normované laktace, bez omezení mezidobí.

Tab. 61 uvádí pořadí deseti nejúspěšnějších stájí s chovem českých strakatých krav v KU podle produkce bílkovin v mléce za normované laktace v roce 2012. Podmínkou zařazení chovu do tohoto žebříčku je mezidobí do 430 dnů. Vzhledem ke shodnému fylogenetickému původu jsou v rámci této skupiny hodnocena i stáda krav plemene montbéliarde. Z výsledků je zřejmá možnost úspěšné „kombinace“ vysoké užítkovosti a příznivého mezidobí. Při průměrné dojivosti nad 9 000 kg mléka za normovanou laktaci je v sedmi z deseti případů průměrná délka mezidobí kratší než 400 dnů, přičemž nejdelší vykázané mezidobí překračuje tuto hranici pouze o 6 dnů.

Tab. 61 Stáje českého strakatého plemene s nejvyšší užitkovostí¹⁾ v roce 2012

Stáje	n ²⁾	mléko kg	obsah (%)		bílk. kg	mezid. dnů
			tuku	bílk.		
DVPM Slavíkov	30	9 937	3,70	3,35	333	403
Zbirožská, a. s.	425	9 361	3,97	3,42	320	399
ZD Dol. Hořice	102	9 054	3,71	3,46	314	389
ZEMĚDĚL., a. s. Koloveč	765	9 039	3,74	3,46	313	395
AGRODR. Načeradec	58	9 429	4,47	3,30	312	386
ZS Nalžovice, a. s.	389	8 832	4,06	3,51	310	387
ZD Bělčice	230	8 755	4,09	3,52	308	406
ZEMĚDĚL., a. s. Koloveč	31	8 904	3,81	3,40	303	388
ZESPO CZ, s. r. o.	10	8 189	4,68	3,69	302	366
DVPM Slavíkov	30	9 937	3,70	3,35	333	403
průměr	207	9 144	3,99	3,45	315	392

Pramen: Svaz chovatelů českého strakatého skotu.

- 1) stáje seřazeny podle kg bílkovin;
- 2) normovaných laktací.

Tab. 62 Krávy českého strakatého plemene s nejvyšší celoživotní užitkovostí¹⁾

Podnik	číslo krávy (CZ)	počet lakt.	mléko kg	obsah (%)		T + B kg
				bílk.	tuk	
ZESPO CZ, s. r. o.	21747571	11	122 549	3,29	3,63	7 783
ZEMĚDĚL., a. s. Koloveč	102170301	9	120 398	3,28	3,25	7 097
AGR. LHOTA p. Libčany	8746501	16	115 036	3,56	3,56	8 052
VOD Zdislavice	106340101	11	111 017	3,39	3,88	7 298
KROFTA, L.	77528307	10	103 081	3,19	4,23	6 076
AGROSPOL Útěchovice	122369204	8	101 317	3,13	3,33	5 821
AGRODR. Kačice	4459143	12	99 110	3,23	3,53	5 707
ZOD Předslavice	18595267	12	98 595	3,49	4,26	7 037
AGRODR. Načeradec	134315101	9	98 354	3,27	4,57	7 562
ZEMĚDĚL. a. s. Koloveč	102051301	9	97 601	3,54	3,82	6 412
průměr	x	10,7	106 706	3,34	3,81	6 885

Pramen: Svaz chovatelů českého strakatého skotu, seřazeno podle kg mléka.

- 1) za kontrolní rok 2011/2012.

Ukazatele užitkovosti špičkových krav českého strakatého plemene a nejlepších stájí s chovem krav stejného plemene potvrzují potenciální i v praxi realizovanou schopnost k vysoké produkci mléka a jeho hlavních složek, v mnoha případech i při uspokojivé plodnosti. Zkušenosti z těchto předních podniků by měly být využity ke zlepšení výrobních a ekonomických ukazatelů výroby mléka i v dalších chovech.

Celoživotní užitkovosti deseti českých strakatých krav s nejvyšší produkcí mléka za celý produkční věk uvádí tab. 62. Nejvyšší celoživotní produkci vykázaly dojnice za 8 až 16 laktací.

V roce 2012 bylo do testace zařazeno 68 býků českého strakatého plemene, z nichž cca 86,8 % pocházelo z domácího chovu (tab. 63).

Tab. 63 Původ testovaných býků v letech 2007 až 2012 (plemeno C)

Původ	kusů				2012	
	2007	2009	2010	2011	kusů	%
domácí chov	66	65	60	72	59	86,8
import spermatu	19	15	22	6	8	11,8
import býka	0	2	0	6	1	1,4
import embrya	0	1	1	0	0	0,0
celkem	85	83	83	84	68	100,0

Pramen: Svaz chovatelů českého strakatého skotu.

6. Kontrola užítkovosti masných plemen skotu

Nařízení rady č. 1254/1999 ze dne 17. 5. 1999 o společné organizaci trhu s hovězím a telecím masem definuje krávu chovanou v systému bez tržní produkce mléka (TPM) jako krávu masného plemene nebo kříženku s masným plemenem, která je chována ve stádě určeném k produkci telat k masným účelům. Mezi plemena skotu, která nelze z hlediska nároku na prémie za krávy bez TPM podle legislativy unie uznat, patří v ČR plemena holštýnské, jersey, ayrshire a kříženky s mléčnými plemeny. V souvislosti s realizací reformy společné zemědělské politiky ztrácí toto vymezení na významu.

Masná plemena skotu, resp. krávy bez TPM, jsou jedinou kategorií skotu, jejichž početní stavy se dlouhodobě zvyšují. Výjimečný byl snad pouze rok 2009, kdy se počet krav bez TPM meziročně snížil o 2 878 kusů a 1,8 %. K 1. 4. 2011 dosáhl jejich celkový stav 177,7 tis. kusů.

V roce 2010 byl získán Certifikát kvality ICAR pro identifikaci a masnou užítkovost masných plemen a českého strakatého skotu. Obhajoba tohoto certifikátu je plánována na konec roku 2013 a začátek roku 2014.

K posouzení úrovně chovu krav bez TPM a realizaci opatření ke zlepšování výsledků je využívána analýza ukazatelů získaných v rámci KU, která se provádí od roku 1991. Kontrolní rok trvá od 1. 10. do 30. 9. následujícího roku. Rok uváděný v této kapitole je rokem, v němž byla KU za příslušné období uzavřena. Do KU bylo v roce 2011 zařazeno 19 708 krav, což je o 2 033 krav (9,4 %) méně než v roce 2010 (tab. 64).

Tab. 64 Početní stavy krav masných plemen v kontrole užítkovosti (KU)

Rok	krav bez TPM			počet chovů	krav na chov	narozeno telat ¹⁾	
	celkem	v KU	%			celkem	natalita ²⁾
2007	154 337	22 436	14,5	402	56	17 512	76,0
2008	163 163	23 669	14,5	418	57	18 258	79,2
2009	160 285	22 322	13,9	x	x	17 213	74,9
2010	167 722	21 741	13,0	x	x	17 280	78,4
2011	177 704	19 708	11,1	x	x	16 229	78,3
rozdíl³⁾	+9 982	-2 033	-1,9	x	x	-1 051	-0,1

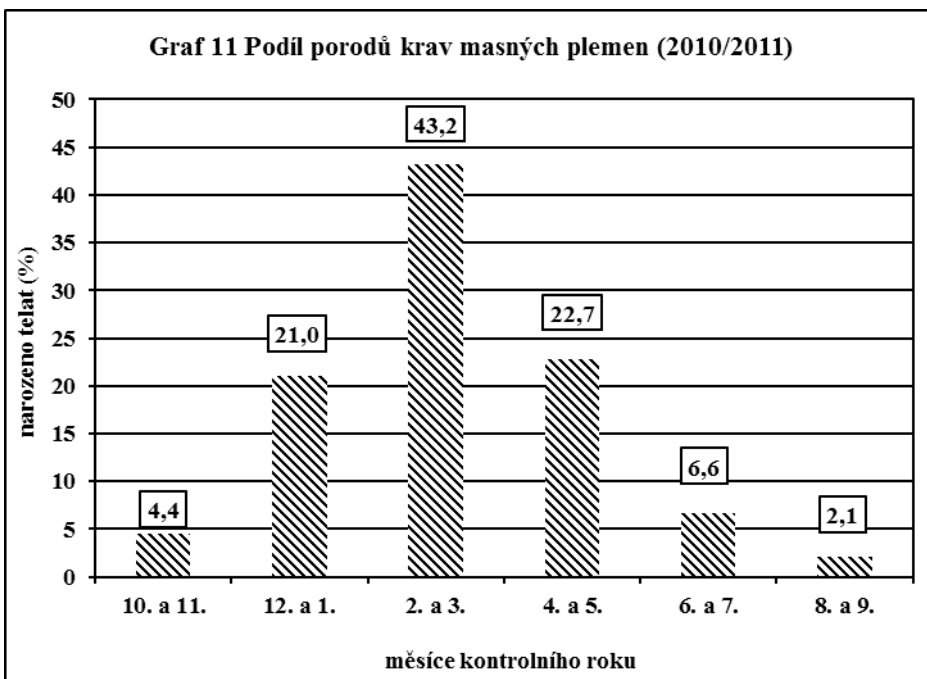
Pramen: Český svaz chovatelů masného skotu.

1) živě narozená telata;

2) na 100 krav průměrného stavu;

3) rozdíl mezi roky 2011 a 2010.

V rámci KU se mimo jiné zjišťuje na věk 120, 210 a 365 dnů přepočítaná živá hmotnost telat, registrují se porodní hmotnosti telat, průběh porodů a základní ukazatele plodnosti. Z tab. 64 je patrné, že do KU bylo v roce 2011 zařazeno 11,1 % masných krav, a že v období let 2007 až 2011 se zvýšil počet živě narozených telat na 100 krav průměrného stavu ze 76,0 na 78,3. V souladu se zásadami výživy, využívání pastvy a ekonomiky chovu krav bez TPM se uplatňuje sezónní telení krav (graf 11). Z telat narozených kravám v KU v období 2010/2011 připadá nejvyšší podíl na měsíce únor a březen, nejméně telat se narodilo v měsících srpen až září. Výrazně sezónní telení krav bez TPM pozitivně ovlivňuje výsledky odchovu telat a ekonomické ukazatele tohoto způsobu chovu skotu.

Tab. 65 Počty krav masných plemen a kříženek v KU¹⁾ k 30. 9. daného roku

Plemeno	zkratka	2009	2010	2011		
				krav	% ¹⁾	% ²⁾
aberdeen angus	AA	4 446	4 632	3 869	19,6	85,1
belgické modré	BM	15	15	17	0,1	88,2
blonde d'Aquitaine	BA	815	854	848	4,3	69,9
galloway	GA	495	432	397	2,0	83,6
gasconne	GS	372	526	484	2,5	85,3
hereford	HE	1 570	1 298	1 197	6,1	69,6
highland	HI	328	388	395	2,0	94,2
charolais	CH	6 559	6 679	6 321	32,1	66,8
limousin	LI	1 623	1 645	1 498	7,6	69,5
masný simental	MS	4 351	3 932	3 568	18,1	48,0
ostatní ³⁾	x	846	541	396	2,0	15,4
piemontese	PI	821	733	641	3,3	51,2
salers	SA	81	66	77	0,3	98,7
celkem	x	22 322	21 741	19 708	100,0	67,5

Pramen: Český svaz chovatelů masného skotu.

1) podílů jednotlivých plemen na celkovém počtu krav masných plemen;

2) krav s podílem 100 % krve příslušných plemen (v %), celkem 13 294 kusů;

3) ostatní plemena a kříženky v kontrole užítkovosti (BB, DD, MM, PP, SS, UU, VV, WA).

OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

Kráva Dobronin MARTA 22 ET, otec SHOTTLE, Dobrosev, a. s., Dobronín
(Foto archiv Svazu chovatelů holštýnského skotu ČR)

Kráva VANESSA, otec BURT, ZDV Novoveselsko
(Foto archiv Svazu chovatelů holštýnského skotu ČR)

Kráva číslo CZ 139932981, otec IMOLA, Pustějov
(foto Genoservis, a. s.)

Kráva číslo CZ 149280981, otec Lancelot, Vsacko
(foto Genoservis, a. s.)

Kráva číslo CZ 363694961, otec NAVARRO, ZD Vysočina Želiv
(foto CRV Czech Republic, spol. s r. o.)

Kráva číslo CZ 224857921, otec KAI, VOD Zdislavice
(foto CRV Czech Republic, spol. s r. o.)

Pastva, český strakatý skot
(foto CRV Czech Republic, spol. s r. o.)

Kráva číslo CZ 245100953, chovatel KLAS Nekoř, a. s., otec RAD-178
(foto Martina Sasáková)

Šampionka Radešínská Svratka z roku 2012
(Chovatelské družstvo Impuls, družstvo)

Býk RAD-335, Hermelín
(foto Plemo, a. s.)

Plemeno charolais, býk Simon, ZTI - 761
(foto Natural, spol. s r. o.)

Plemeno limousine, býk Zako, ZLI - 320
(foto Natural, spol. s r. o.)

Plemeno masný simental, býk Ucker, ZSI - 927
(foto Natural, spol. s r. o.)

Zástupce plemene parthenaise
(foto Natural, spol. s r. o.)

V rámci KU jsou v souladu s příslušnými zásadami hodnoceny ukazatele za jednotlivá masná plemena včetně různých stupňů křížení. V tab. 65 jsou uvedeny počty krav v KU hodnocených masných plemen. V posledních letech byla do kontroly masné užitkovosti zapojena nová plemena. Jednalo se o plemena aubrac, shorthorn, parthenais, texas longhorn, rouge des prés, andorský hnědý, vosgienne a wagyu. V tabulce 65 jsou tato plemena zahrnuta do skupiny ostatních plemen a kříženců. Mimo masná plemena je do kontroly užitkovosti zapojeno 334 kříženců masných plemen s dojenými plemeny.

Tab. 66 Porodní hmotnosti telat a průběh porodů podle plemen

Plemeno	porodní hmotnost (kg)				podíl obtížných porodů (%) ¹⁾	
	býci		jalovice		2010	2011
	2010	2011	2010	2011		
AA	37	36	35	34	1,7	1,2
BA	43	42	40	40	5,4	2,6
GS	37	35	35	33	2,0	1,1
HE	38	37	35	35	0,5	0,6
CH	43	43	40	40	1,7	2,6
LI	41	41	38	38	1,2	1,1
MS	41	42	38	39	1,5	1,9
PI	39	40	36	37	4,1	4,7
SA	35	38	35	35	0,0	0,0
průměr	39,3	39,3	36,9	36,8	2,0	1,8
BM	43	43	40	40	11,7	23,8
GA	33	34	30	31	0,0	0,4
HI	30	30	26	27	0,0	3,1

Pramen: Český svaz chovatelů masného skotu.

1) hodnocení: 3 - pomoc více než dvou osob a/nebo veterináře a hodnocení 4 - císařský řez.

Tab. 67 Ukazatele reprodukce krav (plemena řazena abecedně)

Plemeno	věk při prvním otelení (měs.)			délka mezidobí (dnů)		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
AA	32	30	30	407	399	393
BA	35	37	35	436	418	426
BM	34	30	29	433	379	414
GA	37	38	37	426	409	399
GS	35	35	36	426	395	395
HE	37	37	35	432	416	408
HI	42	43	41	422	402	414
CH	37	37	36	435	418	418
LI	35	37	36	405	396	405
MS	32	33	31	413	404	408
PI	35	35	37	435	431	407
SA	34	33	32	470	370	379
průměr	35,4	35,4	34,6	428	403	406

Pramen: Český svaz chovatelů masného skotu.

Hlavním ekonomicky významným ukazatelem chovu masných krav je plodnost, resp. počet odchovaných telat na 100 krav. Z tab. 64 je zřejmé, že počet narozených telat v roce 2011 (78,3) byl zřetelně nižší než požadavek na odchovaná telata (90 a více) na 100 krav. Věk při 1. otelení (34,6 měsíce) vykazuje za roky 2009 až 2011 malé kolísání, větší variabilita byla mezi plemeny (tab. 67). V roce 2011 kolísala mezi 29 a 41 měsíci u plemen belgické modré a highland (tab. 67). Délka mezidobí byla v roce 2011 (403 dny) přes výrazné zkrácení od roku 2009 vzhledem k optimu (cca 365 dnů) i nadále méně příznivá.

Některé ukazatele plodnosti krav mohou být ovlivněny zaměřením chovu na produkci plemenných a chovných zvířat (vyšší věk při 1. otelení k jistější produkci telat, udržení kvalitních plemenic v chovu, počty zvířat k optimálnímu využití TTP aj.). Průměrné ztráty telat (tab. 68) jsou při značné variabilitě mezi plemeny srovnatelné s dalšími státy.

Tab. 68 Porody krav a ztráty telat v roce 2011

Plemeno	nar. telat celkem	z počtu narozených telat (%)			porody dvojčat ¹⁾
		mrtvě nar.	zmetání	ztráty celk.	
AA	3 284	3,9	0,2	4,1	3,0
BA	751	4,9	0,7	5,6	1,5
BM	88	2,3	0,0	2,3	5,1
GA	278	1,1	0,0	1,1	0,4
GS	400	4,3	0,0	4,3	2,4
HE	779	4,2	0,0	4,2	1,4
HI	294	6,8	0,0	6,8	1,0
CH	6 034	6,1	0,1	6,2	2,6
LI	1 408	2,6	0,1	2,7	0,9
MS	2 933	2,9	0,1	3,0	3,0
PI	572	7,3	0,0	7,3	1,9
SA	76	2,6	0,0	2,6	1,3

Pramen: Český svaz chovatelů masného skotu.

1) z celkového počtu porodů (%).

Nadprůměrnou hmotnost ve 210 dnech věku (tab. 71) stejně jako při dalších kontrolách intenzity růstu dosáhli v roce 2011 býčci i jalovičky plemen limousin, salers, charolais, masný simental a aberdeen angus. Z tab. 69 až 72 vyplývá, že vývoj průměrné hmotnosti telat většiny hodnocených masných plemen nevykazoval v hodnocených letech ani meziročně v roce 2011 jednoznačný trend. Vývoj průměrných hmotností telat hlavních masných plemen (bez galoway a highland) v letech 2009 a 2011 uvádí tab. 69.

Tab. 69 Průměrné hmotnosti telat hlavních masných plemen skotu (kg/kus)

Období	býčci			jalovičky		
	2009	2011	% ¹⁾	2009	2011	% ¹⁾
při narození	39,4	39,3	110	36,9	36,8	100
120 dnů	182	184	101	165	168	102
210 dnů	284	290	102	258	260	101
365 dnů	492	480	98	384	355	92

1) rok 2009 = 100 %.

Tab. 70 Hmotnost telat masných plemen ve věku 120 dnů (kg)

Plemeno	býčci			jalovičky		
	2009	2010	2011	2008	2010	2011
AA	183	183	187	167	168	172
BA	184	181	185	172	171	172
BM	192	172	170	163	175	151
GS	170	159	176	155	148	155
HE	175	176	176	155	163	167
CH	184	184	187	170	172	176
LI	185	184	191	172	168	174
MS	196	199	200	176	182	188
PI	175	174	181	157	157	161
SA	177	171	189	166	165	168
průměr	182	178	184	165	167	168
GA	158	151	159	137	141	136
HI	129	118	135	122	112	127

Pramen: Český svaz chovatelů masného skotu.

Tab. 71 Hmotnost telat masných plemen ve věku 210 dnů (kg)

Plemeno	býčci			jalovičky		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
AA	288	297	294	263	268	269
BA	283	282	291	260	265	264
BM	300	273	294	283	266	262
GS	270	245	268	238	226	230
HE	265	260	278	238	244	254
CH	292	295	299	268	272	276
LI	292	288	296	262	263	269
MS	302	308	321	277	281	291
PI	257	263	255	227	231	229
SA	289	281	299	261	253	253
průměr	284	279	290	258	257	260
GA	242	238	236	217	209	220
HI	195	181	189	177	174	174

Pramen: Český svaz chovatelů masného skotu.

Nejvyšší hmotnost býků v odchovných (tab. 73) byla zjištěna u plemen masný simentál, charolais a aberdeen angus. Vysoké přírůstky hmotnosti v testu a od narození poukazují na vysokou růstovou schopnost býčků všech ověřovaných masných plemen.

Tab. 72 Hmotnost telat masných plemen ve věku 365 dnů (kg)

Plemeno	býčci			jalovičky		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
AA	518	515	518	368	374	363
BA	470	479	468	375	379	371
BM	464	465	426	485	411	353
GS	444	419	393	333	323	304
HE	486	504	477	375	348	344
CH	532	530	533	389	396	388
LI	493	494	492	366	378	385
MS	554	542	556	400	417	398
PI	486	461	433	340	350	287
SA	476	475	503	409	353	354
průměr	492	488	480	384	373	355
GA	333	337	353	260	283	293
HI	265	265	274	232	237	236

Pramen: Český svaz chovatelů masného skotu.

Tab. 73 Růst býků vybraných do plemenitby

Plemeno	hmotnost ve 365 dnech (kg)		výška v kříži ve 365 dnech (cm)		Ø přírůstek hmotnosti (g/kus/den)			
	2011	2012	2011	2012	v testu		od narození	
					2011	2012	2011	2012
AA	552	542	133	133	1 707	1 739	1 438	1 413
BA	519	530	136	136	1 674	1 657	1 345	1 361
BM	465	464	124	121	1 425	1 741	1 197	1 068
GS	493	506	130	131	1 503	1 506	1 295	1 306
HE	517	516	131	131	1 721	1 537	1 357	1 351
CH	559	559	134	134	1 822	1 788	1 462	1 456
LI	519	515	133	134	1 590	1 538	1 336	1 335
MS	582	580	137	137	1 844	1 803	1 516	1 508
PI	478	467	130	130	1 486	1 443	1 223	1 201
SA	534	514	140	139	1 637	1 385	1 360	1 310
SS ¹⁾	453	475	128	130	x	x	1 147	1 227
UU ¹⁾	396	497	118	129	x	1 705	1 044	1 297
PP ¹⁾	479	x	128	x	x	x	1 204	x
WA ¹⁾	x	344	x	122	x	x	x	853
DD ¹⁾	x	574	x	134	x	1 725	x	1 447
MM ¹⁾	x	x	x	x	x	x	x	926
VV ¹⁾	x	x	x	x	x	x	x	1 044

Pramen: Český svaz chovatelů masného skotu.

1) názvy plemen pod tab. 75.

V roce 2012 se meziročně zvýšil počet „masných“ býků vybraných do plemenitby o 269 kusů a 23 %. Jejich plemenné složení (tab. 74) koresponduje s plemennou příslušností krav (tab. 65). Poměr inseminace a přirozené plemenitby lze pro tento systém chovu považovat za vyhovující a srovnatelný s chovatelsky vyspělými státy Evropy.

Tab. 74 Plemenní býci vybraní do plemenitby a podíl inseminace v chovech

Plemeno	býci vybraní do plemenitby včetně importů (kusů)			podíl inseminace v chovech zapojených do KUMP (%)		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
AA	139	182	226	8	6	7
BM	12	9	14	13	47	40
BA	57	54	77	23	31	28
GA	20	23	23	3	3	7
GS	11	12	22	21	11	7
HE	28	23	45	8	12	19
HI	30	19	23	0	0	0
CH	355	355	406	20	22	24
LI	179	194	240	20	23	22
MS	211	245	307	12	15	17
PI	23	38	20	11	11	11
SA	10	11	13	9	28	20
UU ¹⁾	2	3	6	x	26	0
SS ¹⁾	3	2	4	x	4	0
PP ¹⁾	1	6	0	x	67	37
TT ¹⁾	x	1	2	x	x	0
MM ¹⁾	x	x	2	x	x	100
DD ¹⁾	x	x	1	x	x	0
VV ¹⁾	x	x	1	x	x	100
WA ¹⁾	x	x	6	x	100	44
BB ¹⁾	x	x	8	x	x	x
celkem	1 081²⁾	1 177²⁾	1 446²⁾	15	16	18

Pramen: Český svaz chovatelů masného skotu.

1) názvy plemen pod tab. 75.

2) býci celkem.

Z tab. 74 a 75 vyplývá, že v roce 2012 bylo v plemenitbě krav bez TPM využito 1 446 býků. Z nich 1 186 (82 %) pocházelo z domácí produkce a 260 (18 %) bylo dovezeno. Podíl v plemenitbě využívaných domácích a zahraničních býků je přiměřený, přičemž pozitivně je nutno hodnotit vysoký podíl plemeniků z domácího šlechtění. Od roku 2009 se při nárůstu počtu dovážených býků zvýšil podíl domácích plemeniků využívaných ve stádech krav bez TPM z cca 78 na 82 % (tab. 76). Vyšší počty býků zařazovaných do plemenitby souvisejí s růstem stavů masných krav a se snahou o lepší reprodukční a ekonomické výsledky chovu této významné kategorie skotu. ČR je v produkci býků pro plemenitbu již několik let soběstačná. Importování plemeníci jsou využíváni zejména k produkci synů do plemenitby.

Tab. 75 Počty a skladba plemeníků vybraných do plemenitby (rok 2012)

Plemeno	původ plemeníků			Celkem
	domácí	import	import dávek	
AA	215	2	9	226
BM	4	6	4	14
BA	60	8	9	77
GA	19	3	1	23
GS	21	0	1	22
HE	32	7	6	45
HI	22	0	1	23
CH	340	59	7	406
LI	164	61	15	240
MS	264	37	6	307
PI	20	0	0	20
SA	11	0	2	13
UU ¹⁾	5	0	1	6
SS ²⁾	2	0	2	4
PP ³⁾	0	0	0	0
TT ⁴⁾	0	2	0	2
MM ⁵⁾	1	0	1	2
DD ⁶⁾	1	0	0	1
VV ⁷⁾	1	0	0	1
WA ⁸⁾	4	0	2	6
BB ⁹⁾	0	6	2	8
celkem	1 186	191	69	1 446

Pramen: Český svaz chovatelů masného skotu.

1) UU = aubrac; SS = shorthorn; PP = parthenais; TT = texas longhorn; MM = rouge des prés; DD = andorský hnědý; VV = vosgienne; WA = wagyu; BB = bazadaise.

Tab. 76 Býci masných plemen v plemenitbě z domácí produkce a z dovozu

Původ	2009		2010		2011		2012	
	kusů	%	kusů	%	kusů	%	kusů	%
domácí	733	78,4	820	75,9	900	76,5	1 186	82,0
importy ¹⁾	203	21,6	261	24,1	277	23,5	260	18,0
celkem	936	100,0	1 081	100,0	1 177	100,0	1 446	100,0

Pramen: Český svaz chovatelů masného skotu.

1) údaje zahrnují i import inseminačních dávek.

7. Odchov a kontrola výkrmnosti býků českého strakatého plemene

Výsledky odchoven

V souladu se šlechtitelským programem pro české strakaté plemeno se hodnotí růst a vývin býčků podle výsledku zkoušky vlastní užitkovosti v odchovnách, následně pak podle užitkovosti synů testovaných býků ve stanicích kontroly výkrmnosti (SKVS).

Do odchoven bylo v roce 2012 nakoupeno 203 a k základnímu výběru předvedeno 185 býků, k využití v inseminaci a v přirozené plemenitbě bylo vybráno 70 a 61 býků (38 a 33 % z předvedených). Meziročně se jedná o zvýšení počtu nakoupených a do přirozené plemenitby vybraných býků o cca 10 a 15 % a nižší počet předvedených a k inseminaci vybraných býků o 2 a 3 % (tab. 77). Z údajů v tab. 77 lze (se zřetelem na snižování stavů krav) usuzovat na určitou stabilitu počtů do odchoven nakupovaných, předváděných a k plemenitbě vybíraných býků.

Tab. 77 Přehled o nákupu a výběrech plemenných býků v odchovnách

Rok	nákup	předvedeno k výběru	vybráno k		vybráno % ¹⁾
			inseminaci	přir. plem.	
2007	219	204	72	49	35
2009	204	216	67	50	31
2010	191	204	80	46	39
2011	185	188	72	53	38
2012	203	185	70	61	38
rozdíl²⁾	+18	-3	-2	+8	x

Pramen: ČMSCH, a. s.

1) k využití v inseminaci z předvedených;

2) rozdíl mezi roky 2012 a 2011.

Hlavní výsledky čtyř odchoven českých strakatých býčků za rok 2012 uvádí tab. 78.

Tab. 78 Nákup a výběr býků v odchovnách v roce 2012

Odchovna	nákup	předvedeno k výběru	vybráno k		vybráno % ¹⁾
			inseminaci	přir. plem.	
Osík	148	107	48	27	45
Bohdalec	44	65	12	33	18
Litohoř	11	10	9	0	90
Nechanice	0	3	1	1	33
celkem	203	185	70	61	38

Pramen: ČMSCH, a. s.

1) vybraných pro využití v inseminaci z předvedených.

Stejně jako v posledních letech bylo i v roce 2012 k inseminaci vybráno nejvíce býků (85 %) plemenné skupiny C75–C100 (tab. 79).

Tab. 79 Počty a podíly býků vybraných k využití v inseminaci

Plemeno	2010		2011		2012	
	kusů	%	kusů	%	kusů	%
české strakaté (C75–C100)	70	87,5	70	97,2	60	85,0 ¹⁾
montbéliarde	10	12,5	2	2,8	10	15,0
celkem	80	100,0	72	100,0	70	100,0

Pramen: ČMSCH, a. s.

1) z toho C 100 = 59 kusů a 84 %.

Synové předvedení a vybraní k inseminaci v roce 2012 pocházeli ze 47 a 36 % po otcích z Německa, z 36 a 38 % z tuzemských chovů, ze 4 a 6 % z Rakouska a ze 13 a 20 % z Francie (tab. 80).

Tab. 80 Podíl býků strakatého plemene vybraných do inseminace¹⁾²⁾ v roce 2012

Původ otce ¹⁾	býci předvedení		býci vybraní k inseminaci		
	kusů	%	kusů	%	podíl v % ³⁾
Rakousko	8	4	4	6	50
ČR	67	36	27	38	40
Německo	86	47	25	36	29
Francie	24	13	14	20	58
celkem	185	100	70	100	38

Pramen: ČMSCH, a. s.

1) předvedených a vybraných býků;

2) podle země původu otce;

3) z předvedených.

Vyšší podíl býků strakatého plemene využívaných v inseminaci původem z Německa (fleckvieh) potvrzují i údaje o plemenné příslušnosti jejich otců v tab. 81. Zajímavý je nárůst počtu a podílu otců býků vybraných k inseminaci plemene montbéliarde z 10 (12 %) v roce 2010 na 28 kusů (40 %) v roce 2012.

Tab. 81 Plemenná příslušnost otců strakatých býků vybraných k inseminaci

Plemeno, plem. skupina		2010		2011		2012	
		kusů	%	kusů	%	kusů	%
fleckvieh		47	58,8	43	59,7	29	41,0
české strakaté	C75-C100	23	28,8	10	13,9	13	19,0
	C51-C74	0	0	0	0	0	0
montbéliarde		10	12,4	19	26,4	28	40,0
celkem		80	100,0	72	100,0	70	100,0

Pramen: ČMSCH, a. s.

V roce 2012 bylo z důvodu nedostatečného vývinu, resp. vad zevnějšku, vyřazeno 47,9 %, resp. 37,5 %, z celkového počtu vyřazených býčků (tab. 82). Podíl býčků vyřazených pro neuspokojivý zdravotní stav se zvýšil v roce 2012 meziročně z 12,7 na 14,6 %. Pro nedostatky v původu nebyli v roce 2012 z odchoven vyřazeni žádní býčci.

Tab. 82 Příčiny vyřazování býků z odchoven

Rok	příčina vyřazení (%)					
	vývin	zevnější	původ	zdraví	typ	celkem
2007	70,0	17,2	0,0	11,4	1,4	100,0
2009	40,7	42,0	2,5	12,3	2,5	100,0
2010	45,3	41,5	0,0	11,3	1,9	100,0
2011	47,3	34,5	0,0	12,7	5,5	100,0
2012	47,9	37,5	0,0	14,6	0,0	100,0
rozdíl ¹⁾	+0,6	+3,0	0,0	+1,9	-5,5	x

Pramen: ČMSCH, a. s.

1) rozdíl mezi roky 2012 a 2011.

Výsledky kontroly výkrmnosti

Počet hodnocených synů po testovaných českých strakatých otcích na SKVS se v období 2007 až 2012 snížil z 892 na 463, to je o 429 kusů a 48,1 % (tab. 83). V roce 2012 bylo hodnoceno o 100 býčků (18 %) méně než v roce 2011. Synové některých býků v testaci neprošli stanicí kontroly výkrmnosti. Přirůstky v testu a pro selekci rozhodující netto přirůstky byly v uplynulých pěti letech vyrovnané na úrovni cca 1 000 a 600 gramů.

Tab. 83 Výsledky stanic kontroly výkrmnosti skotu (plemeno české strakaté)

Rok	hodnoceno zvířat	přírůstek (g) na kus a den			
		v testu ¹⁾	celkem ²⁾	netto	netto korig.
2007	892	1 117	1 065	615	627
2009	468	1 133	1 078	617	629
2010	452	1 041	1 016	570	561
2011	563	1 020	1 007	572	559
2012	463	1 111	1 081	619	619
rozdíl ³⁾	-100	+91	+74	+47	+60

Pramen: ČMSCH, a. s.

1) ve věku 150 až 530 dnů;

2) od narození do porážky; 3) rozdíl mezi roky 2012 a 2011.

Vývoj tříd zmasilosti JUT býků českého strakatého plemene

Vývoj tříd zmasilosti JUT býků českého strakatého plemene uvádějí tab. 84 a 85. Z tab. 84 vyplývá, že vliv plemenné skupiny na třídy zmasilosti je minimální, z tab. 84 je zřejmý nízký podíl jatečných býků v nejlepších třídách zmasilosti, který je zřejmě ovlivněn i prodejem kvalitního zástavu a jatečných býků do zahraničí.

Tab. 84 Třídy zmasilosti býků českého strakatého plemene (2012)

Plemenná skupina	zastoupení býků ve třídách zmasilosti (%)					celkem
	E	U	R	O	P	
C1	0,3	17,4	66,7	14,9	0,7	100,0
C2	0,3	16,1	66,7	16,2	0,7	100,0
C3	0,3	13,1	64,6	20,8	1,2	100,0

Pramen: Svaz chovatelů českého strakatého skotu.

Tab. 85 Vývoj tříd zmasilosti JUT býků českého strakatého plemene

Třída	zastoupení býků ve třídách zmasilosti (%)				
	2007	2009	2010	2011	2012
E	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
U	11,0	11,6	14,8	16,2	15,6
R	66,8	65,3	65,6	65,8	68,7
O	21,0	22,2	18,8	17,2	14,8
P	1,0	0,8	0,7	0,7	0,8

Pramen: Svaz chovatelů českého strakatého skotu.

8. Reprodukce a inseminace skotu

Ekonomický význam plodnosti spočívá v produkci telat a v hormonální stimulaci laktace. Za optimální plodnost se považuje získání jednoho zdravého telete od krávy za rok. Dobré plodnosti krav odpovídají délka inseminačního intervalu do 75 dnů, březost po první inseminaci nad cca 50 %, inseminační index do 1,5, délka servis periody do 100 dnů a délka mezidobí do 385 dnů. Při vysoké užitkovosti (nad 7 000 kg mléka) lze tolerovat prodloužení mezidobí na cca 400 dnů spolu s adekvátním prodloužením inseminačního intervalu a servis periody.

Tab. 86 Počty prvních inseminací a zabřezávání po všech inseminacích

Rok	první inseminace (tis.)			březích po všech inseminacích (tis.)		
	krávy	jalovice	celkem	krávy	jalovice	celkem
2007	372	159	531	341	153	494
2009	354	150	504	323	144	467
2010	341	147	488	311	142	453
2011	342	149	491	309	143	452
2012	341	149	490	310	143	453
rozdíl¹⁾	-1	0	-1	+1	0	+1

Pramen: ČMSCH, a. s.

1) rozdíl mezi roky 2012 a 2011.

V roce 2012 došlo ke snížení počtu prvních inseminací krav (o 1 tis. a 0,3 %), počet prvních inseminací jalovic se nezměnil a celkem došlo k poklesu počtu prvních inseminací (o 1 tis. a 0,2 %). Snížení počtu prvních inseminací pod 500 tis. v roce 2010 představuje „překonání“ další hranice potvrzující dlouhodobý pokles stavů skotu (k poklesu pod 800, 700 a 600 tis. prvních inseminací došlo v letech 1997, 1999 a 2003). V souladu s počtem prvních inseminací v roce 2011 se v roce 2012 zvýšily počty zabřezlých krav (o 1 tis. a 0,3 %) a plemenic skotu celkem (o 1 tis. a 0,2 %). Počet zabřezlých jalovic se nezměnil. Počet zabřezlých v roce 2012 ovlivňuje počet narozených telat v roce 2013.

Tab. 87 První inseminace podle plemenné příslušnosti býků (%)

Rok	1. insem. celkem (tis.)	plemena – užitkové typy (% z prvních inseminací)				
		C ¹⁾	H ²⁾	C+H	masná ³⁾	celkem
2007	531	40,1	52,5	92,6	7,4	100,0
2009	504	40,2	53,1	93,3	6,7	100,0
2010	488	39,5	53,5	93,0	7,0	100,0
2011	491	39,1	54,5	93,6	6,4	100,0
2012	490	38,2	55,4	93,6	6,4	100,0
rozdíl⁴⁾	-1	-0,9	+0,9	0,0	0,0	x

Pramen: ČMSCH, a. s.

1) včetně ostatních plemen s kombinovanou užitkovostí;

2) včetně ostatních dojných plemen;

3) včetně býků českého strakatého plemene – zlepšovatelů masné užitkovosti;

4) rozdíl mezi roky 2012 a 2011.

Meziroční změna v podílu prvních inseminací v roce 2012 činila u plemen české strakaté, holštýnské a masných plemen -0,9, +0,9 a 0,0 %. Z počtu prvních inseminací v roce 2012 připadá 55,4 % na holštýnské, 38,2 % na české strakaté a 6,4 % na „masné“ býky (tab. 87).

Meziroční vývoj základních ukazatelů reprodukce dojníc v roce 2012 poukazuje na mírné zkrácení inseminačního intervalu, prodloužení SP, stejnou délku mezidobí a na nižší zabřezávání po první inseminaci (tab. 88).

Tab. 88 Zabřezávání po první inseminaci, servis perioda a inseminační interval

Rok	březost po první inseminaci (%)			délka (dnů)		
	krávy	jalovice	celkem	ins. interv.	SP	mezidobí
2007	41,6	61,4	47,5	85,2	125,3	409
2009	41,5	60,7	47,2	83,6	122,9	411
2010	41,1	61,0	47,1	83,0	122,9	410
2011	40,3	60,0	46,3	80,5	121,0	407
2012	40,0	59,4	45,9	77,3	121,5	407

Pramen: ČMSCH, a. s.

Vzhledem k ekonomickému významu plodnosti by první inseminace krav po otelení měla být provedena v průměru o 10 dnů dříve, zabřezávání by mělo být o 5 až 10 % vyšší a SP a mezidobí by měly být o 10 až 20 dnů kratší. Výsledky chovů s vysokou užitkovostí a dobrou reprodukcí potvrzují, že lze tyto dva základní ukazatele v praxi úspěšně skloubit. Ekonomickou ztrátu prodloužení SP nebo mezidobí nad optimální délku o den, resp. o pohlavní cyklus, lze odhadnout na 50 až 70 Kč, resp. na 1 000 až 1 400 Kč. Nevyhovující plodnost je obvykle z 60 % způsobena nedostatky v managementu a ze 40 % ve výživě a krmení dojníc. Často lze plodnost zlepšit pomocí ekonomicky méně náročných opatření, mezi které patří organizace práce, evidence a sledování příznaků říje.

Nejlepší výsledky v zabřezávání vykazují masná plemena, české strakaté plemence zabřezávaly úspěšněji než holštýnské (tab. 89).

Tab. 89 Zabřezávání plemenic skotu podle užitkových typů v roce 2012

Plemeno	krávy		jalovice		celkem	
	počet	%	počet	%	počet	%
<i>po první inseminaci</i>						
české strakaté	58 641	43,7	31 651	59,3	90 292	48,1
holštýnské	62 669	34,2	48 842	58,1	111 511	41,7
masná a ostatní	14 203	66,6	7 019	71,5	21 222	68,1

Pramen: ČMSCH, a. s.

Podíl plemenic ve zvolených intervalech SP je dlouhodobě stabilní. Méně příznivá SP nad 120 dnů byla v období 2007 až 2011 zjištěna u 40 až 43 % krav (tab. 90).

Tab. 90 Zastoupení plemenic podle délky servis periody (v %) ¹⁾

Rok	délka servis periody (dnů)			
	do 75	76 až 90	91 až 120	nad 120
2007	27,2	11,7	18,3	42,8
2009	28,3	11,9	18,4	41,4
2010	28,4	12,1	18,5	41,0
2011	28,7	12,0	18,7	40,6

Pramen: ČMSCH, a. s.

1) k datu uzávěrky ročenky nebyly údaje za rok 2012 k dispozici.

V přepočtu na 100 krav se počet prvních inseminací a počet plemenic zabřezlých po všech inseminacích změnil pouze nevýznamně (tab. 91).

Tab. 91 Počty prvních inseminací a zabřezlých plemenic ¹⁾ na 100 krav

Ukazatel	2010	2011	2012	rozdíl ²⁾
počet prvních inseminací	88,6	89,1	88,9	-0,2
počet zabřezlých plemenic	82,2	82,0	82,2	0,2

Pramen: ČMSCH, a. s.; ČSÚ.

1) dojených a masných plemen;

2) rozdíl mezi roky 2012 a 2011.

Počet prvních inseminací spermatem deseti nejvyužívanějších českých strakatých býků v roce 2012 kolísal mezi 3 098 až 16 614, všech inseminací mezi 5 275 až 32 189 na býka. Na každého z deseti v tab. 92 uvedených plemeníků připadá v průměru 6 584 prvních a 13 023 všech inseminací.

Tab. 92 Nejvyužívanější býci českého strakatého plemene v roce 2012

státní registr	jméno	rok nar.	počet inseminací		SIC	IMU FW	majitel
			prvních	všech			
RAD-253	EROGEN	05	16 614	32 189	135	98	Reprogen
NIC-017	EPOCHA	05	10 788	21 406	126	103	Jihočeský ¹⁾
BD-065	EQUIPA	05	8 939	18 992	115	93	CRV
HG-259	EPIGRAF	05	5 492	11 337	121	99	CRV
HG-297	FALKLAND	06	5 035	11 633	120	103	CRV
AMT-048	GALILEO	07	4 633	9 273	137	112	CRV
BO-857	FENOMEN	06	4 054	6 905	113	95	Plema
NIC-015	VALFIN	04	3 894	6 494	136	87	Plema
UF-094	BONSAI	02	3 291	6 725	117	97	CRV
HG-290	FAUST	06	3 098	5 275	116	87	Plema
průměr	x	x	6 584	13 023	124	97	x

Pramen: ČMSCH, a. s.

1) chovatel.

Selekční index (SIC) kolísal mezi 113 až 137 bez zřetelné vazby na počet prvních inseminací. Variabilitu mezi 87 až 112 vykazuje selekční index masné užitkovosti (IMU FW). Nejvíce inseminací (16 614 prvních a 32 189 všech) bylo v roce 2012 provedeno spermatem býka RAD-253 (EROGEN), kterého vlastní společnost Reprogen.

Tab. 93 Nejvyužívanější býci holštýnského plemene v roce 2012

státní registr	kódové jméno	R N	inseminace		SIH	PH ¹⁾ kg	majitel
			první	celkem			
NEA-371	ICHANT	04	6 893	16 611	121	42	CRV
NXA-816	YANK	04	6 574	14 078	x	42	CRV
NEA-637	SHULAN	06	6 008	13 939	130	35	Reprogen
NEO-056	OMANOMAN	10	4 525	9 843	x	x	Zooservis
NEA-987	PREDESTINE	08	4 248	9 668	x	x	CRV
NEA-960	MANIFOLD	04	3 888	7 438	x	52	Gensemex
NEA-502	JEEP	05	3 684	8 881	119	37	Genoservis
NXA-627	KAI	06	3 261	7 328	127	53	CRV
NEA-644	NAVARRO	06	3 204	7 639	129	35	CRV
NEO-117	E.T. SHOTTLE	05	3 122	7 415	x	45	Genoservis
průměr	x	x	4 541	10 284	125	43	x

Pramen: ČMSCH, a. s.

1) plemenná hodnota pro produkci mléčných bílkovin.

Průměrný počet prvních (4 541, rozmezí 3 122 až 6 893) i všech inseminací (10 284, rozmezí 7 415 až 16 611) deseti nejvyužívanějších holštýnských býků byl v roce 2012 nižší než v roce 2011. Hodnota pro selekční index (SIH) kolísala od 119 až 130 (tab. 93). Podle počtu prvních i všech inseminací se v roce 2012 nejvíce využívali býci ICHANT a YANK.

9. Vybrané údaje z ústřední evidence skotu

Organizací pověřenou vedením ústřední evidence (ÚE), resp. identifikací a registrací skotu, je ČMSCH, a. s. ÚE je významnou součástí společné organizace trhu s živočišnými produkty. Jejím hlavním cílem je možnost sledování pohybu (přesunů) zvířat v případě výskytu nakažlivých chorob, současně je nezbytným podkladem pro přímé a další platby vyplácené na zvířata a na plochu. O systému identifikace a registrace skotu pojednává legislativa unie a z ní odvozené domácí předpisy vymezující úkoly a povinnosti všech „účastníků“ chovu skotu. Chovatelů se týkají hlavně povinnosti hlásit ve stanovených termínech a předepsaným způsobem pověřené organizaci údaje o narození, úhynech a přesunech zvířat (nákupy, prodeje aj.), vést stájový registr zvířat, uchovávat předepsané doklady a umožnit pověřeným osobám provádění kontrol. ČMSCH, a. s., jako organizace pověřená vedením ÚE, vydává metodické „Pokyny pro chovatele“, ve kterých je charakterizován způsob provádění identifikace a registrace jednotlivých druhů zvířat a detailně jsou specifikovány povinnosti chovatelů.

Podniky a hospodářství s chovem skotu

Základními výrobními a organizačními jednotkami chovu skotu jsou zemědělské podniky (chovy) a jejich hospodářství. Z tab. 94 vyplývá, že skot se chová ve více než 16 tis. podnicích a 2,1 % podniků chová více než 500 kusů skotu (40,5 % skotu). Z údajů za rok 2012 vyplývá, že v hospodářstvích nad 1 000 kusů bylo chováno 7,3 % skotu

Tab. 94 Zemědělské podniky s chovem skotu¹⁾ (k 1. 1. 2013)

Počet skotu (kusů)	zemědělské podniky			hospodářství		
	n	%	skotu %	n	%	skotu %
1 – 10	9 438	57,6	2,4	9 601	52,3	2,5
11 – 50	3 856	23,5	6,9	4 079	22,2	7,4
51 – 100	1 035	6,3	5,4	1 398	7,6	7,4
101 – 200	636	3,9	6,7	1 209	6,6	12,9
201 – 300	279	1,7	5,0	633	3,5	11,5
301 – 400	212	1,3	5,5	461	2,5	11,8
401 – 500	138	0,8	4,6	301	1,6	9,9
501 – 600	123	0,8	5,0	214	1,2	8,7
601 – 700	99	0,6	4,7	157	0,9	7,5
701 – 800	84	0,5	4,7	98	0,5	5,4
801 – 900	69	0,4	4,4	73	0,4	4,6
901 – 1 000	62	0,4	4,4	45	0,3	3,2
> 1 000	348	2,1	40,5	79	0,4	7,3
celkem	16 379	100,0	100,0	18 348	100,0	100,0

Pramen: MZe.

1) zahrnuje skot celkem, resp. všechny věkové kategorie skotu.

V tabulce 95 je uveden přehled velikosti podniků v jednotlivých krajích. Z tabulky 95 vyplývá rozdílná struktura chovů v jednotlivých regionech ČR.

Tab. 95 Velikost stád skotu v jednotlivých krajích k 1. 1. 2013

Kraj	počet podniků podle velikosti stáda skotu (kusy)					
	0 – 10	11 – 50	51 – 200	201 – 500	501 - 1 000	nad 1000
Praha	91	44	28	12	6	3
JHC	1 232	676	356	113	68	48
JHM	440	104	42	25	27	17
KVK	149	78	53	41	13	3
HKK	844	261	119	39	31	28
LBK	500	205	82	29	20	4
MSK	1 223	330	111	49	26	16
OLK	539	184	64	60	27	28
PAK	966	313	109	37	34	33
PLK	747	430	231	68	43	39
STC	1 199	427	157	49	47	44
ULK	387	172	94	32	14	4
VYS	1 031	530	224	56	63	69
ZLK	1 062	185	53	26	24	14
ČR	10 410	3 939	1 723	636	443	350

Pramen: MZe.

Stavy skotu

Z tab. 97 je zřejmý zvyšující se význam kategorie skotu chovaného v systému BTPM, který mimo jiné potvrzuje podíl krav BTPM (33,1 %) na celkovém počtu krav registrovaných k 1. 1. 2013 v ÚE. V tabulce 96 je uveden počet podniků s chovem dojených krav a jejich velikost.

Tab. 96 Počet podniků a stavy dojených krav (k 1. 1. 2013)

Dojených krav v podniku	podniků		dojnic	
	počet	%	počet	%
1 – 10	1 564	47,4	3 593	1,0
11 – 50	614	18,6	14 871	4,0
51 – 200	466	14,1	51 596	13,8
201 – 500	442	13,4	145 772	39,0
501 – 1 000	187	5,7	122 082	32,6
nad 1 000	28	0,8	36 098	9,6
celkem	3 301	100,0	374 012	100,0

Pramen: MZe.

Tab. 97 Počet podniků a stavy krav bez tržní produkce mléka (k 1. 1. 2013)¹⁾

Dojených krav v podniku	podniků		krav	
	počet	%	počet	%
1 – 10	5 010	66,0	17 080	9,2
11 – 50	1 828	24,1	41 898	22,7
51 – 200	583	7,7	58 088	31,4
201 – 500	144	1,9	42 831	23,2
501 – 1 000	24	0,2	16 012	8,7
nad 1 000	7	0,1	8 914	4,8
celkem	7 596	100,0	184 823	100,0

Pramen: MZe.

1) dojená, kombinovaná a masná plemena.

Tab. 98 Stavy býků ve výkrmu (k 1. 1. 2013)

Býků v podniku	podniků		býků ve výkrmu	
	počet	%	počet	%
1 – 10	8 165	72,4	26 102	9,1
11 – 50	2 000	17,7	43 838	15,2
51 – 200	764	6,8	76 931	26,7
201 – 500	274	2,4	82 904	28,7
501 – 1 000	61	0,5	38 571	13,4
nad 1 000	12	0,2	20 071	6,9
celkem	11 276	100,0	288 417	100,0

Pramen: MZe.

Stavy dojných a kombinovaných plemen (včetně kříženců) byly 1. 1. 2013 tvořeny ze 48,2 % plemenem českým strakatým, ze 45,0 % holštýnským a z 3,6 % plemenem RED holštýnským. Ostatní dojená plemena se na stavech dojeného a kombinovaného skotu podílela 3,2 % (tab. 99).

Tab. 99 Stavy plemen skotu k 1. 1. 2013 – mléčná a kombinovaná plemena¹⁾

Plemeno a kříženci	krávy kusů	jalovice kusů	býci kusů	celkem	
				kusů	%
české strakaté ²⁾	180 767	165 871	121 637	468 275	48,2
holštýnské	188 035	177 028	72 292	437 355	45,0
RED holštýnské	15 240	12 254	7 890	35 384	3,6
ostatní	7 322	8 598	7 298	23 218	2,4
braunvieh	855	1 286	855	2 996	0,3
jersey	1 370	1 154	553	3 077	0,3
normande	414	390	322	1 126	0,1
ayrshire	215	111	25	351	0,1
celkem	394 218	366 692	210 872	971 782	100,0

Pramen: MZe.

1) podle převažujícího plemene; 2) a plemeno montbéliarde.

Nejvyšší podíl na celkových početních stavech masných plemen skotu (a jejich kříženců) k 1. 1. 2013 vykazuje plemeno charolais a kříženci s tímto plemenem (38,2 %), následováno plemenem aberdeen angus a jeho kříženci (19,0 %). Nejnižší podíl tvoří plemena salers (1,0 %), belgické modré (1,0 %) a highland (1,0 %) a jejich kříženci. Z databáze ústřední evidence vyplývá, že hlavními masnými plemeny skotu chovanými v ČR (cca 71,9 % z celkových stavů) jsou charolais, aberdeen angus a limousine (tab. 100).

Tab. 100 Stavby plemen skotu k 1. 1.2013 – masná plemena a jejich kříženci¹⁾

Plemeno a kříženci	krávy kusů	jalovice kusů	býci kusů	celkem	
				kusů	%
charolais	58 799	58 624	33 592	151 015	38,2
aberdeen angus	28 941	27 316	19 015	75 272	19,0
limousine	19 539	24 458	14 275	58 272	14,7
hereford	11 078	9 032	4 984	25 094	6,3
piemontese	7 485	6 550	4 198	18 233	4,6
masný simentál	6 442	8 270	5 364	20 076	5,1
blonde d'Aquitaine	6 631	7 025	3 849	17 505	4,4
galloway	2 757	2 695	1 876	7 328	1,9
gasconne	2 241	2 237	1 561	6 039	1,7
salers	1 674	1 471	992	4 137	1,0
ostatní ²⁾	1 778	1 565	1 089	4 432	1,1
highland	1 176	1 577	1 176	3 929	1,0
belgické modré	794	1 656	1 495	3 945	1,0
celkem	149 335	152 476	93 466	395 277	100,0

Pramen: MZe.

1) podle převažujícího plemene (včetně kříženců);

2) zahrnuje i bizony, jaky a zubry.

Zahraniční obchod s živým skotem

V roce 2012 pokračoval trend zvyšování vývozu živých zvířat z ČR. Bylo vyvezeno 139 007 býčků a 66 559 jaloviček. Největší podíl na exportech představovala zvířata samčího pohlaví.

Tab. 101 Vývozy skotu podle údajů ústřední evidence (všechna plemena)

Rok	býčci (kusů)	jalovičky (kusů)	celkem	
			kusů	%
2007	99 642	47 886	147 528	100,0
2009	128 246	62 368	190 614	129,2
2010	125 306	57 962	183 268	124,2
2011	131 182	58 397	189 579	128,5
2012	139 007	66 559	205 566	139,3

Pramen: MZe.

Struktura zahraničního obchodu se v letech 2007 až 2012 výrazněji nezměnila. Přehled nejvýznamnějších vývozních a dovozních teritorií v roce 2012 uvádějí tab. 102 a 103.

Dovozy živého skotu do ČR registrované v ÚE dosáhly v roce 2012 celkem 3 077 kusů, což je pouze zanedbatelný podíl počtu zvířat ve stejném roce vyvezených. Přibližně 43,8 % skotu bylo dovezeno z Německa a 43,2 % z Nizozemska. Podíl ostatních zemí na dovozech do ČR byl nízký a u žádné z nich nepřekročil hranici 10 % z dovezených zvířat.

Tab. 102 Země vývozu v roce 2012 (kusů)

Země	býčci	jalovičky	celkem	%	
Rakousko	27 494	25 117	52 611	25,6	
Nizozemsko	26 273	622	26 895	13,1	
Německo	10 470	14 503	24 973	12,1	
Turecko	21 221	1 221	22 442	10,9	
Belgie	20 801	339	21 140	10,3	
Chorvatsko	10 776	4 837	15 613	7,6	
Itálie	5 432	5 389	10 821	5,3	
Slovinsko	7 249	2 836	10 085	4,9	
Polsko	1 126	4 585	5 711	2,8	
Slovensko	2 039	2 081	4 120	2,0	
Španělsko	3 762	68	3 830	1,9	
Ukrajina	2	1 323	1 325	0,6	
Řecko	673	564	1 237	0,6	
Francie	1 157	15	1 172	0,6	
Kazachstán	20	787	807	0,4	
ostatní	512	2 272	2 784	1,3	
celkem	kusů	139 007	66 559	205 566	100,0
	%	67,6	32,4	100,0	x

Pramen: MZe.

Tab. 103 Počty dovezených živých zvířat do ČR v roce 2012 (kusů)

Země	býčci	jalovičky	celkem	%	
Německo	693	656	1 349	43,8	
Nizozemsko	1 326	4	1 330	43,2	
Francie	84	22	106	3,4	
Dánsko	13	78	91	3,0	
Rakousko	33	58	91	3,0	
Slovensko	46	36	82	2,7	
ostatní	21	7	28	0,9	
celkem	kusů	2 216	861	3 077	100,0
	%	72,0	28,0	100,0	x

Pramen: MZe.

Z bilance zahraničního obchodu vyplývá vysoký převis vývozu nad dovozy živého skotu, resp. vysoká aktivní „početní“ bilance. Z podnikového hlediska se vzhledem k vyšším zahraničním cenám zřejmě většinou jedná o ekonomicky efektivní vývozy. Z hlediska agrárního sektoru není tento stav, zejména vývozy telat, pozitivní. Poklesem stavů je negativně ovlivňována produkce jatečného skotu, pracovní místa, využívání kapacity jatek a rozvoj masného průmyslu, spotřeba krmiv (využití půdy) aj.

10. Vybrané ukazatele chovu skotu v krajích ČR

Pro možnost posouzení základních ukazatelů chovu skotu z regionálního hlediska jsou v této části ročenky uvedeny s minimálním komentářem vybrané údaje za kraje ČR. Poněvadž význam kraje Praha je z hlediska zemědělské výroby malý, jsou „pražské“ ukazatele ve většině případů zahrnuty do kraje Středočeského. Používané zkratky krajů, počet obyvatel a výměru zemědělské půdy a TTP uvádí tab. 104.

Přes milion obyvatel žije v Praze a v krajích Středočeském, Moravskoslezském a Jihomoravském, nejméně obyvatel mají kraje Pardubický, Liberecký, Karlovarský a Vysočina. Největší výměru zemědělské půdy využívají kraje Středočeský, Jihočeský, Jihomoravský a Vysočina, nejnižší pak Zlínský, Karlovarský a Liberecký. Podíl TTP ze zemědělské půdy nad 50 % se nachází v krajích Karlovarský a Liberecký (cca 64 a 60 %), nejnižší podíl TTP (6 %) vykazuje kraj Jihomoravský. Za rok 2012 jsou ve srovnání s rokem 2011 za ČR vykázány o 27,4 tis. ha a 0,3 % nižší počet obyvatel, o 21,9 tis. ha a 0,6 % vyšší výměra zemědělské půdy a o 26,0 tis. ha a 2,8 % vyšší výměra TTP.

Tab. 104 Kraje ČR v roce 2012

Kraj	zkratka	obyvatel (tis.) ¹⁾	zem. půda (tis. ha) ²⁾	TTP ²⁾	
				tis. ha	% ³⁾
Středočeský	STC	1 279,3	551,7	65,0	11,8
Praha	Praha	1 241,7	11,6	0,6	5,2
Jihočeský	JHC	636,1	423,5	168,1	39,7
Plzeňský	PLK	571,7	315,1	113,7	36,1
Karlovarský	KVK	303,2	99,7	64,2	64,4
Ústecký	ULK	828,0	217,3	60,0	27,6
Liberecký	LBK	438,6	102,1	61,3	60,0
Královehradecký	HKK	553,9	235,4	65,9	28,0
Pardubický	PAK	516,4	231,2	53,6	23,2
Vysočina	VYS	511,9	363,8	85,1	23,4
Jihomoravský	JHM	1 166,3	361,4	21,3	5,9
Olomoucký	OLK	638,6	248,1	69,0	27,8
Zlínský	ZLK	589,0	153,4	54,3	35,4
Moravskoslezský	MSK	1 230,6	211,7	85,7	40,5
celkem ČR	ČR	10 505,3	3 526,0	967,8	27,4

Pramen: ČSÚ. 1) počet obyvatel k 1. 1. 2012; 2) ze soupisu ploch osevů k 31. 5. 2012; 3) z výměry zemědělské půdy v daném kraji.

Značnou variabilitou se v závislosti na výměře zemědělské půdy, TTP a na dalších faktorech (přírodní a výrobní podmínky, pracovní příležitosti, tradice aj.) vyznačují i stavy skotu. Nejvíce skotu se chová v kraji Jihočeském, nejméně pak v Ústeckém (tab. 105).

Vztah mezi výměrou zemědělské půdy a stavy skotu celkem, kraje celkem a dojnic vyjadřují (pro tento nízký počet případů) koeficienty korelace $r = 0,718$, $0,691$ a $0,745$. Těsná závislost ($r = 0,971$) existuje mezi výměrou TTP a počtem krav bez TPM.

V roce 2012 se meziročně snížily stavy krav o 14,1 tis. ks a 2,5 %, z toho stavy dojnic o 7,0 tis. a 1,9 % a stavy krav BTM o 7,1 tis. ks a 3,9 %. Pokles byl vykázán i u chovných jalovic o 4,4 tis. a 2,3 %. Stavy býků se zvýšily o 4,6 tis. a 4,1 % (tab. 105).

Tab. 105 Stavby hlavních kategorií skotu (tis. kusů, prosinec 2012)

Kraj	skot celkem	krávy ¹⁾			chovné jalovice ²⁾	býci nad 1 rok ³⁾
		dojené	bez TPM	celkem		
STC	145,9	45,0	11,9	56,9	21,0	16,9
JHC	208,3	46,7	36,7	83,4	27,5	18,9
PLK	155,1	39,8	23,8	63,6	22,8	13,7
KVK	37,1	7,4	8,8	16,2	5,2	2,6
ULK	36,4	7,8	6,8	14,6	4,6	4,2
LBK	44,3	10,3	8,8	19,1	5,7	3,4
HKK	99,7	29,4	11,2	40,6	14,5	8,9
PAK	108,8	33,8	10,3	44,1	16,4	9,2
VYS	205,6	63,5	20,6	84,1	30,3	17,9
JHM	58,9	20,4	3,2	23,6	9,1	5,7
OLK	88,0	25,2	11,3	36,5	12,8	8,2
ZLK	58,6	18,0	8,0	26,0	9,2	3,7
MSK	74,2	19,8	14,3	34,1	11,6	4,1
ČR	1 320,9	367,1	175,7	542,8	190,7	117,4

Pramen: ČSÚ.

1) zapuštěné a nezapuštěné;

2) zahrnuje jalovice ve věku 1 až 2 roky, nezahrnuje jatečné jalovice a jalovice nad 2 roky;

3) zahrnuje býky a voly ve věku 1 až 2 roky a býky nad 2 roky.

Tab. 106 Stavby skotu na 100 ha zem. půdy (TTP, kusů, prosinec 2012)¹⁾

Kraj	skot celkem	krávy			chovné jalovice	býci nad 1 rok	krávy ²⁾ bez TPM
		dojené	bez TPM	celkem			
STC	25,9	8,0	2,1	10,1	3,7	3,0	18,1
JHC	49,2	11,0	8,7	19,7	6,5	4,5	21,8
PLK	49,2	12,6	7,5	20,1	7,2	4,3	20,9
KVK	37,2	7,4	8,8	16,2	5,2	2,6	13,7
ULK	16,8	3,6	3,1	6,7	2,1	1,9	11,3
LBK	43,4	10,1	8,7	18,8	5,6	3,3	14,4
HKK	42,4	12,5	4,7	17,2	6,2	3,8	17,0
PAK	47,1	14,6	4,4	19,0	7,1	4,0	19,2
VYS	56,5	17,4	5,7	23,1	8,3	4,9	24,2
JHM	16,3	5,6	0,9	6,5	2,5	1,6	14,9
OLK	35,5	10,1	4,5	14,6	5,2	3,3	16,4
ZLK	38,2	11,7	5,2	16,9	6,0	2,4	14,8
MSK	35,0	9,3	6,7	16,0	5,5	1,9	16,6
ČR	37,5	10,4	5,0	15,4	5,4	3,3	18,1

Pramen: ČSÚ.

1) výměry půdy převzaty z plochy osevů k 31. 5. 2012;

2) na 100 ha TTP.

Přesnější „pohled“ na intenzitu chovu v ČR poskytuje přepočten stavů na výměru zemědělské půdy, popř. TTP. Při průměru 37,5 kusů skotu na 100 ha zemědělské půdy kolísá tento ukazatel mezi 56,5 (kraj Vysočina) a 16,3 kusy (kraj Jihomoravský, tab. 106).

Při průměru 7 433 litrů mléka na krávu dosáhly v roce 2012 nejvyšší dojivosti kraje Středočeský, Moravskoslezský a Zlínský (7 760 až 7 989 litrů mléka), nejnižší (méně než 6 200 l) Karlovarský s vysokým podílem TTP. V krajích Pardubický a Vysočina překročila výroba na ha zemědělské půdy 1 000 litrů, v Ústeckém byla nižší než 300 litrů. Údaje o narozených a odchovaných telatech poukazují na méně uspokojivou situaci v reprodukci plemenic skotu ve všech krajích (tab. 107).

Tab. 107 Vybrané ukazatele chovu dojníc (2012)

Kraj	výroba mléka		mléka na krávu lt ²⁾	telat na 100 krav		úhyn % ³⁾
	mil. lt	lt/ha z. p. ¹⁾		narozeno	odchováno	
STC	351,7	624,4	7 760	97,2	90,7	6,7
JHC	317,8	750,5	6 739	95,1	87,5	8,0
PLK	292,9	929,7	7 339	96,9	89,9	7,2
KVK	46,1	462,2	6 172	93,3	85,3	8,6
ULK	55,9	257,2	7 091	95,4	89,2	6,5
LBK	69,8	683,6	6 714	94,2	87,0	7,7
HKK	217,1	922,4	7 366	98,0	91,8	6,3
PAK	253,0	1 094,4	7 467	99,8	93,5	6,4
VYS	482,0	1 324,8	7 599	98,2	90,4	8,0
JHM	157,3	435,2	7 684	99,8	93,8	6,0
OLK	193,8	781,3	7 677	97,6	91,4	6,3
ZLK	144,5	941,7	7 989	97,1	92,0	5,3
MSK	158,8	750,2	7 936	96,0	90,0	6,2
ČR	2 740,7	777,3	7 433	97,0	90,2	7,0

Pramen: ČSÚ.

1) údaj o zemědělské půdě je ze soupisu ploch osevů k 31. 5. 2012;

2) průměrná roční dojivost;

3) úhyn telat z počtu narozených.

Užitkovost krav v KU v krajích (tab. 108) koresponduje s výrobní užitkovostí (tab. 107). Rozdíl mezi dojivostí zjištěnou v KU a výrobní (tab. 107) lze zčásti zdůvodnit rozdílným postupem výpočtu výrobní užitkovosti a zjišťování produkce mléka v KU a určitým zvýhodněním krav v KU vykazováním produkce mléka za normované laktace.

Stejně jako u početních stavů dojníc existují značné rozdíly mezi kraji i v porážkách skotu (tab. 109). Nejvíce jatečných zvířat bylo poráženo v krajích Pardubickém, Vysočina, Plzeňském a Středočeském, nejméně pak v kraji Karlovarském. Rozdíly v porážkových hmotnostech poukazují na možnosti zlepšování tohoto ekonomicky významného ukazatele jak mezi kraji, tak i v jejich rámci. Za rok 2012 se ve srovnání s rokem 2011 snížil počet porážek krav a jalovic o 3,6 a 0,8 tis. kusů (3,3 a 3,4 %), býků o 16,0 tis. kusů a 15,3 %, telat o 0,7 tis. kusů a 8,5 % a skotu celkem o 21,1 tis. kusů a 8,6 %.

Při průměru 18,6 kg kolísala výroba hovězího a telecího masa na hektar zemědělské půdy v roce 2012 mezi 5,0 kg v Ústeckém a 75,4 kg v Pardubickém kraji.

Tab. 108 Výsledky kontroly užítkovosti v roce 2012

Kraj	normov. lactace	mléko (kg)	tuk (%)	bílkoviny (%)	věk při 1. otelení	mezidobí dnů
Praha	189	9 395	3,53	3,32	23/23	397
STC	34 586	8 483	3,81	3,35	25/25	412
JHC	38 523	7 402	3,93	3,41	28/06	407
PLK	29 640	7 765	3,93	3,42	27/09	407
KVK	1 774	5 722	4,18	3,40	32/29	420
ULK	2 826	7 910	3,85	3,30	27/01	412
LBK	8 342	6 743	3,99	3,36	28/22	399
HKK	23 542	7 857	3,86	3,38	27/10	403
PAK	28 038	7 758	3,87	3,44	27/03	398
VYS	55 100	8 104	3,90	3,39	26/22	404
JHM	18 085	8 213	3,80	3,36	25/26	412
OLK	19 762	8 572	3,81	3,36	25/22	414
ZLK	13 499	8 899	3,88	3,32	25/09	412
MSK	14 109	9 307	3,68	3,26	24/28	416
ČR	288 015	8 047	3,87	3,38	26/22	407

Pramen: ČMSCH, a. s.

Tab. 109 Počet porážek a porážkové hmotnosti skotu v krajích ČR (2012)

Kraj	porážky (tis. kusů)					porážk. hmotn. (kg/kus) ¹⁾	
	býci	krávy	jalovic	telata	celkem	býci	skot celk.
STC	8,6	7,9	1,8	0,6	18,9	611,7	533,7
JHC	5,9	6,5	1,7	0,4	14,5	574,7	529,1
PLK	11,4	13,2	2,1	0,9	27,6	628,2	542,9
KVK	0,7	0,7	0,3	0,1	1,8	578,5	521,7
ULK	1,3	0,9	1,3	0,1	3,6	607,9	546,2
LBK	1,8	2,0	0,7	0,2	4,7	618,7	532,4
HKK	5,3	7,3	1,6	0,8	15,0	620,2	512,6
PAK	22,2	26,3	5,7	1,9	56,1	673,8	576,1
VYS	15,4	20,8	3,7	0,9	40,8	635,4	546,5
JHM	5,2	2,6	0,7	0,4	8,9	655,7	575,6
OLK	4,3	2,2	0,7	0,2	7,4	604,8	555,3
ZLK	2,5	11,7	1,7	0,7	16,6	551,2	452,1
MSK	3,8	4,0	1,0	0,3	9,1	608,0	525,1
ČR	88,4	106,1	23,0	7,5	225,0	631,8	542,1

Pramen: ČSÚ.

1) kg živé hmotnosti.

Na nízkou intenzitu chovu skotu a výroby hovězího masa v ČR poukazuje rovněž skutečnost, že se tato komodita na celkové produkci masa (bez drůbeže) podílí pouze 21,5 % (tab. 110). Vývoj produkce masa (nejen hovězího) je důsledkem a současně i jednou z příčin dlouhodobého snižování rozměru agrárního sektoru v ČR.

Tab. 110 Výroba hovězího masa a masa celkem (v jatečné hmotnosti, 2012)

Kraj	hovězí a telecí celkem ¹⁾		vepřové maso (tis. tun)	maso celkem (bez drůbeže)	
	tis. tun	kg/ha z. p.		tis. tun	kg/ha z. p.
STC	5,5	9,7	33,3	38,8	68,9
JHC	4,1	9,7	49,3	53,5	126,3
PLK	8,1	25,8	18,6	26,8	84,9
KVK	0,5	5,2	0,1	0,6	5,9
ULK	1,1	5,0	1,0	2,1	9,5
LBK	1,3	13,2	1,5	2,9	28,4
HKK	4,2	17,7	15,4	19,6	83,2
PAK	17,4	75,4	12,0	29,4	127,3
VYS	11,9	32,8	24,2	36,2	99,4
JHM	2,8	7,6	37,4	40,2	111,1
OLK	2,2	8,9	22,1	24,3	97,9
ZLK	4,0	25,9	6,3	10,3	67,1
MSK	2,6	12,1	18,6	21,2	100,1
ČR	65,7	18,6	239,8	305,9	86,7

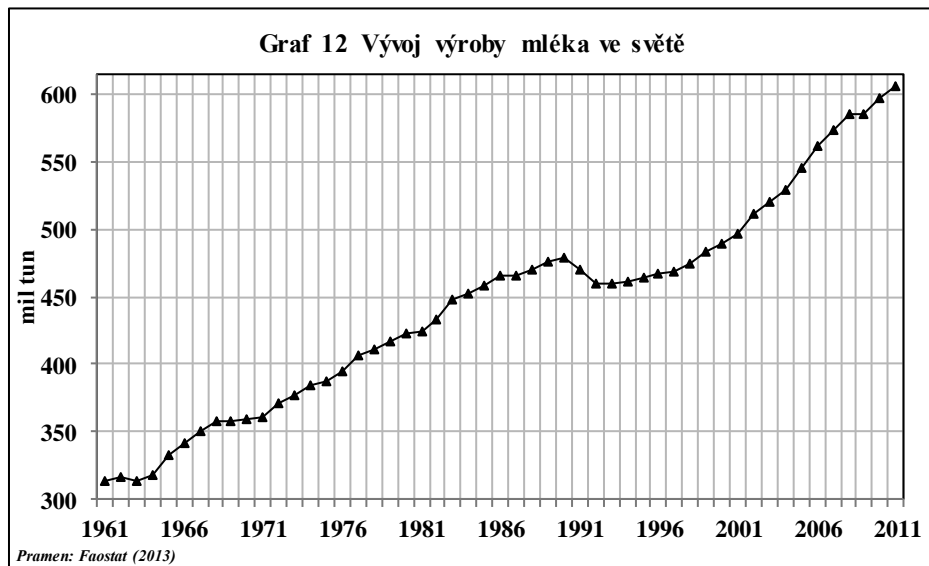
Pramen: ČSÚ.

1) včetně telecího.

11. Výroba, prodej a zpracování mléka v EU a ve světě

Výroba a zpracování mléka ve světě

Výroba mléka ve světě a v EU se v posledních letech zvyšuje. Podle FAO dosáhla v roce 2011 cca 606,7 mil. tun (graf 12), což je např. o cca 95, 29 a 22 % vyšší produkce než před 50, 20 a 10 lety. S výjimkou let 1990 až 1998 se výroba kravského mléka ve světě zvyšuje téměř plynule a rovnoměrně, růst poptávky a spotřeby mléka a mléčných výrobků v dalších letech bude ovlivněn přírůstkem světové populace a zvyšováním životní úrovně obyvatel v rozvojových zemích.

Na této světové produkci kravského mléka (606,7 mil. tun) se přibližně 80 % podílí EU a dalších 14 států (tab. 111), zbývající státy světa necelými 20 % a na ČR cca 0,45 %.

Tab. 111 Státy s nejvyšší výrobou mléka v roce 2011 (mil. tun)

Poř.	Stát(y)	mil. t	%	Poř.	Stát(y)	mil. t	%
1.	EU	151,3	24,9	9.	Pákistán	12,9	2,1
2.	USA	89,0	14,7	10.	Ukrajina	10,8	1,8
3.	Indie	52,5	8,7	11.	Mexiko	10,7	1,8
4.	Čína	36,9	6,1	12.	Argentina	10,5	1,7
5.	Brazílie	32,1	5,3	13.	Austrálie	9,1	1,5
6.	Rusko	31,4	5,2	14.	Kanada	8,4	1,4
7.	N. Zéland	17,5	2,9	15.	Japonsko	7,5	1,2
8.	Turecko	13,8	2,3		celkem	494,4	81,6

Pramen: Missone (2013); Faostat (2013).

Dvacet největších světových zpracovatelů mléka (tab. 112) zpracovává přibližně 24 % ve světě vyrobeného kravského a buvolího mléka. Největší mlékárenská společnost Fonterra zpracuje ročně cca 3 % světové výroby, resp. 4,8 % celkového objemu dodávek mléka. Polovina firem uvedených v tab. 112 má sídlo v Evropě, 30 % v USA a Kanadě a zbytek (20 %) v dalších regionech světa.

Tab. 112 TOP-20 světových zpracovatelů mléka (2012)

Název	stát	mléko ¹⁾ mil. t	obrat \$	Název	stát	mléko ¹⁾ mil. t	obrat \$
Fonterra Co	NZ	21,6	16,4	Saputo Inc.	USA ⁴⁾	6,3	7,0
Dairy ²⁾	USA	17,1	13,0	Glanbia	Irs	6,0	3,9
Lactalis	Fra	15,0	16,9	Land O'Lakes	USA	5,9	4,3
Nestlé	Švýc	14,9	19,1	California ⁵⁾	USA	4,6	3,0
Dean Foods	USA	12,0	13,1	Müller	Něm	4,4	6,5
Arla Foods	Dá/Šv	12,0	12,0	Sodiaal	Fra	4,1	5,7
Friesland ³⁾	Niz	10,1	13,4	Mengniu ⁶⁾	Čína	4,1	5,8
Danone	Fra	8,2	15,6	GCMMF	Indie	4,0	2,5
Kraft Foods	USA	7,8	7,5	Yili Group	Čína	4,0	5,8
DMK	Něm	6,9	6,4	Bongrain SA	Fra	3,6	5,5

Pramen: IFCN (2013).

1) nákup mléka; 2) Dairy Farmers of America; 3) FrieslandCampina; 4) USA + Kanada; 5) California Dairies Inc.; 6) Mengniu Dairy Company Ltd.

Zpráva IFCN (Mezinárodní síť zemědělských farem) uvádí za rok 2011 náklady na výrobu mléka v 51 státech. Při průměru 40,6 \$ za 100 kg mléka (cca 7,90 Kč za kg při kurzu 1 \$ = 19,50 Kč) byla zjištěna variabilita mezi 5,00 \$ v extenzivních oblastech Kamerunu a 100 \$ na průměrných farmách ve Švýcarsku (cca 1,00 až 19,50 Kč za kg). Náklady pod 30 \$ (cca 6,00 Kč) byly zjištěny v Argentině, Chile, Peru, Indonésii, aj., mezi 30 a 40 \$ (6,00 a 7,80 Kč) v Oceánii, Indii, některých jihoevropských státech aj., mezi 40 a 50 \$ (7,80 a 9,80 Kč) v USA, Brazílii, Tunisku a Irsku a nad 50 \$ (cca 9,80 Kč) v západní Evropě, Polsku, Mexiku, Izraeli, Turecku, Číně, Japonsku a v dalších.

Výroba a zpracování mléka v EU

Z grafu 13 je patrné, že prodej mléka byl v roce 2011 ve všech státech unie nižší než jejich národní kvóty v kvótovém roce 2012/13. Objem prodaného mléka (138,9 mil. tun bez Malty) byl o cca 13,6 mil. tun a 9 % nižší než součet kvót. Znamená to, že kvóty již v současnosti výrobu mléka ve většině států neomezují. Přes zvyšování kvót až do jejich zrušení v roce 2015 o 1 % ročně se v rámci EU očekává jejich využití na cca 96 %.

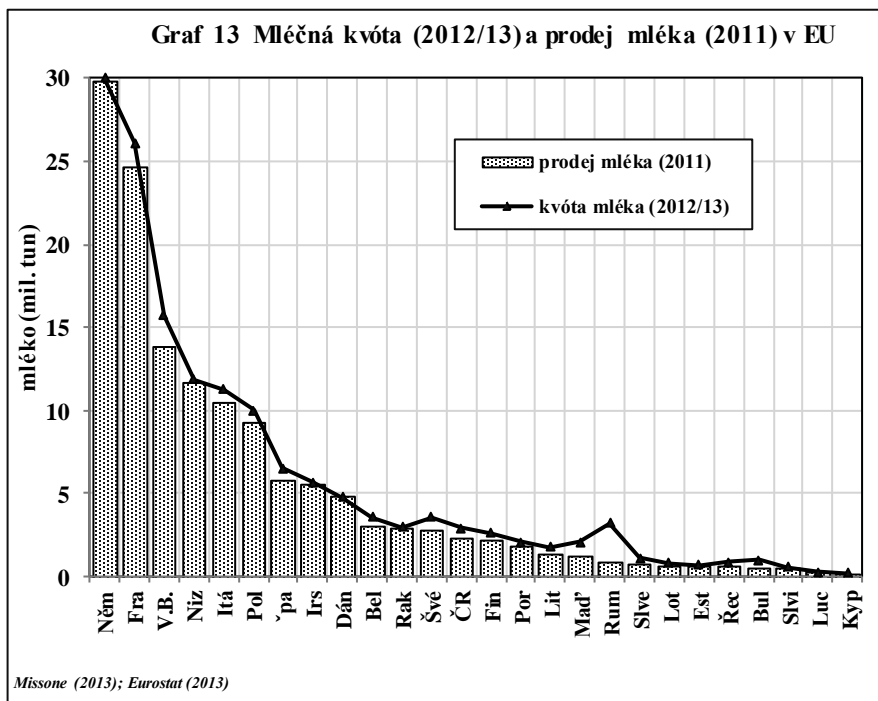
Pravidelný průběh nákupu a růst objemu prodaného mléka je patrný z grafu 14. V letech 2009 až 2012 se roční prodej mléka zvýšil o cca 5 168 tun a 3,9 %, z toho v EU-15 o 4 286 tis. tun a 3,7 % a v EU-12 o 882 tis. tun a 4,8 %. Na prodeji mléka se podílely cca 84 % státy EU-15 a 16 % státy EU-12. Meziroční vývoj dodávek mléka ve státech EU v roce 2012 je patrný z tab. 113.

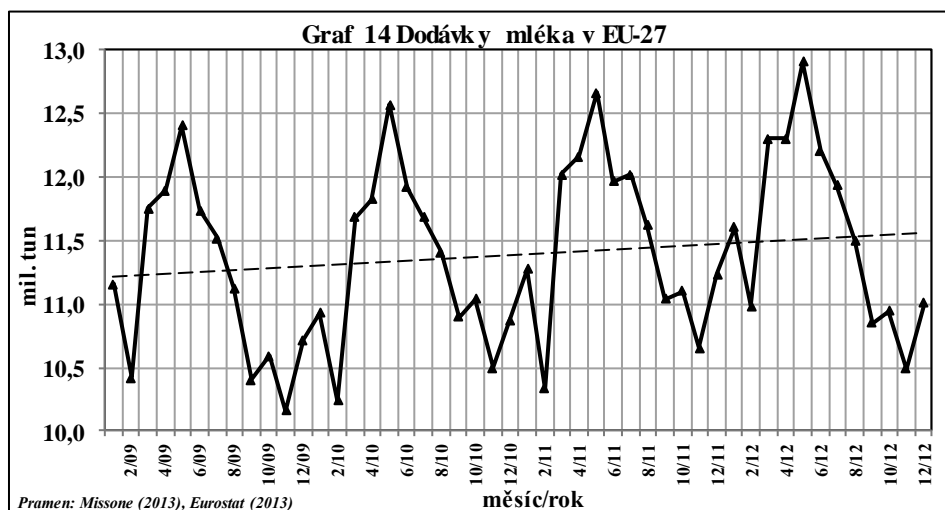
Tab. 113 Prodej mléka v EU (2009 až 2012)

Rok	prodej mléka					
	EU-15		EU-12		celkem	
	mil. tun	%	mil. tun	%	mil. tun	%
2009	115,5	100	18,4	100	133,9	100
2010	117,6	102	18,0	98	135,6	101
2011	119,6	104	18,5	101	138,1	103
2012	119,7	104	19,3	105	139,0	104

Pramen: Missone (2013); Eurostat (2013).

1) výpočet z měsíčních cen.

Tab. 114 Meziroční změna dodávek mléka v EU v roce 2012

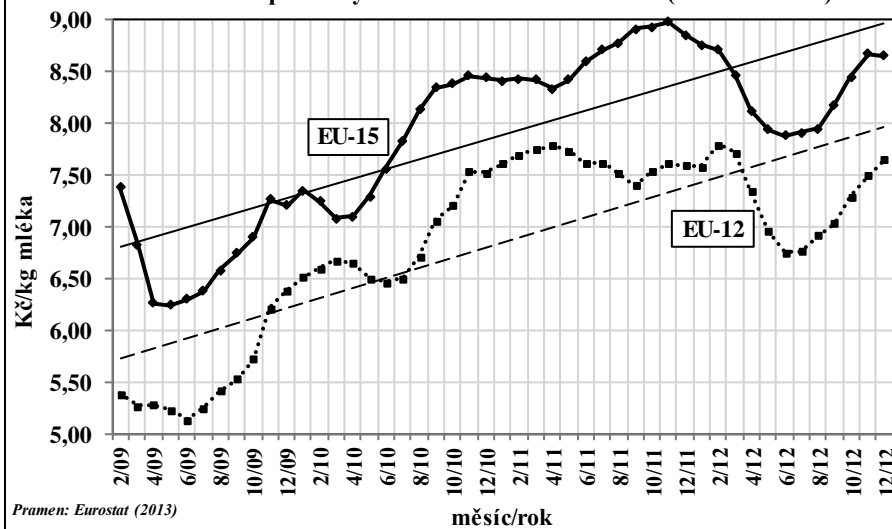
Státy	tis. tun	%	Státy	tis. tun	%
Polsko	+516	+5,5	Nizozemí	+41	+0,4
Německo	+434	+1,5	Slovensko	+40	+4,9
Španělsko	+161	+2,8	Portugalsko	+26	+1,4
Dánsko	+130	+2,7	Rumunsko	-4	-0,4
Baltské státy	+128	+4,1	Bulharsko	-5	-0,2
ČR	+84	+3,6	Francie	-58	-0,2
Maďarsko	+72	+6,7	Irsko	-130	-2,3
Rakousko	+66	+2,3	V. Británie	-154	-1,1
Itálie	+48	+0,5	celkem	+1 200	+0,9

Pramen: *Wohlfarth (2013); Eurostat (2013).*

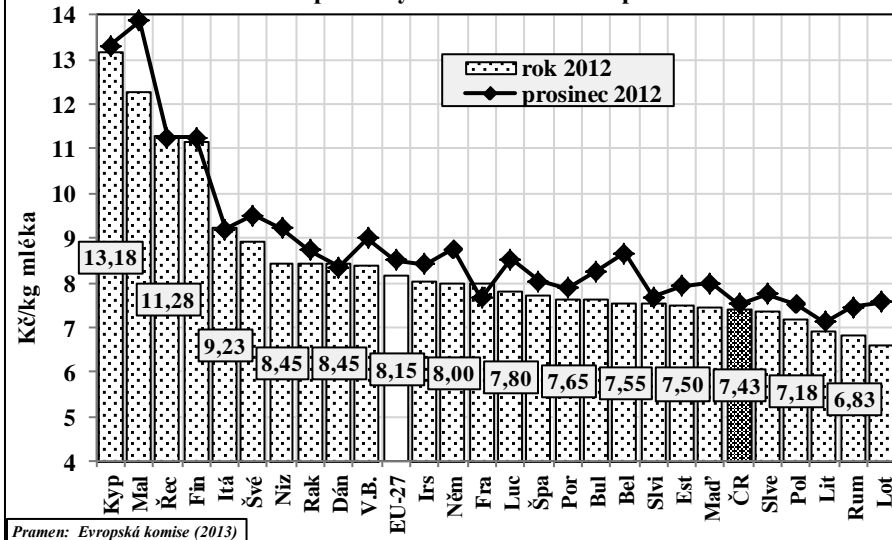
Nákupní ceny mléka v EU

V letech 2009 až 2012 se ceny mléka v EU při značné variabilitě až do konce roku 2011 zvyšovaly a v tomto období byly v EU-15 (průměr 7,88 Kč) o 1,06 Kč (15,6 %) za kg vyšší než v EU-12 (6,82 Kč). Čtyřletý průměr cen mléka v ČR (7,10 Kč) o 0,78 Kč (9,9 %) nižší než v EU-15 a o 0,28 Kč (4,1 %) vyšší než v EU-12 (graf 15). V EU-27 kolísaly v roce 2012 ceny mléka mezi 6,63 Kč v Lotyšsku a 13,18 Kč za kg na Kypru, v prosinci 2012 pak mezi 7,13 Kč v Litvě a 13,88 Kč na Maltě. V ČR byla cena mléka za rok 2012 (7,43 Kč) šestá, v prosinci 2012 (7,53 Kč) čtvrtá nejnižší ze států EU (graf 16).

Graf 15 Nákupní ceny mléka v EU-15 a v EU-12 (2009 až 2012)

Graf 16 Nákupní ceny mléka států EU v prosinci 2012

Tab. 115 Prodej a nákupní ceny mléka v EU (2009 až 2012)

Rok	nákupní cena mléka ¹⁾							
	EU-15		EU-12		EU-27		ČR	
	Kč/kg	%	Kč/kg	%	Kč/kg	%	Kč/kg	%
2009	6,80	100	5,55	100	6,61	100	5,65	100
2010	7,77	114	6,83	123	7,63	115	7,14	126
2011	8,64	127	7,62	138	8,50	129	8,18	145
2012	8,30	122	7,27	131	8,15	123	7,43	132
průměr	7,88	116	6,82	123	7,72	117	7,10	126

Pramen: Eurostat (2013); DairyCo (2013).

1) výpočet z měsíčních cen.

Zahraniční obchod s mléčnými výrobky

Největší nárůst vývozu mléčných výrobků za poslední tři roky (o 25 %) vykázal Nový Zéland a upevnil svoji „první“ pozici v rámci světového obchodu. Téměř o 11 % vzrostl objem exportů z EU a z USA, menší nárůst (o 2,7 %) vykázala Austrálie (tab. 116).

Tab. 116 Hlavní vývozci mléčných výrobků (v mléčných ekvivalentech)

Stát(y)	2010	2011		2012	
	mil. tun	mil. tun	% ¹⁾	mil. tun	% ¹⁾
N. Zéland	15,7	17,5	+11,5	19,6	+24,8
EU	15,1	15,8	+4,6	16,7	+10,6
USA	6,5	7,0	+7,7	7,2	+10,8
Austrálie	3,7	3,6	-2,7	3,8	+2,7
Belgie	2,5	2,5	0	3,1	+24,0

Pramen: Wohlfarth (2013). 1) rozdíl k roku 2010.

Mezi deset největších světových vývozců a současně i dovozců mléčných výrobků (tab. 117) patří USA a EU.

Tab. 117 Deset největších světových vývozců a dovozců mléčných výrobků

Exporty mléka			Importy mléka		
stát(y)	mil. tun ¹⁾	% ²⁾	stát(y)	mil. tun ¹⁾	% ²⁾
Nový Zéland	21,2	2,8	Čína	6,13	0,8
EU	16,8	2,2	Rusko	2,86	0,4
USA	7,5	1,0	Alžírsko	2,58	0,3
Austrálie	3,7	0,5	Mexiko	2,53	0,3
Argentina	2,8	0,4	USA	2,49	0,3
Uruguay	1,5	0,2	Venezuela	2,31	0,3
Švýcarsko	1,0	0,1	Japonsko	1,90	0,3
Egypt	0,8	0,1	Indonésie	1,78	0,2
Ukrajina	0,8	0,1	Egypt	1,72	0,2
Singapur	0,7	0,1	EU	1,55	0,2
celkem	56,8	7,5	celkem	25,85	3,4

Pramen: Misonne (2013); GTA.

1) mléčných ekvivalent v roce 2012 (předběžné údaje);

2) ze světové výroby 759,6 mil. tun mléčných ekvivalentů za rok 2012 (odhad FAO).

Podle Faostatu jsou největšími exportéry mléčných výrobků z EU Německo, Francie, Nizozemí, Belgie, Irsko, Polsko, Dánsko, V. Británie, Itálie a Rakousko, importéry pak Německo, Nizozemí, Itálie, Belgie, Francie, V. Británie, Španělsko, Řecko, Dánsko a Rakousko. V období 2008 až 2012 se zvýšil o cca 190 a 40 % vývoz SOM, sýrů a sušené syrovátky a o 20 % poklesl vývoz másla a sušeného plnotučného mléka (tab. 118).

Tab. 118 Vývoj objemu exportů mléčných výrobků z EU (tis. tun)

Výrobek	2004	2008	2009	2010	2011	2012	index ²⁾
sýry	576	555	578	676	682	776	140
másla	333	154	149	156	126	122	79
SM ¹⁾ odstředěné	283	179	231	379	518	523	292
SM ¹⁾ plnotučné	517	485	463	447	390	386	80
sušená syrovátka	306	343	401	396	451	482	141

Pramen: Wohlfarth (2013).

1) sušené mléko;

2) rok 2008 = 100.

Vybrané ukazatele agrárního sektoru Německa, Rakouska a v ČR

Základní produkční a ekonomické ukazatele agrárního sektoru v Německu, Rakousku a ČR pocházejí z roku 2011, vyjimečně z let 2010 nebo 2012. Údaje za ČR jsou převzaty především z ČSÚ, MZe ČR, SZIF a Eurostatu, za Německo a Rakousko z ministerstev zemědělství, Eurostatu, statistických úřadů, Zelených zpráv aj. Ekonomické údaje vykazované v evropské měně jsou na českou měnu přepočítány v kurzu 1 € = 24,00 Kč.

Tab. 119 Vybrané agrární ukazatele Německa, Rakouska a ČR

Ukazatel	jedn.	Německo	Rakousko	ČR	
počet obyvatel	tis.	81 843	8 443	10 505	
výměra	orné půdy	tis. ha	11 834	1 360	2 513
	TTP		4 630	1 484	968
	zemědělské půdy ¹⁾		16 464	2 844	3 481
podíl TTP ze zemědělské půdy ¹⁾	%	28	52	28	
stavy	skot celkem	tis. kusů	12 528	1 977	1 354
	z toho dojené krávy		4 182	631	373
	z toho krávy bez TPM		707	257	178
	prasata		27 403	3 005	1 579
	ovce a kozy		1 808	433	245
výroba	kravské mléko	tis. tun	29 629	3 307	2 664
	maso hovězí (+ telecí)		1 171	225	66
	maso vepřové		5 619	517	240
pro-dukce	rostlinná	mld. Kč	605,5	76,8	70,3
	živočišná		601,9	76,8	43,4
	rostlinná + živočišná		1 207,4	153,6	113,7

Zemědělskou půdou se v této části rozumí součet výměry orné půdy a TTP. Výchozí ukazatele srovnávaných států obsahuje tab. 119. Vyplývá z ní, že počet obyvatel ČR dosahuje cca 13 % počtu obyvatel Německa a je o cca dva miliony a 25 % vyšší než počet obyvatel Rakouska, a že ČR využívá kolem 21 % součtu výměry orné půdy a TTP Německa a o cca 637 tis. hektarů a 18 % větší výměru stejné půdy než Rakousko.

Ze srovnání souhrnných ukazatelů je zřejmé, že české ukazatele v tab. 119 jsou horší než rakouské. Např. stavy skotu, dojnic, krav bez TPM, prasat, ovcí a koz dosahují 68, 59, 69, 53, 61 a 33 %. Nižší je výroba mléka, hovězího a vepřového masa (o cca 19, 71 a 54 %) stejně jako rostlinná a živočišná produkce (o 8 a 43 %). Dojivost "českých" krav (v roce 2011 o cca 215 kg a 3 % vyšší než v Německu a o 1 090 kg a 18 % vyšší než v Rakousku) a stavy krav bez TPM (při využití „kvóty“ v Německu, Rakousku a v ČR na cca 111, 74 a 200 %) potvrzují, že čeští zemědělci chovat skot umějí. Hlavní příčinou aktuálního stavu jsou nepříznivé ekonomické výsledky chovu skotu a prasat ovlivněné i nestejnými zásadami společné zemědělské politiky.

Absolutní a relativní rozdíly ve stavech hospodářských zvířat na jednotku plochy mezi ČR, Německem a Rakouskem jsou zřejmé z tab. 120.

Tab. 120 Počty zvířat na jednotku plochy v Německu, Rakousku a ČR

Ukazatel (2011, 2012)		Německo	Rakousko	ČR
stavy na 100 ha zem. půdy	skot celkem	76,1	69,5	38,9
	z toho dojené krávy	25,4	22,2	10,7
	z toho krávy bez TPM	4,3	9,0	5,1
	prasata	166,4	105,7	45,4
	ovce + kozy	11,0	15,2	7,0
stavy na 100 ha TTP	krávy bez TPM	15,3	17,3	18,4
	ovce + kozy	39,0	29,2	25,3
prasat na 100 ha orné půdy		231,6	221,0	62,8

Na 100 ha zemědělské půdy dosahují v ČR stavy skotu celkem, dojených krav, krav bez TPM a malých přežvýkavců cca 51, 42, 119 a 64 % stavů stejných druhů a kategorií zvířat v Německu a 56, 48, 57 a 46 % v Rakousku. Na 100 hektarů TTP připadá v ČR ve srovnání s Německem a Rakouskem kolem 120 a 106 % krav bez TPM a 64 a 46 % ovcí a koz. Dlouhodobě nepříznivý vývoj ve výrobě vepřového masa v ČR potvrzují údaje o početních stavech prasat. Na jednotku plochy zemědělské a orné půdy se v ČR chová pouze 27 % stavů prasat v Německu a 28 % stavů prasat v Rakousku.

Úměrně nízkým stavům zvířat byla v roce v ČR úměrně nižší i výroba mléka a masa na jednotku plochy než ve srovnávaných státech. V přepočtu na hektar zemědělské půdy se v ČR v roce 2011 vyrobilo 43 a 65 % mléka, 27 a 24 % hovězího a 20 a 38 % vepřového masa produkce stejných komodit v Německu a v Rakousku. V přepočtu na obyvatele byla výroba mléka o 30 a 36 %, hovězího masa o 56 a 76 % a vepřového masa o 33 a 63 % nižší než ve stejném roce v Německu a Rakousku (tab. 121).

Tab. 121 Výroba mléka a masa na hektar v Německu, Rakousku a ČR (2011)

Ukazatel		Německo	Rakousko	ČR
výroba na hektar	mléko	1 800	1 163	765
	maso hovězí ¹⁾	71	79	19
	maso vepřové	342	182	69
výroba na obyvatele	mléko	362	392	254
	maso hovězí ¹⁾	14,3	26,6	6,3
	maso vepřové	68,7	61,2	22,8

1) včetně masa telecího.

V přepočtu na hektar zemědělské půdy dosahuje v ČR produkce rostlinná cca 54 %, živočišná 34 % a celkem 44 % „německé“ úrovně, resp. 75, 46 a 60 % stejné produkce v Rakousku. Platby z Evropského garančního fondu pro zemědělství byly za rok 2011 vyplaceny v Německu ve výši 5 531,8 mil €, Rakousku 747,0 mil. € a ČR 669,3 mil. €. V přepočtu na hektar tyto platby přibližně odpovídají 8 066, 6 294 a 4 625 Kč (tab. 122).

Tab. 122 Zemědělské produkce na hektar v Německu, Rakousku a ČR (2011)

Ukazatel		jed.	Německo	Rakousko	ČR
produkce na hektar zem.	rostlinná	Kč	36 777	26 667	19 938
		%	100	73	54
půdy	živočišná	Kč	36 559	26 667	12 309
		%	100	73	34
	rostlinná + živočišná	Kč	73 336	53 333	32 246
		%	100	73	44
přímé platby z rozpočtu EU na hektar zemědělské půdy		Kč	8 066	6 294	4 625
		%	100	78	57

Ze zjištěných a vypočítaných výsledků a ukazatelů je zřejmé, že rozdíl v rozsahu a intenzitě zemědělské výroby a v agrární produkci mezi ČR na jedné straně a Německem a Rakouskem na straně druhé je značný. Mezi příčiny tohoto stavu patří především nepříznivé ekonomické výsledky většiny odvětví živočišné výroby, dlouhodobě nízká „domácí“ politická podpora rezortu, rozdíl ve výši dotací z prostředků unie a zřejmě i z národního rozpočtu, rozdíly ve společné zemědělské politice mezi státy unie a nevyvážená podpora jednotlivých agrárních odvětví.

Ze srovnání rozměru a vybraných ukazatelů zemědělství ČR, Německa a Rakouska lze odvodit, že ve „Strategii pro růst“ (Praha, prosinec 2012) navržená opatření k dosažení „ambiciózního podílu ČR na zemědělské produkci EU...“ se mohou jevit jako nedostatečná.

12. Národní ozdravovací program od infekční rinotracheitidy skotu (IBR) **Přípravil: MVDr. Jan Bažant, ÚVS-SVS ČR**

V lednu 2013 uplynulo sedm roků od zahájení Národního ozdravovacího programu (NOP) od IBR v ČR. Za toto období se zvýšil počet hospodářství, v nichž byla eliminována infekce původcem IBR, na cca 70 %. V současnosti se proces ozdravování dokončuje ve zbývajících 1 370 podnicích. Rozhodující pro dokončení je 411 hospodářství, v nichž byl k 1. 1. 2013 chován sérologicky pozitivní (infikovaný) skot.

Na základě jednání představitelů chovatelů s MZe byl prodloužen příspěvek státu o jeden rok, tzn. do 31. 12. 2013. Ozdravení stáda od IBR je postaveno na náhradě sérologicky pozitivních zvířat zdravými, tzn. na obměně celého stáda. Každý chovatel dokončující ozdravování by měl překontrolovat obměnu zvířat základního stáda, a eliminaci zbývajících infikovaných zvířat zaměřit na efektivní využití státní pomoci. Na nejdražší závěrečná vyšetření je nutno vymezit časový prostor 7 měsíců po vyřazení posledního infikovaného zvířete ze stáda. Včasné dokončení ozdravování předpokládá, že v jeho průběhu nebude docházet k závažným chybám a nebude přibývat sérologicky pozitivních zvířat. Tento stav mohou potvrdit průběžně diagnostické kontroly.

Nákazová situace v Evropě

Úspěšně pokračuje ozdravování v Německu (SRN). Není vyloučeno, že v roce 2013 požádá SRN Evropskou komisi (EK) o prohlášení dalších spolkových zemí za prostá území. V roce 2012 žádná země ani žádné území nepřibyly na seznam IBR oficiálně prostých ani nepožádaly o schválení povinného programu ozdravování. Významný obchodní partner našich chovatelů Bavorsko bylo prohlášeno EK za území úředně prosté IBR již v roce 2011 (příl. č. II rozhodnutí Komise 2004/558/ES). SRN se tak stala státem s dvojitou nákazovou situací. SRN vzhledem k této situaci prosadila doplnění čl. 3 výše uvedeného RK o bod 4 usnadňující dovoz zástavu do zemí oficiálně prostých IBR. Znamená to, že do zemí prostých IBR lze vyvážet neinfikovaný a nevakcinovaný zástavový skot (nikoli skot určený k reprodukci). Skot musí pocházet z hospodářství bez výskytu původce IBR, ale ve kterých mohou být ještě chovány vakcinované matky.

Podmínkou však je, že nabývajícím stát či region musí s ustanovením čl. 3, bodu 4 souhlasit a svůj souhlas oznámit EK. Zástavový skot musí být před přemístěním v zemi původu, a po přemístění i v zemi určení, sérologicky vyšetřen (ELISA, gE ELISA test) a zvířata po dokrmění budou dodána na jatky. Obchod mezi ČR a Bavorskem se podle bodu 4 již uskutečňuje. Bavorsko pro tento účel vydalo předtištěné formuláře obsahující všechny podmínky obchodu.

Průběh a výsledky NOP

Podle integrovaného zemědělského registru (IZR) bylo v ČR na konci roku 2012 celkem 31 313 hospodářství s chovem skotu. Z tohoto počtu byl v 18 472 hospodářství skot skutečně chován a ve 12 841 hospodářství se skot choval sezónně. Snižování počtu hospodářství s chovem skotu je dlouhodobým trendem, v roce 2012 se podle Ústřední evidence (ÚE) počet aktivních chovatelů skotu však mírně zvýšil (tab. 123). Stav skotu k 31. 12. 2012 dle údajů ÚE činil 1 348 969 kusů, což představuje meziroční nárůst o 7 658 kusů.

Sedm roků průběhu NOP znamenalo vzestup procenta IBR prostých a ozdravených hospodářství z cca 19 na 69,75 % (tab. 123). V letech 2006 až 2008 byl nejvyšší

přírůstek do kategorie ozdravených nebo prostých ovlivněn zjištěním, že v řadě hospodářství se toto onemocnění nevyskytovalo, v dalších bylo rychlého ozdravení dosaženo eliminační metodou bez vakcinace. V období 2009 až 2011 končily s ozdravováním převážně hospodářství ozdravovaná metodou s vakcinací. Téměř pětiprocentní nárůst v roce 2012 byl způsoben tím, že řada chovatelů sladila ukončení ozdravovacího programu s původním termínem ukončení státního příspěvku na ozdravování (31. 12. 2012).

Tab. 123 Počet hospodářství s chovem skotu

Stav k 31. 12.	hospodářství s chovem skotu (n)		ozdravená hospodářství (%)	
	celkem	meziroční změna	celkem	meziroční změna
2006	24 087	-	29,82	10,80 ¹⁾
2007	21 676	-2 411	47,99	18,17
2008	19 558	-2 118	57,32	9,33
2009	18 872	-686	59,90	2,58
2010	18 394	-478	62,71	2,81
2011	18 243	-151	64,98	2,27
2012	18 472	+229	69,75	4,77

1) 19,02 % v roce 2005.

K obdobnému nárůstu IBR ozdravených stád jako v roce 2012 by mělo dojít i v roce 2013. Řada chovatelů se totiž rozhodla řešit urychlení eliminace sérologicky pozitivních krav ze stáda jejich soustředěním do izolačních stájí (bez využití k reprodukci) nebo do „odkladných stájí“ (využití v reprodukci pouze jeden následný cyklus).

Výsledky jednotlivých krajů

Z hlediska eliminace IBR (prostá a ozdravená hospodářství) jsou nejúspěšnější kraje Vysočina (87,5 %), Karlovarský (87,4 %) a Plzeňský (87,2 %), v roce 2012 vykázal zřetelný vzestup kraj Jihočeský (71,7 %), příznivé výsledky dosahuje i Zlínský (70,1 %). Nejnížší podíl prostých a ozdravených hospodářství je v krajích Jihomoravský a Olomoucký (tab. 124). Podle průběhu ozdravování je pravděpodobné, že prvním krajem, kterému se podaří eliminovat z ozdravovaných stád poslední infikovaná zvířata a ukončit ozdravování (zřejmě ke konci roku 2013), bude kraj Plzeňský.

Tab. 124 Procento prostých a ozdravených hospodářství v jednotlivých krajích

Hospodářství	kraj						
	Praha	STC	JHC	PLK	KVK	ULK	LBK
prostá (2005)	10,0	6,0	21,6	51,3	6,5	6,7	27,8
prostá a ozdravená (2012)	100,0	61,4	71,7	87,2	87,4	61,9	65,8
rozdíl (2012-2005)	90,0	55,3	50,1	35,8	80,9	55,2	38,0
Hospodářství	kraj						
	HKK	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK
prostá (2005)	26,5	2,8	47,7	2,6	1,9	1,5	0,5
prostá a ozdravená (2012)	65,9	59,9	87,5	48,3	55,8	70,1	64,7
rozdíl (2012-2005)	39,4	57,2	40,1	45,8	53,9	68,7	64,2

Průběh ozdravování

V lednu 2011 bylo započato s individuálním sledování hospodářství, která dokončují ozdravování. Pro tento účel KVS pořídily nové seznamy hospodářství, v nichž byla chována sérologicky pozitivní zvířata. Tato hospodářství budou až do ukončení NOP od IBR čtvrtletně sledována zejména z pohledu úbytku počtu pozitivních zvířat. K 1. 1. 2011 zaevidovaly KVS celkem 964 hospodářství se sérologicky pozitivními zvířaty, k 31. 12. 2012 je jich evidováno o 411 (57,4 %) méně. K významnému úbytku došlo v roce 2012, současně však bylo nově zjištěno 37 hospodářství s infikovanými zvířaty. Příčinami jsou občasně dělení stád z jednoho hospodářství, ztráta statusu IBR prostého či ozdraveného hospodářství (menší podíl) a soustřeďování posledních infikovaných zvířat do izolátů nebo dočasných stájí, které se stávají novými hospodářstvími. S poklesem počtu „pozitivních“ farem došlo k poklesu počtu sérologicky pozitivního skotu, a to z 32 863 v lednu 2011 na 10 907 k 31. 12. 2012. Pokles za dva roky činí 66,8 %.

V průběhu roku 2012 ubylo nejvíce sérologicky pozitivních krav starších než šest let a pěti až šestiletých. K mírnému zvýšení (o 147 kusů) došlo ve věkové kategorii 31 až 36 měsíců a ve věku krav 25 až 30 měsíců (36 kusů). Výskyt sérologicky pozitivních prvotek, případně u krav na druhé a třetí laktaci, je lokalizován pouze do několika hospodářství, která mají KVS pod kontrolou.

Namátková sérologická a další vyšetření k odhalení pozitivních zvířat ve stádě

V roce 2012 došlo k aktualizaci některých kódů týkajících se IBR skotu. Jedná se o kódy k předepsanému ověřování statusu IBR ozdravených a prostých hospodářství, které byly přemístěny do kapitoly I „Povinné úkony hrazené ze státního rozpočtu“. Znamená to, že náklady na laboratorní diagnostiku přebírá stát. Jedná se o kódy EpA 331 a EpA 332. Aktualizován byl rovněž soubor kódů v kapitole V. Metodiky kontroly zdraví a nařízené vakcinace. Jedná se o sérologická vyšetřování v průběhu NOP, jehož cílem je odhalit ve stádě případná infikovaná zvířata vedená jako sérologicky negativní. K tomu slouží následující kódy:

- ***IBR 103*** „*Namátková vyšetření*“. Kategorie vyšetřovaného skotu i rozsah vyšetření udává čl. 8 NOP od IBR. V případě podezření na výskyt nově infikovaných zvířat i v kategorii mladého skotu je potřebné rozšířit tato vyšetření i na mladá zvířata, ale vyšetření nad rámec daný kódem IBR 103 již si musí chovatel uhradit sám.
- ***IBR 106*** Jedná se o návazné vyšetření skupiny nejstarších krav nejen v případě, že předchozím kódem (IBR 103) byla ve skupině krav odhalena nová pozitivní zvířata. Tento kód je vlastně bezpečnostní pojistkou před prvním závěrečným vyšetřením.
- ***IBR 108*** Další návazné vyšetření v případě individuálního vyhodnocení nakažové situace v hospodářství a podezření, že infikovaná zvířata se mohou vyskytovat i u mladších krav u mladého skotu. Toto vyšetření se provede vždy, když vyšetřením dle kódu IBR 103 a IBR 106 byla diagnostikována infikovaná zvířata. Rozsah vyšetření není předepsán, je určen individuální potřebou. Hradí jej chovatel.

Novými kódy pro kontrolní vyšetření mají odhalit případná další pozitivní (infikovaná) zvířata a upřesnit celkový počet kusů, které musí být přednostně ze stáda eliminovány. Cílem nové koncepce laboratorních vyšetření v průběhu ozdravování je upřesnit počet infikovaných zvířat, resp. odhalit případná další infikovaná zvířata, která jsou

administrativně vedená jako sérologicky negativní (neinfikovaná). Tato zvířata je třeba eliminovat ze stáda dříve, než chovatel přistoupí k prvnímu závěrečnému vyšetření.

Problémem je, že chovatelé vyšetřují jen v rozsahu nezbytném (to co musí), resp. hrazeném státem. Tento postup dostačuje při ozdravování bez reinfekcí zvířat. Výskyt nových infekcí vyžaduje namátková vyšetření na náklady chovatele. Nesmí docházet k tomu, že tele infikované v šesti měsících věku (nebo i dříve) se zjistí jako pozitivní až u prvotelky, protože vyšetření hradí stát. Pozdní zjištění nových a identifikace zdroje infekcí znamená šíření infekce ve stádě a enormní prodloužení doby ozdravování.

V metodice kontroly zdraví a nařízené vakcinace na rok 2013 již není kód IBR 201 pro závěrečné vyšetření v úředně ozdravených hospodářstvích po vyřazení poslední vakcinované krávy. V tomto případě požádá chovatel KVS o udělení statusu úředně prostého hospodářství, který KVS formou rozhodnutí přízná po kontrole u chovatele.

Ozdravování ve výkrmových stájích skotu

V červnu 2011 byla ve Věstníku MZe vydána o článku 8 a) doplněná verze NOP od IBR upřesňující postup ozdravování v hospodářstvích se samostatným (provozně i prostorově odděleným) výkrmem skotu, resp. na farmách zaměřených na výkrm býků bez „komunikace“ se skotem k reprodukci. V ČR jich k 31. 12. 2012 bylo 3 608 s 66 434 zvířaty. V této skupině jsou největší specializované výkrmny s nákupem zástavu. Větší část skotu ve výkrmu (226 326 kusů) je chována na farmách s vazbou na základní stádo.

K 31. 12. 2012 bylo celkem 617 hospodářství s kapacitou 11 a více chovaných samců skotu. K 31. 12. 2012 obdrželo z celkem 617 farem (s kapacitou nad 10 býčků ve výkrmu) 319 status úředně ozdraveného či prostého hospodářství, zbývajících 298 tento status zatím neobdrželo. Aktuálně se vakcinuje ve 42 výkrmnách.

Řízené ozdravování v závěru NOP od IBR

Pro dokončení ozdravování od IBR vydalo MZe v květnu 2012 ve Věstníku zásady NOP doplněné o nový článek 17. Bod 2 písm. c) tohoto článku stanovuje pro chovatele, u kterých bude nezbytné připouštět sérologicky pozitivní (infikované) plemence i po datu 30. 9. 2011, povinnost požádat KVS o prodloužení období připouštění. Předložené žádosti chovatelů a ozdravovací plány, které byly v souladu s aktuálním stavem, byly KVS schváleny a bylo vydáno rozhodnutí o pokračování ozdravování.

Chovatelům, kteří budou pokračovat v připouštění sérologicky pozitivních zvířat, stanovuje článek 17 NOP kontrolní režim. O průběhu ozdravování budou informovat KVS formou čtvrtletního hlášení (příloha č. 6 NOP od IBR). KVS budou u těchto chovatelů provádět čtvrtletní kontroly, výsledky budou umístěny v databázi ÚVS.

Článek 17 NOP dále ukládá KVS k 31. 12. 2013 poprvé (a dále čtvrtletně) vyhodnotit v rámci kraje podíl hospodářství s dosud neukončeným ozdravováním. Pokud se podíl ozdravovaných farem sníží pod 1,5 %, ukončí se v daném kraji NOP. Pro dokončení ozdravování ve zbytku farem se individuálně stanoví mimořádná veterinární opatření (MVO). Hospodářství s dokončeným ozdravováním formou MVO budou čtvrtletně zasílat na KVS hlášení o průběhu ozdravování a budou KVS čtvrtletně kontrolována.

Tab. 125 Hospodářství se sérologicky pozitivním skotem k 31. 12. 2012

Hospodářství	kraje							
	STC	JHC	PLK	KVK	ULK	LBK	HKK	
se skotem ¹⁾ (n)	1 615	2 409	1 583	356	616	753	1 084	
s IBR	n	56	110	15	7	19	13	22
	%	3,5	4,6	0,95	1,96	3,1	1,7	2
Hospodářství	kraje						ČR	
	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK		
se skotem ¹⁾ (n)	1 144	1 729	473	739	943	1 406	14 864¹⁾	
s IBR	n	29	16	77	68	17	22	411
	%	2,5	0,9	3,6	9,2	1,8	1,6	2,8

1) z ÚE (bez samostatného výkrmu);

2) včetně Prahy (14 hospodářství).

Z tab. 125 vyplývá, že v krajích Plzeňském a Vysočina bylo dosaženo stavu, který ve zbývajících hospodářstvích umožňuje dokončení ozdravení pomocí MVO. Ustanovení článku 17 NOP od IBR stanovilo datum pro zavedení 31. 12. 2013.

Finanční analýza NOP od IBR

Operativní porada ministra zemědělství dne 11. 8. 2005 schválila současně s NOP od IBR i finanční příspěvek státu na období 2006 až 2012. Příspěvek byl v roce 2012 prodloužen do 31. 12. 2013. Podíl státu na financování NOP od IBR je patrný z tab. 126.

Tab. 126 Finanční podpora na ozdravování od IBR (tis. Kč)

Rok	vyplaceno ¹⁾	vyplaceno ²⁾	vyplaceno ³⁾	celkem ⁴⁾
2006	4 247,0	23 220,0	19 543,4	47 010,4
2007	904,0	33 440,0	5 471,3	39 815,3
2008	119,0	33 451,0	2 444,8	36 014,8
2009	101,0	33 110,0	2 636,3	35 847,3
2010	86,0	32 358,0	2 815,4	35 259,4
2011	326,0	30 610,0	10 181,4	41 117,4
2012	1 500,0	26 500,0	29 842,7	57 842,7
celkem	7 283,0	212 689,0	72 935,3	292 907,3
2013 ⁴⁾	750,0	16 500,0	12 500,0	29 750,0

1) za odběry krve (MZe);

2) za aplikované vakcinační dávky (MZe);

3) za laboratorní diagnostiku (ÚVS);

4) finanční podíl státu;

5) předpoklad.

Ke státní dotaci ve výši téměř 300 mil. Kč museli chovatelé zaplatit dalších cca 350 mil. Kč. Přesné výdaje chovatelů nejsou evidovány. Chovatel vynakládá menší částku než stát na laboratorní diagnostiku, více však zaplatí za vakcinační dávku (chovatel 100 až 110 Kč, stát 40 Kč). Rovněž úkony spojené s činností soukromého veterinárního lékaře významně převyšují poskytované dotace. Finanční náročnost v jednotlivých letech a položkách plně koresponduje s průběhem ozdravování.

Poznatky z kontrol průběhu NOP od IBR v roce 2012 a doporučení k realizaci

- jako nutné se jeví eliminace hospodářství, která dlouhodobě nechovají skot, z ÚE;
- není včas analyzován průběh ozdravování, nepřijímají se adekvátní opatření;
- nedostatečný rozsah kontrolních vyšetření, jsou prováděna vesměs vyšetření hrazená státem, nejsou vyšetřována mladá zvířata;
- v některých případech se přemísťují telata z teletníků do OMD ve věku 4 až 6 měsíců a vakcinují se až ve věku 6 měsíců. Většina telat se pak nachází v období přesunu a po něm v imunitním vakuu (po pasivní ochraně kolostrem a před aktivní imunitou po vakcinaci). U těchto telat je nezbytná základní vakcinace již před přesunem do OMD. V opačném případě se často provádí základní vakcinace již u infikovaných telat;
- k obdobjem problému dochází v některých masných stádech, pokud se základní vakcinace telat provádí až v listopadu nebo prosinci při přemístění stáda do stájí;
- nedodržování (prodlužování) termínu revakcinací stanovených výrobcem. Ojedinelé se vyskytují opačné případy, kdy se revakcinuje ve 4 až 6 měsících z důvodů „lepší“ ochrany protilátkami. Není to potřebné, stačí dodržovat lhůty stanovené výrobcem;
- v některých případech je interval mezi vstupním sérologickým vyšetřením a základní vakcinace příliš dlouhý (extrémní případ 6 měsíců). Následkem je znehodnocení výsledku vstupního vyšetření a nutnost nového vyšetření všech zvířat narozených (minimálně) před provedením základní vakcinace;
- někteří chovatelé mají zájem zvířata ve stádech prohlášených za ozdravená vakcinovat inaktivovanou markerovou vakcínou. Důvodem jsou obavy před novým zavlečením infekce. Tento postup není nutný, poněvadž zavlečení infekce do stáda lze zabránit ochranou stáda, především dodržováním zásad hygieny, přemísťování, nákupu zvířat, proškolením pracovníků aj.;
- při nálezu ojedinelých pozitivních (dubiózních) zvířat při namátkových vyšetřeních je nutné přibližně za tři týdny vyšetření opakovat a pozitivitu potvrdit nebo vyloučit;
- musí být kontrolováno i neúspěšné ozdravování, v jehož průběhu se infekce rozšířila. Jedná se zejména o případy (celkem 6), kdy bylo povoleno použití živé markerové vakcíny. Funkčnost (resp. úspěšnost) živé vakcíny musí být průběžně hodnocena. Použití bylo podmíněno sdělením výsledku ÚVS;
- je nutno prověřit průběžnou revakcinaci ve všech samostatných výkrmnách skotu, v nichž byla vakcinace podle výsledků vstupního sérologického vyšetření zavedena;
- drobní chovatelé (jednokravičkáři) často nerespektují nálezovou situaci při nákupu skotu. Pokud KVS má podezření na zhoršení nálezové situace, je třeba zvířata znovu vyšetřit. Do vyřazení posledního kusu se skot musí trvale udržovat v imunitě.

Závěr

Ozdravování od produkčních nákaz je trendem evropských chovatelů. Programy jsou národní, regionální, povinné či dobrovolné. IBR je jedinou produkční nákazou skotu, u níž rozhodla evropská legislativa o schvalování programů členskými státy, které splní podmínky dané článkem 9 směrnice Rady 64/432/ES a o schválení požádají. ČR spolu se SRN mají jako jediné země EU schválené národní ozdravovací programy, které jsou podmíněny tím, že probíhají na celém území a jsou pro chovatele povinné. V současné době se nepředpokládá, že by EU doplnila do přílohy E (II) výše uvedené SR některou další produkční nákazu skotu, na kterou by schvalovala programy

a zároveň stanovila podmínky pro ochranu země se schváleným programem formou dodatečných garancí.

Ozdravování od IBR by mělo být co nejdříve dokončeno, poněvadž je pro chovatele organizační i finanční zátěží. Toto období není ideální ani z hlediska přesunů skotu a obchodu. Hospodářství s chodem infikovaných zvířat jsou trvalým rizikem pro stáda, v nichž byl program úspěšně dokončen.

Ozdravování od produkčních (ekonomických) nákaz je a bude trvalým procesem. Jedná se o BVD, paratuberkulózu aj. Určovat trend budou země s nákazově nejlepším statusem. Bude-li s nimi chtít ČR obchodovat, nezbude než se trendu podřídit.

Novelou veterinárního zákona byla zrušena povinnost veterinárního osvědčení při přemísťování skotu v rámci ČR. Chovatelé toto opatření přijali velmi kladně. Snad si také uvědomili, že tíha odpovědnosti za nákazová rizika a za udržení dobrého zdravotního statusu konkrétního stáda je v rukou konkrétního chovatele.

13. FarmProfit - nový ekonomický software pro zemědělce

Nestabilní ceny zemědělských komodit nutí chovatele a pěstitele ke snižování nákladů na výrobu, k hledání rezerv při řízení podniků a příslušných odvětví a k pravidelnému monitoringu a vyhodnocování ekonomických ukazatelů výroby. Významným nástrojem k ekonomickému hodnocení produkce hlavních komodit živočišné i rostlinné výroby podniku je program FarmProfit. Jde o nový ekonomický software sloužící ke kalkulaci ekonomických ukazatelů základních odvětví zemědělství. Program umožňuje jednoduchým způsobem vypočítat skutečnou nebo očekávanou rentabilitu výroby vybraného produktu pomocí kalkulace úplných vlastních nákladů a příspěvku na úhradu. Jedná se o webovou aplikaci, která je koncovým uživatelům poskytována zdarma bez nutnosti registrace a instalace jakýchkoliv doplňků.

Aplikaci vyvinul Bavorský zemský ústav pro zemědělství (Bayerische Landesanstalt für Landwirtschaft - LfL) a správu, přizpůsobení a rozvoj pro český trh zajišťuje VÚŽV, v. v. i., Praha-Uhřetěves. V rámci nezávislého hodnocení programů zabývajících se touto problematikou německými novináři z roku 2012, byl program LfL hodnocen jako nejlepší. Software je k dispozici v on-line režimu na webových stránkách VÚŽV: www.vuzv.cz (aktivita – FarmProfit).

Cílem zhruba šedesáti kalkulačních modulů je vyčíslit hospodářský výsledek (zisk či ztrátu) na jednotku, a tím pomoci uživateli v jeho dalším rozhodování. Kalkulace jsou na úvodní stránce aplikace členěny do komoditních skupin (chov zvířat, pěstování krmných plodin, tržní plodiny, aj.) a podskupin (chov skotu, obiloviny, aj.) a uživatel volí požadovanou komoditu ke kalkulaci.

Kalkulace úplných nákladů a příspěvku na úhradu

Podstatou jednotlivých kalkulací je vyčíslení úplných nákladů a zisku. V aplikaci FarmProfit jsou náklady rozděleny na variabilní a fixní. Variabilní (proměnlivé) náklady se definují jako náklady přímo vázané na produkci. Jejich objem se mění (obvykle zvyšuje) s růstem intenzity a objemu výroby. V případě chovu skotu jsou variabilními náklady například jadrná krmiva, náklady na nákup telat či jalovic (pro doplnění stáda), veterinární úkony, náklady na spotřebu vody a energie, aj. Stálé (fixní) náklady charakterizují skutečnost, že se jejich výše nemění se změnou objemu výroby. Vznikají i v případě, že příslušné odvětví nic nevyrobí. Při kalkulaci ukazatelů rostlinné i živočišné výroby se do fixních nákladů zařazují odpisy hmotného majetku (investic), daně, úroky z úvěrů, nájemné, režie (telefon, internet, leasing aj.) a další. Tyto náklady nelze okamžitě považovat za nulové a se zapojením další jednotky se zpravidla nezvyšují. I z tohoto důvodu je nutná znalost a kalkulace příspěvku na úhradu jako rozdílu mezi celkovými tržbami a ročními variabilními náklady.

Příspěvek na úhradu (contribution margin) vyjadřuje takovou výši tržeb, která v podniku zůstává po zaplacení (úhradě) veškerých variabilních nákladů a je určena k úhradě nákladů fixních. Rozdíl mezi příspěvkem na úhradu a fixními náklady představuje zisk či ztrátu. Aplikace FarmProfit je vytvořena na určení a následné simulační výpočty jak úplných nákladů, tak příspěvků na úhradu.

Úplné náklady i příspěvek na úhradu jsou využitelné k následujícím činnostem:

- k plánování a dlouhodobým strategickým rozhodnutím o výrobním zaměření podniku;
- k hodnocení ekonomických ukazatelů jednotlivých výrob (komodit) a celého podniku;
- k vypracování návrhu a k realizaci opatření ke zlepšení výsledků hospodaření;

- ke srovnání ekonomických ukazatelů mezi podniky v rámci regionů a států;
- ke stanovení cen meziprojektu pro kalkulace a jeho případný prodej;
- k jednání s odběrateli o farmářských cenách.

Postup provádění kalkulací

V softwaru FarmProfit do jednotlivých kalkulací vkládá uživatel své údaje za zvolené období. Pokud nemá nebo neneviduje všechny potřebné údaje, může využít v databázi uložené hodnoty, které jsou získávány z dostupných tuzemských informačních zdrojů (ČSÚ, SZIF, ÚZEI, MZe aj.) nebo ze zahraničních databází od LfL. Díky již nastaveným orientačním údajům, které se pravidelně aktualizují, si uživatel může udělat představu o ekonomické situaci svého podniku. V některých případech software navrhe nebo dopočítá hodnotu na základě již dříve zadaných parametrů a uživatel ji může libovolně měnit. K vyplňování některých údajů je k dispozici nápověda obsahující upřesnění pro vkládání hodnot, vývoj dané veličiny v čase nebo zdroj průměrné hodnoty. U většiny nákladových a výnosových položek si uživatel symbolem „plus“ otevře tabulku s podrobným zadáváním parametrů pro stanovení konečné hodnoty.

Kalkulační náklady na faktory

Součástí úplných nákladů je v softwaru FarmProfit zohlednění alternativních nákladů (nákladů obětované příležitosti) v podobě kalkulačních nákladů na faktory. Tyto náklady umožní promítnout do celkového hospodaření také ocenění vlastního přínosu do podnikání, tj. vlastní práce farmáře, vlastních vložených finančních prostředků a vlastního pozemku. Ocenění alternativních nákladů je v aplikaci FarmProfit vyjádřeno v podnikatelském zisku (tab. 127), který je rozdílem mezi veškerými výnosy včetně dotací a úplnými náklady.

Tab. 127 Struktura postupu kalkulace v aplikaci FarmProfit

	Výnosy
-	Variabilní náklady (krmiva, veterinární výkony, voda, náklady strojů, aj.)
=	<i>Příspěvek na úhradu (rozdíl mezi výnosy a variabilními náklady)</i>
+	Dotace
=	<i>Příspěvek na úhradu včetně dotací</i>
-	Fixní náklady (mzdy, odpisy, nájem, režie)
=	<i>Zisk (rozdíl mezi příspěvkem na úhradu a fixními náklady)</i>
-	Kalkulační náklady na faktory (ocenění vlastního přínosu do podnikání)
=	<i>Podnikatelský zisk (zisk po odečtení kalkulačních nákladů na faktory)</i>

Ukazatele úspěšnosti produkce a bod zvratu

Pro posouzení produktivity práce slouží ukazatel výnosu (zisku) na pracovní hodinu, který poměruje podnikatelský zisk vůči potřebným hodinám za rok. Výsledky je vhodné použít k posouzení efektivity práce. Mezi další ukazatele úspěšnosti produkce se též řadí příspěvek na úhradu vyjádřený na jednotku (kg prodaného mléka, kg jatečné hmotnosti aj.) a potřebný oběžný kapitál, nutný pro zajištění bezproblémového chodu podniku.

Základním požadavkem každého podnikání je dosahování zisku. Software FarmProfit vypočítá prodejní cenu na jednotku (na kg mléka, na kg jatečné hmotnosti aj.),

kteřá představuje bod zvratu, neboli cenu, kteřá zajistí uhrazení veškerých nákladů a přináší podnikateli nulový zisk.

Složení kalkulačního vzorce

Složení kalkulací jednotlivých komodit se od sebe příliš neliší a má níže uvedenou strukturu:

1. *Základní údaje ke zvolené kalkulaci*
2. *Charakteristika výrobního procesu*
3. *Ceny a výnosy*
4. *Variabilní náklady*
5. *Příspěvek na úhradu*
6. *Ostatní výnosy a dotace*
7. *Ukazatele úspěšnosti produkce*
8. *Fixní náklady*
9. *Zisk včetně dotací*
10. *Kalkulační náklady na faktory*
11. *Podnikatelský zisk*
12. *Úplné náklady na jednotku*
13. *Výnos (zisk) na pracovní hodinu*
14. *Cena nutná k úhradě úplných nákladů*

Výslednou kalkulaci si uživatel může vytisknout a uložit pro další práci s daty, případně uložit do PDF formátu (funkce bude zpřístupněna v nejbližší době).

FarmProfit Plus

Možnost optimalizace pomocí simulačních výpočtů a zjištění výsledku hospodaření za celou farmu bude umožňovat nadstavbová část FarmProfit Plus, za jejíž použití bude účtován určitý poplatek podobně jako v ostatních státech, kde software již delší dobu úspěšně funguje. Uživatel většinou nemá jen jednu komoditu a nestačí mu vypočítat si zisk, ale potřebuje provádět různé simulace a přijímat rozhodnutí ovlivňující jeho budoucí prosperitu. FarmProfit Plus umožňuje provádět výpočty na základě předešlých údajů v jednotlivých kalkulacích a pomoci tím uživateli nastavit optimální parametry podnikání. FarmProfit Plus má několik samostatných modulů, které jsou určeny pro živočišnou i rostlinnou výrobu.

Aktuální situace a budoucnost

Z výsledků prováděného monitoringu vyplynulo, že k softwaru FarmProfit v ČR neexistuje vhodná alternativa, tj. dostatečně podrobný systém, který by byl poskytován zdarma a zahrnoval by v sobě kalkulace nákladů většiny pěstovaných plodin s uživatelsky jednoduchým webovým rozhraním a možností více doplňkových výpočtů.

Aktuálně je spuštěno 11 kalkulací, které jsou již přizpůsobeny českým podmínkám. Software se vyvíjí, a to z hlediska LfL, který v nedávné době spustil nový modul na kalkulace odchovu jalovic, i z pohledu VÚŽV, kde se intenzivně pracuje na zprovoznění všech částí a funkcí pro českou zemědělskou veřejnost.

V budoucnu budou spuštěny nové kalkulační výpočty, uživatelům se umožní ukládat kalkulaci v PDF formátu, zprovozní se části na porovnání kalkulací, na stanovení bodů zvratu a zvláště pak část FarmProfit Plus, v rámci které je možno jednotlivé kalkulace

srovnávat dle zadaného kritéria, sledovat vliv změny vstupních parametrů na výsledek a provádět různé optimalizační výpočty s cílem maximalizovat zisk.
Zájemci se mohou obrátit na autora příspěvku.

Ing. Jan Syrůček, Výzkumný ústav živočišné výroby, v. v. i., Praha – Uhřetěves

14. Závěr

Z vybraných výsledků a ukazatelů chovu hlavních kategorií skotu za rok 2012 a v několika předchozích letech vyplývají mimo jiné následující skutečnosti:

- stagnují početní stavy skotu celkem, mírně klesají stavy dojených krav a zvyšuje se počet krav chovaných v systému bez TPM;
- dlouhodobě se zvyšující průměrná dojivost krav kompenzuje snižování stavů dojnic;
- v plemenářské práci a v řízení chovu dojnic v podnicích jsou využívány spolehlivé výsledky kontroly mléčné užitkovosti krav;
- na kvalitu odchovávaných telat v rámci chovu krav bez TPM má příznivý vliv kontrola užitkovosti masných plemen skotu;
- objem výroby a prodeje syrového mléka ke zpracování dlouhodobě stagnuje, popř. vykazuje pouze mírný nárůst;
- národní kvóta mléka není dlouhodobě plně využívána;
- nákupní ceny mléka kolísají častěji a výrazněji;
- do zahraničí se každoročně prodává poměrně vysoký podíl v ČR vyrobeného syrového mléka (v roce 2012 to bylo cca 18,5 % ročních dodávek mléka v rámci národní kvóty);
- produkce jatečného skotu je v posledních letech poměrně stabilní, v důsledku vývozu živých jatečných zvířat klesá počet porážek a v ČR získaného hovězího masa;
- vysoký podíl do zahraničí prodávaného zástavového skotu pocházejícího z chovu krav bez TPM;
- na domácí spotřebě se zvyšuje podíl dovážených mléčných výrobků a hovězího masa;
- početní stavy skotu celkem a dojených krav a objem vyrobeného mléka a jatečného skotu na jednotku plochy zemědělské půdy je v naturálním a finančním vyjádření v ČR výrazně nižší než průměr států EU-15 i EU-27;
- průměrné nákupní (farmářské) ceny mléka a jatečného skotu (telat, býků, krav i jalovic) jsou v ČR zřetelně nižší než průměr států EU-15 i EU-27;
- stávající „rozměr“ chovu skotu by se měl v ČR zvýšit jak z hlediska produkce mléka a hovězího masa, tak z hlediska plnění neprodukčních funkcí (rozvoj venkovských regionů, zaměstnanost, udržování krajiny v přirozeném a kulturním stavu, úrodnost a využití půdy aj.);
- jednou z podmínek zvýšení konkurenceschopnosti chovu skotu je uplatňování stejných zásad společné zemědělské politiky ve všech („starých“ i nových) státech unie.

Chov skotu a výrobu mléka v rámci reformy společné zemědělské politiky, resp. po zrušení mléčných kvót v roce 2015, by měla pozitivně ovlivnit realizace zásad a cílů stanovených „Strategií pro růst – české zemědělství a potravinářství po roce 2013“.

Vzhledem k vývoji chovu skotu v posledních letech i v roce 2012 lze za hlavní úkol tohoto významného agrárního odvětví považovat zastavení dalšího snižování početních stavů skotu a postupné zvyšování výroby mléka a jatečných zvířat. Ke zlepšení stávající situace mohou přispět opatření na podnikové a nadpodnikové úrovni. V rámci podniků se jedná např. o zvyšování jakosti produkce, lepší organizaci práce, snižování nákladů aj. Řešení „nadpodnikových“ záležitostí (podpora podnikání, ozdravování stád, nákupní ceny, odbyt, rozdělení dotací, podpora spotřeby domácích potravin, neprodukční funkce aj.) vyžaduje pochopení, politickou podporu a spolupráci nadpodnikových orgánů, služeb, zpracovatelů a celé společnosti.

15. Summary

Livestock production in the Czech Republic provides more than half of the total agriculture income. In 2012, cattle breeding reached 60.3% of the animal production and 26,4% of the agricultural production. The development of basic figures in cattle breeding over the past three years is presented in the following table.

Main figures of cattle breeding in the Czech Republic

Figure	2010	2011	2012
Cattle numbers in total (‘000 head)	1,349	1,345	1,353
Cattle per 100 hectares of agricultural land (head)	31.8	32.0	32.0
Dairy cow numbers (‘000 head)	378	374	370
Milk recording dairy cows (% of the total number)	94.5	94.8	94.9
Cows per 100 hectares of agricultural land (head)	13.0	13.0	13.1
Dairy cow - milk production (kg)	7,090	7,320	7,634
- milk fat content (%)	3.86	3.88	3.85
Recorded dairy cows - milk production (kg)	7,726	7,811	8,047
- milk fat content (%)	3.84	3.87	3.87
- milk protein content (%)	3.34	3.37	3.38
Milk supply to dairies (‘000 tons)	2,251	2,304	2,381
Per capita annual milk consumption (kg)	244	x	x
Export of milk products (‘000 tons of milk)	902	1,010	1,086
Import of milk products (‘000 tons of milk)	849	853	898
Production of beef cattle (‘000 tons of live weight)	171	170	171
Per capita annual beef consumption (kg)	9.5	x	x

The increase of the milk yield per cow per year, the high quality and increasing domestic consumption of milk and milk products, high share of dairy cows in milk recording, suitable structure of cattle and dairy farms, good results of suckler cows herds, increase in labour productivity and implementation of arrangements within the CAP are the main positive figures of the last three-year period. Less favourable during the same period were the economic results of beef production, reproduction results, decrease of the total cattle population and share of dairy cows, decrease of exports of certain products, low beef production and beef consumption per capita etc. On the basis of the above mentioned strong and weak points of the present situation in cattle breeding, the next development of the cattle sector should be focused on the tasks related to the Czech Republic’s membership in the EU. Under the EU conditions it is extremely necessary to achieve a certain stabilization in breeding of all categories of cattle within EU quotas, to increase domestic consumption of milk and beef, to improve production (especially reproduction).

16. Přílohy

A) Struktura plemenářských a chovatelských organizací v ČR

Svazy chovatelů	Organizace oprávněné k plemenářské činnosti	Českomoravská společnost chovatelů, a. s.
Svaz chovatelů českého strakatého skotu	CRV Czech Republic, spol. s r. o.	PLEMDAT, s. r. o. – výpočetní centrum
Svaz chovatelů holštýnského skotu ČR, o. s.	Natural, spol. s r. o.	
Český svaz chovatelů masného skotu	Reprogen, a. s., Planá n. Lužnicí	
Asociace chovatelů masných plemen skotu	Plemenářské služ., a. s., Otrokovice - Kvítkovice	
Svaz chovatelů jerseykého skotu	Genoservis, a. s., Olomouc	
Svaz chovatelů normandského skotu ČR, o. s.	ISB Genetic, s. r. o.	
	Jihočeský chovatel, a. s., České Budějovice	
	Plemko, s. r. o., Pardubice	
	ABS, s. r. o., Praha	
	Chovservis, a. s., Hradec Králové	PLEMO, a. s., Brno
	AGRO - Měřín, a.s., Žďár n. Sáz.	
	Chovatelské družstvo Impuls, družstvo	
	Zooservis	

B) Adresy ČMSCH, a. s. a chovatelských svazů

➤ Českomoravská společnost chovatelů, a. s.

Sídlo společnosti

Českomoravská společnost chovatelů, a. s.

Hradištko 123

252 09 Hradištko

tel: +420 257 896 444, fax: +420 257 740 491

E-mail: cmsch@cmsch.cz, <http://www.cmsch.cz>

➤ Svaz chovatelů českého strakatého skotu

Sídlo organizace a adresa pro fakturaci

U Topíren 2, 170 41 Praha 7

e-mail: svaz@cestr.cz

Pracoviště svazu

Horní 28, 591 01 Žďár nad Sázavou,

tel.: (+420) 566 620 970, fax.: (+420) 566 620 929, mobilní tel.: (+420) 607 618 476

e-mail: kral@cestr.cz, <http://www.cestr.cz/>

➤ Svaz chovatelů holštýnského skotu ČR, o. s.

Pracoviště svazu

Hradištko 123, Hradištko; 252 09

tel.: 257 896 248, mobil: 602 116 740

e-mail: motycka@holstein.cz

➤ Český svaz chovatelů masného skotu

Těšnov 17, Praha 1, 117 05,

tel.: 221 812 865,

e-mail: info@cschms.cz, <http://www.cschms.cz>

➤ Asociace chovatelů masných plemen skotu - Rapotín

Výzkumníků 267, 788 13 Vikýřovice

➤ Unie chovatelů hospodářských zvířat

U Topíren 2, Praha 7, 170 41

Pracoviště: Přátelství 815, P.O. Box 1, Praha – Uhřetěves, 104 01

tel.: 267 009 584

➤ Svaz chovatelů normandského skotu ČR, o. s.

Karlov-Bílkov 120

380 01

Dačice

➤ **Český svaz chovatelů jerseykého skotu**

Klírova 1916, Praha 4 - Chodov

tel.: 271 913 916

e-mail : flouda@seznam.cz

C) Vybrané adresy plemenářských organizací

➤ **Jihočeský chovatel, a. s.**

Lipenská 869/17, Č. Budějovice, 370 01,

tel.: 387 780 180

e-mail: jchovatel@jchovatel.cz, <http://www.jchovatel.cz>

➤ **Chovservis, a. s.**

Zemědělská 897, Hradec Králové, 500 03

tel.: 495 404 124, fax: 495 404 199

e-mail: info@chovservis.cz, <http://www.chovservis.cz>

➤ **CRV Czech Republic, spol. s r. o.**

Vídeňská 340, Vestec u Prahy, 252 42

tel.: 244 912 201, fax.: 244 910 804

e-mail: info@czdelta.cz, <http://www.czdelta.cz>

➤ **Plema, a. s.**

Horní 1692/32, Žďár nad Sázavou, 591 01

tel.: 566 694 111,

e-mail: plema@zdar.agro-merin.cz

➤ **Reprogen, a. s., Tábor**

Husova 607, Planá nad Lužnicí, 391 11,

tel.: 381 291 190, fax.: 381 291 179,

e-mail: reprogen@reprogen.cz, <http://www.reprogen.cz>

➤ **Plemenářské služby, a. s.**

U Farmy 275, Otrokovice –Kvítkovice, 765 02

tel.: 577 100 221-7, fax: 577 100 227

➤ **Natural, spol. s r. o.**

Hradištko p. Medníkem, 252 09

tel. Hradištko: 257 740 364, 257 740 348

e-mail: natural@vol.cz, <http://www.naturalgenetics.cz>

➤ **ABS, s. r. o.**

Modletice 136, 251 01 Říčany

tel.: 323 655 000, fax: 323 655 001

e-mail: abs@abs.cz

➤ **Plemko, s. r. o.**

Hřebčín Nemošice 29, Pardubice, 530 03
tel.: 466 303 545, fax.: 466 303 607
e-mail: plemko@cmail.cz, <http://www.plemko.cz>

➤ **Genoservis, a. s.**

Komenského 367, Grygov, 783 73
tel.: 585 425 005
fax: 585 413 387
e-mail: sekretariat@genoservis.cz, <http://www.genoservis.cz>

➤ **AGRO - Měřín, a. s.**

Zarybník 516, Měřín, 594 42
tel.: 566 501 211
e-mail: agro@agro-merin.cz

➤ **ISB Genetic, s. r. o.**

Ledečská 2917, Havlíčkův Brod, 580 01
tel.: 569 429 940, fax: 569 429 940
e-mail: stastny@isbgenetic.cz, <http://www.isbgenetic.cz>

➤ **Chovatelské družstvo Impuls, družstvo**

Bohdalec 122, Bobrová, 592 55
tel.: 564 034 097, fax.: 226 015 139
e-mail: info@chdimpuls.cz, <http://www.chdimpuls.cz>

➤ **Zooservis**

Malá Bystřice 158
765 27 Valašská Bystřice
tel.: 571 443 558
e-mail: novosad.k@tiscali.cz; <http://www.zooservis.estranky.cz/>

D) Adresy vybraných chovatelských a centrálních laboratoří

➤ **Laboratoř pro rozbor mléka Brno-Tuřany**

Popelova 53, Brno, 620 00
tel.: 724 332 569
e-mail: lrnbrno.vedouci@cmsch.cz, <http://www.cmsch.cz>

➤ **Laboratoř pro rozbor mléka Buštěhrad**

Lidická 334, Buštěhrad, 273 43
tel.: 312 250 190
e-mail: lrmbustehrad@cmsch.cz, <http://www.cmsch.cz>

➤ **Centrální laboratoř JČM, a. s.**

Rudolfovská 83, České Budějovice, 370 05

E) Adresy vybraných institucí

➤ Ministerstvo zemědělství České republiky

Těšnov 17, Praha 1, 117 05
tel.: 234 431 111, fax: 224 810 478
<http://www.mze.cz>

➤ Agrární komora ČR

Štěpánská 63, Praha 1, 112 10
tel.: 224 215 946, fax: 224 215 944
e-mail.: sekretariat@akcr.cz, <http://www.agrocr.cz>

➤ Státní veterinární správa ČR

Slezská 7, Praha 2, 120 00
tel.: 227 010 111

➤ Státní zemědělská a potravinářská inspekce

Květnová 15, Brno, 612 54
tel.: 543 540 111, 543 540 202
e-mail.: epodatelna@szpi.gov.cz, <http://www.szpi.gov.cz>

➤ Česká plemenářská inspekce

Štěpánská 63, Praha 1
tel.: 296 236 223, fax: 296 326 222
e-mail: sekretariat@cpinsp.cz, <http://www.cpinsp.cz>

➤ Státní zemědělský a intervenční fond

Ve Smečkách 33, Praha 1
tel.: 222 871 620, fax.: 222 871 765
e-mail.: info@szif.cz, <http://www.szif.cz>

➤ Výzkumný ústav živočišné výroby, v. v. i.

Přátelství 815, Praha 10 - Uhřetěves, 104 00
tel.: 267 009 511, fax: 267 710 779, <http://www.vuzv.cz>

➤ Výzkumný ústav pro chov skotu, s. r. o., Rapotín

Vikýřovice, 788 13
tel.: 583 392 111, <http://www.vuchs.cz>

F) Seznam inseminačních stanic býků

- Hradištko pod Medníkem majitel: Natural, spol. s r. o.
- Homole majitel: Jihočeský chovatel, a. s.
- Třeboň majitel: Reprogen, a. s., Planá nad Lužnicí
- Zásmyky majitel: CRV Czech Republic, spol. s r. o.
- Grygov majitel: Genoservis, a. s.
- Havlíčkův Brod majitel: ISB Genetik Havlíčkův Brod
- Litoň majitel: PLEMO, a. s.
- Bohdalec majitel: Chovatelské družstvo Impuls, družstvo

G) Zdroje informací

Českomoravská společnost chovatelů, a. s., Hradištko
Českomoravský svaz mlékárenský, Praha
Český statistický úřad, Praha
Český svaz chovatelů masného skotu, Praha
Legislativa EU
Milcom servis, a. s.
Ministerstvo průmyslu a obchodu, Praha
Ministerstvo zemědělství České republiky, Praha
Sdružení centrálních laboratoří pro hodnocení jakosti mléka, Praha
Státní veterinární správa, Praha
Svaz chovatelů holštýnského skotu v ČR, o. s., Praha
Svaz chovatelů českého strakatého skotu, Praha
Výzkumný ústav mlékárenský, Praha
UZPI
Výzkumný ústav živočišné výroby, v. v. i., Praha-Uhřetěves
Zentrale Markt - und Preisberichtsstelle (ZMP), Berlín
International Dairy Federation
Výzkumný ústav pro chov skotu Rapotín
Časopis Farnář
SZIF – informační systém TIS
CRV Czech Republic, spol. s r. o.
Český svaz chovatelů masného skotu
MVDr. Jan Bažant, Státní veterinární správa ČR
EUROSTAT, FAOSTAT a další www stránky
Genoservis, a. s.
VVS Verměřovice

Poznámky:

Poznámky:

Poznámky:

Kapitoly 3 "Produkce mléka" a 12 "Výroba, prodej a zpracování mléka v EU a ve světě" jsou zpracovány v rámci řešení projektu NAZV čís. QJ1210301.

Kapitoly 4 "Produkce jatečného skotu" a 13 „FarmProfit - nový ekonomický software pro zemědělce“ jsou zpracovány v rámci řešení výzkumného záměru MZe čís. 0002701404.

Název: Ročenka-CHOV SKOTU V ČESKÉ REPUBLICE
Hlavní výsledky a ukazatele za rok 2012

Autoři: Jindřich Kvapilík
Zdeněk Růžička
Pavel Bucek

Lektoroval: Jana Velechovská

Vydal: Českomoravská společnost chovatelů, a.s.
Svaz chovatelů českého strakatého skotu
Svaz chovatelů holštýnského skotu ČR, o.s.
Český svaz chovatelů masného skotu

**Neprodejné
Praha 2013**